

GERMANDAT DEL MONESTIR CISTERCENC DE SANTA MARIA DE POBLET

P BLET

II època,

Any XX, número 40,

Octubre 2022

Sumari

EDITORIAL	1	LA PORTADA Jesús M. Oliver	61
EL PÒRTIC DE L'ABAT Octavi Vilà, abat	2	CRÒNICA DE LA COMUNITAT De setembre de 2021 a maig de 2022 Xavier Guanter	62
GERMANDAT EL RECÉS D'ADVENT Cristòfol-A. Trepat	4	LA RODA DELS DIES <ul style="list-style-type: none"> • PROFESSIÓ SOLEMNE DE FRA JURIJUS ŠAVLINSKIS I FRA LLORENÇ VILLAGRASA • PELEGRINATGE A LA COVA DE SANT IGNASI DE MANRESA • F. JOSEP (RAMON) BIOSCA I ALBAREDA • EL CANT DE LA SIBIL·LA A POBLET • IX TROBADA D'INTEL·LECTUALS I PROFESSIONALS CATÒLICS • CONCERT SOLIDARI • TRASPÀS DE FRA MARC (ANICET) VALLÈS I ROVIRA • LA COMUNITAT DE POBLET A AITONA, BRESSOL DE SANTA TERESA JORNET I DEL BEAT FRANCESC PALAU	69-76
ESPERANT JESÚS, ACOMPANYANT MARIA David Renart	7	INVITACIÓ A LA LECTURA BREUS COMENTARIS D'ALGUNS LLIBRES PER CONVIDAR A LA LECTURA Lina Zulueta	77-78
ESCOLA DE PREGÀRIA DEIXEM-NOS ABRAÇAR PEL CRUCIFICAT Lluís Solà	20	RESSENYA AMB POBLET AL CAP I AL COR Cristòfol-A. Trepat	79
DILEMES BIOÈTICS ACTUALS LA MILLORA BIOTECNOLÒGICA DE LES GENERACIONS FUTURES Francesc Torralba	28	DÉU A LA XARXA LA NOVA WEB DE POBLET Cristòfol-A. Trepat	80
RELIGIÓ I CIÈNCIES NATURALS UNA TRINITAT FÍSICA I LES SEVES METÀFORES SOBRE DÉU I EL MÓN David Jou	33		
A FONTS 75È ANIVERSARI FUNDACIÓ DE LA GERMANDAT DE POBLET Xavier Guinovart	41		
L'ENTREVISTA BERNARD POTTIER SJ. Xavier Alonso	54		

Director: Cristòfol-A. Trepat

Consell de Redacció: Xavier Alonso
Lluís Solà
Sam Soler
Lina Zulueta
Tomàs Bataller

Portada: El refetor dels monjos del monestir de Poblet (foto: Sam Soler)

Edita:

GERMANDAT
DEL MONESTIR
CISTERCENC
DE SANTA MARIA
DE POBLET

Realització: T.G.A.,
Técnicas Gráficas Aplicadas, S.L.
Tel. 629 831 307
t.g.a.sl@telefonica.net

Disseny-Maquetació: Pau Benito

Preu subscripció (2 números): 25 €

Número solt: 15 €

Dipòsit legal: T-60/2001 - ISSN 1577-4104

Sembla que estem superant els estralls de la covid-19 i que hem pogut recuperar el ritme de vida anterior a la pandèmia. Tanmateix una altra crisi es congria a l'horitzó: l'existència d'una guerra calenta molt a la vora i la seva possible extensió. Segons fonts fiables, al mes d'abril de 2022, es compatibilitzaven un total de **53 guerres actives al món**. I dins d'aquets conflictes hi destacava el que es coneix com una "gran guerra" (aquella que provoca més de 10.000 víctimes anuals): el conflicte entre Rússia i Ucraïna. A l'abril d'enguany ja havia provocat més de 50.000 víctimes i cinc milions de refugiats.

A més de la pèrdua de vides humanes, qualsevol guerra genera un nombre elevat de ferits, de refugiats, nombroses destrosses materials i econòmiques, a més de greus trencaments familiars, violacions, pillatges, violències diverses i tota mena de transgressions dels drets humans. I a tot plegat cal afegir-hi l'emergència de ressentiments i odis gairebé seculars que són sovint l'esca de nous conflictes. I és que la guerra, sobretot, embruteix l'ànima.

Es constata, a més, que com a conseqüència de l'existència dels conflictes, la despesa mundial en armament al món ha superat ja els dos bilions de dòlars al llarg de 2021 amb un increment del 0,7% respecte l'any anterior; i arreu tendeix a augmentar. Aquesta despesa es produeix en perjudici de propòsits més urgents: la lluita contra la fam, les malalties, la pobresa, l'educació, el desenvolupament, etc.

La vida i les paraules de Jesús es caracteritzen per no legitimar mai la violència. Al final de la seva vida, a més, assumeix en el seu cos a la Creu tota la violència del món (*en la creu Crist ha matat en ell l'enemistat*, Ef 2,16). Ni en aquell moment cedeix a la ràbia, i en comptes de maleir els seus assassins prega per ells: *Pare perdona'ls perquè no saben el que fan* (Lc 23,34). D'altra banda els mots de Jesús sobre la violència són ben diàfans. La pau és un dels enunciats del seu programa (*feliços els qui treballen per la pau: Déu els anomenarà fills seus!* Mt 5,9). I aquesta pau deriva de l'arrel fonamental del seu missatge: l'amor (*Ja sabeu que es va dir: estima els altres, però no estimis els enemics. Doncs jo us dic: estimeu els vostres enemics, pregueu pels qui us persegueixen.* Mt 5,43-44). La proposta de l'actitud davant la violència de l'altre és també ben clara: la resistència pacífica, que no vol pas dir fugir ni deixar de lluitar. (*Ja sabeu que es va dir: ull per ull, i dent per dent. Doncs jo us dic: no us hi torneu, contra el qui us fa mal. Si algú et pega a la galta dreta, para-li també l'altra.* Mt 5,38-39; Lc 6,29).

El Catecisme de l'Església Catòlica (CEC) prohibeix la destrucció voluntària de la vida humana i obliga els cristians a pregar i a actuar perquè *la bondat de Déu ens alliberi de la servitud històrica de la guerra* (CEC 2307); amb tot l'Església no pot denegar als governs el dret de legítima defensa (CEC 2308), en el marc de les condicions estrictes d'ordre moral que fonamenten aquest dret, entre les quals hi ha *que tots els altres mitjans per a posar fi a l'agressió hagin resultat impracticables o ineficaços o que l'ús de les armes no ocasioni mals i desordres més greus que el dany que es vol eliminar* (CEC 2309). A més, l'Església nega que la cursa d'armaments dissuadeixi i elimini les causes de la guerra (CEC 2315) i demana la reglamentació de la producció i el comerç d'armes (CEC 2316).

Si seguim, doncs, Jesús i el magisteri de l'Església, sembla ben clara quina ha de ser l'actitud del cristià davant dels conflictes bèl·lics. Que Déu ens enviï a tots, i especialment als dirigents, *la llum i la llibertat i que elles ens guiïn* (Ps 42).

«*Dicebamus hesterna die*» ('dèiem ahir') és la frase que la tradició posa en boca de fra Luis de León en retornar a la docència a la Universitat de Salamanca després d'haver estat empresonat per la Inquisició, una frase que sembla que mai no va pronunciar, almenys tal com la coneixem. L'hagués pronunciat o no, ha quedat en la memòria popular per expressar que després d'un període de temps que ha impedit la vida normal tot torna al punt d'arrencada.

En aquests darrers mesos, en aquests darrers dos anys, hem viscut una o més situacions que segurament mai no hauríem imaginat haver de viure. El món es parava el mes de març de 2020 i visquérem durant mesos en la incertesa, la por i la impossibilitat de predir què podria passar l'endemà. Les pandèmies, les epidèmies que creïem cosa del passat, de l'Edat Mitjana, i del tot superades en el nostre tecnificat segle XXI, tornaren a ocupar el primer pla i a governar el dia a dia de cadascun de nosaltres i de la societat en el seu conjunt. No, no s'ha tractat d'un malson, ha estat una crua realitat veure com milers de persones patien i morien en solitud, sense ni una mà ni una veu amiga que els aportés consol; ha estat una crua realitat la selecció de qui s'havia de salvar o a qui es prioritjava l'atenció mèdica; una crua realitat que ens ha mostrat una cara de la nostra societat occidental fins ara desconeguda o amagada. Tots hem conegut gent que ha perdut la vida en la pandèmia i tots tenim gent coneguda que ha estat en les unitats de cures intensives i ha patit llargues setmanes d'ingrés hospitalari. Però a més, com a conseqüència de la pandèmia, la paralització de la vida ordinària, ha tingut un cost social més que important i ha causat que molta gent perdés la feina perquè les empreses no podien fer front a la situació.

Des de la fe una resposta massa precipitada ens vindria a dir que l'home no ho pot

tot, que per molt que ens ho sembli, hi ha moltes coses que escapen al nostre control. Segurament tenim massa arrelada la visió de progrés, d'una societat que avança més i més, sense mai retrocedir i que cada cop més està a punt de vèncer qualsevol contratemps i qualsevol malaltia; fins i tot aconeguem amb esperança el somni de vèncer la mort temps a venir. Però per altra part la nostra és una societat del "descarte" com repeteix tants cops el Papa Francesc, on el pobre, el vell, el malalt o el migrant ens fan nosa, trenquen l'harmonia, la imatge d'una societat que imaginem idíl·lica quan de fet no ho és pas, ni de bon tros.

Ni dominem tots i cadascun dels aspectes de la nostra vida, ni encara menys som amos del món. De fet ajudem més a destruir-lo que a conservar-lo, oblidant que no en som amos; tan sols som els dipositaris d'una riquesa que tenim l'obligació de conservar per lliurar-la a les futures generacions, tot i que a vegades actuem com si no ens importessin els qui vindran darrere. És aquesta també una assignatura que tots tenim pendent.

Ha volgut Déu mostrar-nos la nostra limitació? S'ha venjat la natura del maltractament a què l'estem sotmetent? Seria imaginar un Déu rancorós i venjatiu i no és pas aquesta la imatge de Déu que nosaltres com a seguidors del Crist hem de tenir; perquè Déu és amor, no pas un ésser que ens espera a la cantonada de la història per passar-nos comptes. Però el que hem viscut no ho hem de viure en va, no podem tornar a l'ahir, en el nostre cas al febrer de 2020, com si res no hagués passat. És legítim tenir ganes de passar pàgina, de recuperar la normalitat, de gaudir de nou de la llibertat de moviments, d'una abraçada i del caliu humà. Sense oblidar, però, els qui han caigut pel camí, els qui han patit, els qui han pagat les conseqüències de la pandèmia i de

la crisi que l'ha acompanyat i que de ben segur ens acompanyarà encara molts mesos i potser fins i tot anys.

Avui tenim de nou a les mans un exemplar de la revista Poblet, aquella que fundà el P. Manel Morgades tot just restaurada la comunitat als anys quaranta del segle XX i la capçalera de la qual vam recuperar amb il·lusió l'any 2001. Una figura, la del P. Morgades, rellegida en aquests darrers mesos gràcies a la biografia de Joan B. Culla, una obra tan necessària com en certa manera pertorbadora de les nostres consciències.

És això un signe també que les coses no es fan soles. Cal gent per fer-les, calen recursos per poder-les portar a terme. En aquests darrers mesos la Germandat ha tornat en certa manera als seus orígens perquè li ha calgut donar un cop de mà a la comunitat que patia d'un dia a un altre les conseqüències econòmiques de la pandèmia i ho feia de manera dura, havent de prendre mesures doloroses i radicals quan no hi havia altra solució.

Però tot just sortits de la pandèmia i quan encara ens amenaça la crisi econòmica i una nova recessió, un vell fantasma recorre Europa de nou: la guerra, un altre dels genets de l'Apocalipsi del qual no aconseguim desempallegar-nos, si és que de fet ho intentem seriosament. Gent que ha de fugir de la seva terra i cerca aixopluc

en terres llunyanes, tan llunyanes com les nostres. De nou no podem mirar cap a una altra banda. Tampoc la Germandat, que hauria de ser estretament solidària amb la comunitat de monjos que amb els seus recursos i amb l'ajut de diverses institucions acull entre els seus murs els qui no poden seguir vivint, almenys de moment, a les seves llars sense córrer el risc de perdre la vida.

No, no hem tornat enrere, no hem reculat a èpoques passades. La pandèmia, la guerra o la crisi de fet no ens han abandonat mai i cadascú de nosaltres sap quin paper juga o vol jugar en aquesta història que és la nostra, encara que a vegades maldem per oblidar-ho.

Sigui benvingut aquest nou número de la revista Poblet, sigui benvingut com a signe de normalitat, de recuperació, però no correm el risc de dir *«Dicebamus hesternae die»*, com si res no hagués passat. Tempestes i no pas menors, han sacsejat la nostra societat, fins i tot el mateix monestir. Que de tot plegat n'aprenuem alguna cosa seria el més desitjable!

Octavi Vilà, abat

Foto: Mario Pascual

EL RECÉS D'ADVENT

Dissabte dia 31 de novembre del 2019, el darrer dia de l'any litúrgic, es va celebrar a Poblet, organitzat per la seva Germandat, el tradicional recés d'Advent per preparar espiritualment el Nadal. Ens en fa una breu crònica el director de la revista. Va ser la darrera activitat pública de la Germandat abans del confinament motivat per la pandèmia del 2020.

L'eucaristia

La diada es va iniciar a les 10 del matí amb la celebració de l'eucaristia presidida pel P. Abat a l'església abacial del monestir. S'esqueia aquest dia la festivitat de sant Andreu. Germà de Simó Pere, i pescador com ell, no es resisteix ni un segon a la primera proposta de Jesús tal i com ens l'explica el fragment de l'evangeli de sant Mateu llegit durant la litúrgia de la paraula (Mt 4,18-22): *Tot caminant vora el llac de Galilea, veié dos germans, Simó, l'anomenat Pere, i el seu germà Andreu, que tiraven les xarxes a l'aigua. Eren pescadors. Jesús els diu: —Veniu amb mi i us faré pescadors d'homes.* (Mt 4, 18-19). Més endavant Jesús també invita dos pescadors més que estaven arreglant les xarxes amb son pare: Jaume

i Joan. El P. Abat en la seva homilia va accentuar la immediatesa amb què Simó i Andreu, Jaume i Joan responen a la crida de Jesús, de fet un desconegut per a ells fins aquell moment. Eren homes ocupats en la seva feina, la seva pesca, la seva barca, les seves xarxes... I també la va relacionar amb el temps d'Advent que s'iniciava a l'hora de la posta del sol en la pregària de Vespres d'aquell mateix dia: *A les portes de l'Advent nosaltres, com els apòstols, estem sovint capficats en les nostres xarxes i barques particulars, potser la nostra activitat diària ens impedeix de veure que Jesús ens mira, que s'ha aturat al nostre costat i tot mirant-nos ens crida. Ens crida a esperar-lo de nou aquest any, a viure de nou el seu adveniment amb l'esperança i la joia de saber que si l'invoquem, si l'esperem, serem salvats.*

Sempre podríem excusar-nos de no seguir Jesús perquè a nosaltres no se'ns apareix com als apòstols. Però això avui, segons el que ens ensenya l'Església a partir de les paraules del mateix Jesús, ja no és argument: *Ens crida a reconèixer-lo, perquè sempre està vora nostre, en el rostre dels nostres germans, en el d'aquells qui pateixen, en el d'aquells que són rebutjats i ignorats per la nostra societat, en el d'aquells que es juguen la pell per una vida més digna, en el d'aquells a qui la malaltia, la pèrdua de la llibertat o la llunyania de la llar els fa rostres, imatges del Crist. Mentre l'esperem cal que ens esmercem a reconèixer-lo en l'altre, que si l'hem sentit predicar, el portem al cor i als llavis.*

Veniu amb mi i us faré pescadors d'homes.

I va concloure amb unes paraules del papa Benet XVI particularment adaptades a la vigília de l'Advent i a la seva espiritualitat: *Que l'apòstol Andreu ens ensenyi a seguir Jesús amb promptitud, a parlar amb entusiasme d'Ell amb tots aquells amb els quals ens trobem, i, sobretot, a conrear amb Ell una relació d'autèntica familiaritat, conscients que només en Ell podem trobar el sentit últim de la nostra vida i de la nostra mort* (Benet XVI, 14 de juny de 2006).

La conferència

En acabar l'eucaristia els germans assistents es van adreçar a l'aula petita del Palau de l'Abat on es van disposar a escoltar la conferència de fra David Renart, monjo de Poblet, sobre el tema *Esperant Jesús acompanyat de Maria*. Va estructurar la seva exposició en tres parts. En la primera ens va

presentar les raons del títol; a continuació va oferir unes pinzellades històriques sobre l'Advent, és a dir, com va començar aquest temps litúrgic i com es celebra litúrgicament avui; i, en tercer lloc, va descriure el sentit litúrgic de les celebracions dominicals abans de Nadal, tot comentant els textos de l'evangeli de sant Mateu que es llegeixen en cadascun dels quatre diumenges d'Advent. El quart evangeli, el de l'anunciació a Josep, es va llegir complet tot oferint pistes per a la *lectio divina* per grups que va tenir lloc després de la conferència. Del conjunt de la conferència —interessant en totes les seves parts— en destacaríem algunes idees-clau: vigilància, conversió, alegria i misteri de Déu. I també les actituds de Maria: silenci, espera, acceptació, disposició a complir la voluntat del Pare, fe i confiança amorosa en Déu. En definitiva: el model de la vida cristiana. Podeu llegir la conferència sencera en aquest mateix número de la revista.

La lectio en grups

Un cop acabada la conferència els assistents es van distribuir en quatre grups per practicar la *lectio divina* sobre el text de l'Anunciació de Lluc. Aquesta forma de pregària, tan fonamental en la pietat i en la vida monàstica, cada grup la va realitzar a la seva manera, seguint tanmateix el sistema de lectura lenta del text evangeli fins a tres vegades i els espais de silenci posteriors a les lectures. Es tracta, en presència de Déu, d'esbrinar què diu el text literalment, que ens diu Déu a nosaltres a partir d'aquest text i a què ens empeny. Cadascú dels assistents va parlar breument després del silenci a partir d'aquest esquema, adequat a la idiosincràsia de cada grup, i una persona de cada grup va prendre nota de les intervencions per tal de posar-les en comú a la sessió de la tarda.

Sant Mateu.

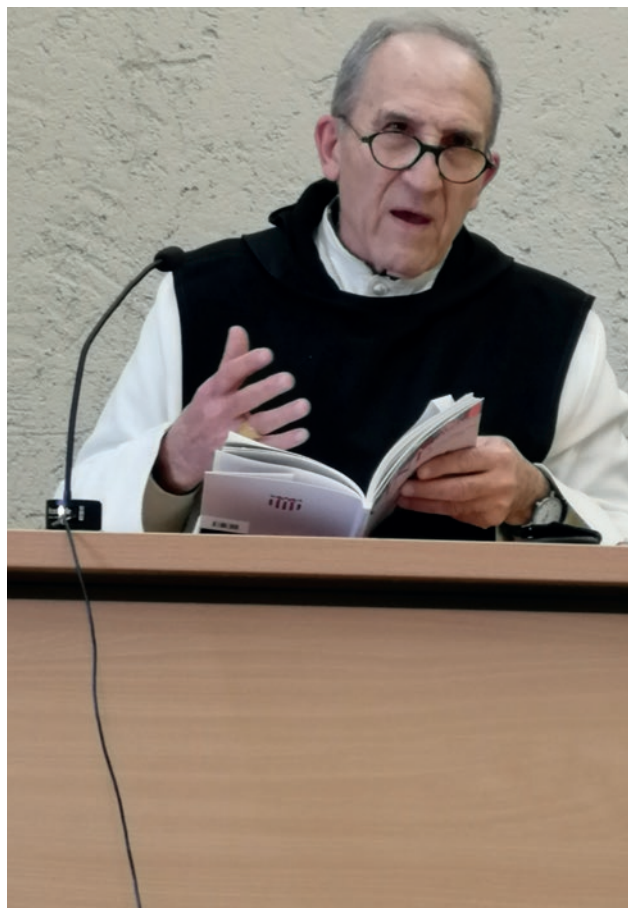
La pregària del migdia i el dinar

De manera excepcional, la comunitat monàstica va cantar l'hora de Sexta a les 13:15 al cor de l'església abacial. Els germans hi van assistir en els bancs de la mateixa basílica. A continuació es van traslladar al menjador de l'hostatgeria externa on va tenir lloc el dinar on els germans van poder intercanviar impressions i idees a propòsit de les activitats del matí.

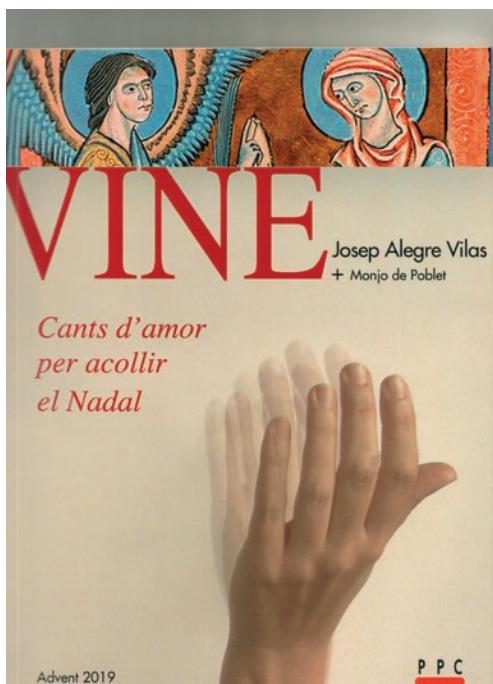
La posta en comú de la *lectio* i la presentació de les Antífones de la O

Després del dinar els germans es van tornar a reunir a la sala petita del Palau de l'Abat per fer la posta en comú de les aportacions que cada grup havia fet en la *lectio divina* del matí. Van intervenir quatre persones que van exposar de manera interessant i profunda les reflexions viscudes al matí.

A continuació el P. Josep Alegre, com sol ser tradicional en aquest recés, ens va presentar el llibre on s'exposen les seves

El pare Josep Alegre.

Antífones de la O. (2019).

reflexions sobre cadascuna de les antífones de Vespres, abans del Magnificat, que a partir del dia 17 de desembre comencen amb l'expressió admirativa Oh! Aquest any el seu llibre, en versió catalana i castellana, duia per títol *Vine! Cants d'amor per acollir el Nadal*. Al final de la seva presentació va regalar un exemplar del llibre a cadascun dels assistents (un per parella).

Amb l'assistència a l'hora de Vespres es va cloure el recés.

Cristòfol-A. Trepat

ESPERANT JESÚS, ACOMPANYANT MARIA

Durant el recés d'Advent, després de l'eucaristia, fra David Renart ens va oferir una conferència amb aquest títol a la sala del Palau de l'Abat. En reproduïm a continuació el text.

Introducció

Bon dia a tots i benvinguts al recés d'Advent d'enguany.

Abans de començar la xerrada que porta com a títol *Esperant Jesús acompanyant Maria*, voldria fer una petita introducció, en un intent de conscienciar-nos que del que es tracta en aquest recés, és de reflexionar sobre un temps, l'Advent, que ens prepara per al Nadal. Ens prepara per disposar-nos a acollir el misteri de Déu: l'encarnació del Verb, del Fill de Déu fet home.

L'exposició l'he dividida en tres parts: parlaré, primer, de la raó per la qual he escollit aquest títol; després donaré unes pinzellades i faré un petit recorregut històric sobre l'Advent, és a dir, com va començar i com celebrem avui aquest temps litúrgic; finalment, en la tercera part —que he titulat l'Advent en la litúrgia dominical— faré unes reflexions sobre cada un dels quatre evangelis de Mateu que es proclamaran els diumenges d'aquest any.

El quart evangeli d'enguany, la anunciació a Josep, el llegiré complet, i així donaré unes pistes per reflexionar i el farem servir per a la *lectio* per grups.

El títol

Per què aquest títol? El temps litúrgic d'Advent i el personatge de Maria, la Mare de Déu, des dels orígens apareixen estretament entrelaçats. Per explicar aquest fet,

Fra David Renart.

trobem diversos motius. Per una part, veiem com al llarg dels segles, la litúrgia de l'Advent ha anat desenvolupant en l'Església una espiritualitat centrada en la vinguda de Jesús, el Messies, i en la seva espera. Les idees clau d'aquest temps, i que he escollit

volgudament, les podem resumir en quatre: vigilància, conversió, alegria i misteri de Déu.

D'altra banda tenim Maria, que està present d'una manera privilegiada en la litúrgia de l'Advent; en l'ofici de Lectura o Matines, en el textos bíblics i eucològics de les misses, i en els de la Litúrgia de les Hores. Però, sobretot, al final de l'Advent, trobem com la figura de Maria s'uneix d'una manera molt especial amb l'acompliment de les promeses i l'arribada del temps esperat.

Les actituds de Maria es converteixen, així, en model de vida cristiana per a nosaltres: la seva fe, el seu silenci, la seva lloança agraïda al Pare, la seva disponibilitat a la voluntat de Déu i al servei, i la seva pregària. Benet XVI ens diu: *La Verge, que va romandre a l'escolta, sempre disposada a complir la voluntat del Pare, és exemple per al creient que viu cercant Déu.*¹

Maria és la millor companyia i companya de camí que podem escollir per esperar i acollir l'infant Jesús als nostres braços i als nostres cors. Com? Com ella, amb el silenci de la nostra pregària, amb el servei humil i quotidià, i amb una fe confiada i amorosa.

L'Advent

En aquest apartat farem un petit recorregut històric de l'Advent: ¿com va començar i com el celebrem avui?

Els termes "parusia" i "advent"

La paraula llatina *adventus* tradueix el terme grec *parusia*, que originàriament significava presència, o arribada, i que s'emprava en dos sentits: en el religiós feia referència a la manifestació poderosa d'un déu als seus fidels; en l'àmbit civil, a la visita d'un personatge important a la cort, o de l'emperador a una ciutat. Avui distingim, d'una banda, la paraula grega *Parusia* per referir-nos a la manifestació de Crist a la fi dels temps i,

1. Àngelus, 4-12-2005

Corona d'Advent.

de l'altra, utilitzem la paraula llatina *Advent* per designar el temps litúrgic anterior al Nadal i que prepara la seva arribada.

Els orígens històrics

En els seus orígens la Pasqua era l'única festa cristiana: *L'any litúrgic de l'Església no es va desenvolupar inicialment començant pel naixement de Crist, sinó en la fe de la seva resurrecció. Per aquest motiu la festa més antiga del cristianisme no és el Nadal, sinó la Pasqua.*²

Serà a partir del segle IV quan es generalitzi la celebració del Nadal. Sant Agustí, vers l'any 400 mantenia que no era un misteri (*sacramentum*) semblant al de la Pasqua, sinó un simple record (*memoria*) del naixement de Jesús i comparable a les memòries dels sants. Per tant no necessitava d'un temps previ de preparació o d'un posterior d'aprofundiment.

Cinquanta anys més tard, sant Lleó Magne va rebatre sant Agustí afirmant tot el contrari. L'únic *mysterium salutis* es fa present cada vegada que se'n celebra algun aspecte; i el Nadal és l'inici de la nostra redemp-

2. Benet XVI, audiència general, 23-12-2009.

ció que culminarà en la Pasqua. Aquestes consideracions impulsaren el desenvolupament teològic i litúrgic del qual va néixer un nou cicle celebratiu distint del de la Pasqua, però que en depèn. Ens trobem, llavors, que en la Pasqua es celebra el misteri redemptor de la passió, mort i resurrecció de Crist. Per Nadal es celebra l'encarnació del Fill de Déu, realitzada en vistes a la seva Pasqua ja que *per nosaltres, els homes, i per la nostra salvació, baixà del cel [...] i es va fer home*, com diem en la professió de fe.

Sant Agustí d'Hipona (segle IV).

Detall arquitectònic en el centre de Sittard a Mariapark (Països Baixos) construït el 1891 per Johannes Kayser.

A mesura que el Nadal i l'Epifania anaren prenent importància començà a configurar-se un període de preparació, semblant al de la Quaresma. Al segle VI, quan l'Advent fou assumit per la litúrgia romana, aquest paral·lelisme Advent/Quaresma era un fet: tant en la seva duració —quaranta dies— com en el seu contingut penitencial i la seva dimensió escatològica. Serà al

final del segle XII —sis segles més tard— quan l'Advent començà a celebrar-se en quatre setmanes, tot i que en un caire molt distint a l'actual. Així, en aquestes quatre setmanes s'evocava l'espera messiànica de l'Antic Testament, perquè s'interpretava com el record dels quatre mil anys passats entre l'expulsió d'Adam del Paradís i el naixement de Crist, segons els càlculs de l'època.

En el decurs dels segles la litúrgia de l'Església va anar evolucionant i transformant-se, fins arribar a evocar tota la història de la salvació. Advent es va consagrar als esdeveniments de l'Antic Testament, Nadal als misteris de la infància de Jesús, el temps de després de l'Epifania a la seva vida pública, Quaresma a la seva passió i mort, Pasqua a la seva resurrecció, i el temps de després de la Pentecosta, a la vida de l'Església.

A meitat del segle XX l'Església celebrava nombroses pràctiques de pietat heretades de molt diverses procedències i, cosa que era pitjor, molt difícils de compaginar entre si. La reforma litúrgica, començada pràcticament a principi del segle XX, va mantenir les evolucions històriques que han anat enriquint-la, però sense distorsionar el seu esperit. Fruit d'aquests canvis va ser la primera constitució del concili Vaticà II: la *Sacrosanctum Concilium*.

En l'actualitat el temps d'Advent —que no ho oblidem, forma una unitat litúrgica amb el Nadal i l'Epifania— comença en les primeres vespres del primer diumenge dels quatre que hi ha abans del Nadal. L'Advent acaba abans de les primeres vespres del dia de Nadal. La característica principal d'aquest temps litúrgic és la tensió entre la preparació per al Nadal, quan commemorem la primera vinguda del Fill de Déu als homes i l'expectació de la segona vinguda de Crist a la fi dels temps.

Consta de dues parts ben diferenciades. La primera des de l'inici fins el 16 de desembre, fase en què la mirada de la litúrgia està centrada en la vinguda definitiva de Crist al final dels segles i, per tant, té una dimensió fonamentalment escatològica. En la segona part, del 17 al 24 de desembre, la litúrgia se centra més en la preparació propera del Nadal, és a dir, la celebració sacramental de la vinguda del Crist, actualitzada en el Nadal concret d'enguany i en la nostra història.

L'Advent en la litúrgia dominical

El primer diumenge d'Advent

Escollirem quatre idees, una de cada evangeli dominical de l'Advent, per reflexionar sobre la Paraula de Déu. L'evangeli del quart diumenge, però —l'anunciació a Josep— el llegirem complet i el farem servir per a la *lectio* per grups.

Invitació a la vigilància: "Vetlleu i estigueu a punt".

En aquell temps, deia Jesús als seus deixebles: «Quan vindrà el Fill de l'home, passarà com en temps de Noè. Els dies abans del diluvi tothom continuava menjant i bevent i casant-se, fins que Noè hagué entrat a l'arca. No s'havien adonat de res quan els sorprengué el diluvi i se'ls endugué tots. Igual passarà en l'adveniment del Fill de l'home. Si hi hagués llavors dos homes plegats al camp, potser l'un fora pres i l'altre deixat, si hi hagués dues dones molent plegades, potser l'una fora presa i l'altra deixada. Vetlleu, doncs, perquè no sabeu quin dia vindrà el vostre Senyor. Estigueu-ne segurs: si el cap de casa hagués previst l'hora de la nit que el lladre vindria, no s'hauria adormit ni hauria permès que li entressin a casa. Estigueu a punt també vosaltres, que el Fill de l'home vindrà a l'hora menys pensada» (Mt 24,37-44)

L'anunciació i la visitació en el frontal d'Avià (segle XII, MNAC, Barcelona).

L'evangeli del primer diumenge d'Advent és un fragment del discurs escatològic de Mateu desenvolupat en els capítols 24 i 25 del seu Evangeli i es fixa en la vinguda del Crist gloriós a la fi dels temps. Mateu escriu en dues claus superposades: la destrucció del Temple de Jerusalem (any 70), que ja havia ocorregut, i l'anunci de la fi dels temps, que tal volta els de la seva generació consideraven imminent tot i que Jesús diu clarament que aquesta data solament la sap Déu.

Jesús ens exhorta a estar deserts, a mantenir-nos en vetlla, preparats per esperar la vinguda del Fill de l'Home, perquè *no sabem ni el dia ni l'hora que vindrà*: per això és pel que hem de vetllar. Jesús fa servir dues comparacions molt senzilles. Una de la història de l'Antic Testament: en temps de Noè molts no saberen estar atents als signes dels temps, i la pluja i les inundacions els destruïren. L'altra està presa de la vida quotidiana: el lladre vindrà quan menys se l'espera; convindrà que l'amo de la casa no dormi i vetlli.

La triple vinguda del Senyor.

Trobem tres vingudes del Fill de Déu o si voleu tres Nadals —segons alguns autors—, per als quals ens preparem. La primera va succeir fa dos mil anys a Betlem; la recordem agraïts i com una saviesa per a la nostra vida. La segona la tenim cada dia, en cada moment, ara. Déu està venint permanentment a la nostra vida i sempre com a Salvador. Ve en la Paraula, en els Sagraments, en la veu de la consciència que ens recrimina un mal comportament, en la solidaritat, en el somriure, en el sofriment dels pobres, en l'honradesa... Ve de mil maneres! Déu està en i entre nosaltres. A la tercera vinguda de Crist s'hi ha referit l'Evangeli: *Estiguen a punt també vosaltres, que el Fill de l'home vindrà a l'hora menys pensada.*

Advent ens convida a celebrar i a viure les tres vingudes, perquè tot meditant en la vinguda passada de Crist i preparant la darrera, és com realment aprenem a reconèixer-lo en el present. Comprenem que Crist està venint en cada esdeveniment i que hem d'estar desperts per acollir-lo. Per als qui el reben amb fe, la seva vinguda és converteix en salvació.

Una mirada de Benet XVI.

Benet XVI en la seva encíclica sobre l'amor cristià ens diu: *No es comença a ser cristià per una decisió ètica o per una gran idea, sinó per l'encontre amb un esdeveniment, amb una Persona que dona un nou horitzó a la vida i, amb això, una orientació decisiva.*³ No és suficient conèixer la història de la Salvació que Déu va dur a terme amb el poble d'Israel i que portà a la plenitud en Crist. Es necessita l'experiència de la trobada. Afegeix: *Solament a partir d'aquesta trobada amb l'Amor de Déu, que canvia l'existència, podem viure en comunió amb Ell i entre nosaltres, i oferir als nostres germans un testimoni creïble, donant raó de la nostra esperança*

3. *Deus Caritas est.*

*El papa Benet XVI l'any 2011.
De WDKrauseDerivate work: EeuHP (talk) - WDKrause's
File: Besuch S H Papst Benedikt XVI in Berlin
22 09 2011.jpg, CC BY-SA 3.0.*

(cf. 1 Pe 3,15).⁴ Això és justament el que celebra l'Advent: que Ell ve a nosaltres i que podem trobar-lo. Si el Senyor truca a les nostres portes (cf. Ap 3,20), és natural que l'Església ens convidi a vetllar, per evitar que la seva arribada passi desapercebuda, tal com ens recorda Benet XVI: *Són veritables les paraules de l'Apocalipsi: truco a la teva porta, escolta'm, obre'm. És una invitació a ser sensibles a aquesta presència del Senyor que truca a la meua porta*⁵. L'Evangeli d'aquest diumenge insisteix: *Vetlleu, doncs, perquè no sabeu quin dia vindrà el vostre Senyor.*

L'oració de la col·lecta.

Hi trobem un caire clarament escatològic. Demanem a Déu que ens concedeixi

4. Missatge per a la LXXXIV jornada mundial de les missions, 06-02-2010.

5. Meditació en el Sínodo, 03-10-2005.

d'ésser elegits per seure a la dreta del seu Fill Jesucrist, per posseir en herència el Regne del cel. Diu així: *Concediu, senyor, als vostres fidels d'acollir amb bones obres la vinguda del vostre Fill Jesucrist, perquè comptats entre els elegits a la seva dreta, posseeixin en herència el Regne de cel.*

Setmana II: invitació a la conversió. El Regne de Déu és a prop.

Per aquells dies vingué Joan Baptista, que predicava així al desert de Judea: «Convertiu-vos, que el Regne del cel és a prop». És d'ell que deia el profeta Isaïes: «Una veu crida en el desert: "Obriu una ruta al Senyor, aplaneu-li el camí"». Joan duia una capa de pèl de camell, es cobria amb una pell la cintura i el seu aliment eren llagostes i mel boscana. Anaven a trobar-lo de Jerusalem, de tot arreu de la Judea i de tota la regió del Jordà, confessaven els seus pecats i es feien batejar per ell al riu Jordà. Però quan veié que molts dels fariseus i dels saduceus venien a fer-se batejar, els va dir: «Cria d'escurçons, ¿qui us ha ensenyat mai com podreu fugir de la justícia que s'acosta? Demostreu amb fets que us voleu convertir. No visqueu refiats pensant que sou fills d'Abraham, que Déu pot donar fills a Abraham fins i tot d'aquestes pedres. Ara la destrala ja està clavada a l'arrel dels arbres, i ja sabeu que l'arbre que no dona bons fruits és tallat i llençat al foc. Jo us batejo només amb aigua perquè us convertiu, però el qui ve després de mi és més poderós que jo, tan poderós que no soc digne ni d'aguantar-li el calçat. Ell us batejarà amb l'Esperit Sant i amb foc. Ja té la pala a les mans per ventar la seva era, el seu blat, l'entrarà al graner, però la palla, la cremarà en el foc que no s'apaga» (Mt 3,1-12).

L'Advent és un temps especial de súplica al Senyor i de conversió de vida. L'evangeli ens convida a una súplica humil i confiada, orientada vers la nostra conversió. La

conversió de vida a la qual estem convidats, l'hem d'acollir amb goig, perquè ens convertim per obrir una ruta al Senyor, i aplanar-li el camí, que ve a salvar-nos. Com predicava Joan Baptista *Convertiu-vos, que el Regne del cel és a prop*. La crida de Joan no era solament per als seus contemporanis, els fariseus i els saduceus, que vivien refiats per creure's fills d'Abraham. La seva veu arriba fins avui, el seu missatge és sempre actual, perquè els que actuen, o actuem, massa sovint encara com els fariseus i saduceus d'aleshores, demostrem amb fets la nostra conversió.

La conversió de la qual parla l'evangeli no és quelcom superficial; pensem erròniament en pràctiques clàssiques de pregària i dejuni. No és suficient. La conversió que se'ns demana és la que prové de la paraula grega *metánoia* que significa canvi de mentalitat, per canviar la manera de fer, d'obrar. Per convertir-nos, no cal que siguem grans pecadors. A tots nosaltres el que se'ns demana des de la nostra existència concreta, que pot ser senzillament de peresa, tebiesa o deixadesa, és que en les vespres del Nadal ens convertim i reorientem la nostra vida per poder celebrar i acollir dignament la vinguda de Déu fet home.

Joan batejava amb aigua, i l'aigua, certament, és un símbol de purificació, però també anuncià que en venia un altre després d'ell que «batejaria amb l'Esperit Sant i amb foc». L'Esperit com un vent fort de Déu penetra en allò més profund de l'ésser humà. El foc no solament purifica: ho fa, però cremant tot el que està malament. Vol produir un canvi profund en les nostres vides. Del que es tracta no és solament de dir paraules més o menys assenyades, sinó de donar bons fruits; de fer les obres de Déu. Els fariseus parlaven molt bé, eren complidors de les lleis, però no eren veritables fills d'Abraham, no imitaven la seva fe ni la seva

*Sant Joan Baptista d'El Greco
(1600-1605, Museu de les Belles Arts, València).*

obediència al pla de Déu. Com diria Jesús, més tard, no se salva qui diu: «Senyor, senyor», sinó «el que compleix la voluntat de Déu».

Els fariseus, —i nosaltres si els imitem—, eren arbres secs que no donen bons fruits i per això «la destal ja està clavada a l'arrel dels arbres». Tampoc nosaltres podem restar tranquils, refiats falsament de ser cristians, o de ser «bones persones»; hem d'imitar en la nostra vida l'estil de Crist.

L'acollida mútua, signe d'un bon Advent.

Entre les obres de l'Advent, que avui ens proposa la Paraula com a signes de la nostra conversió, hi trobem la lloança a

Déu: *Perquè ben avinguts de cor i de llavis, glori-fiqueu Déu, el Pare de Jesucrist, el nostre Senyor*⁶. Però també hi ha un direcció horitzontal: la pau, l'acollida mútua, la pràctica de la justícia. En aquest Advent i en aquest Nadal hauríem de créixer en pau, en harmonia, en convivència humana i cristiana. Només es complirà així aquest any, millor que l'any passat, el que diu el salm: *Que el benestar floreixi als seus dies, i mesos i anys abundi la pau*⁷.

¿És possible que el llop convisqui amb l'anyell o que pasturin junts el vedell i el lleó? Isaïes ens ho proposa en la Lectura primera com a model del que devia passar en els temps messiànics, en els que nosaltres ja hi som. Rere aquesta metàfora, podem meditar nosaltres que serà un bon Advent aquest any si entre nosaltres progressa aquesta convivència pacífica, entre els membres d'una mateixa família, o entre els joves i els grans, o en la nostra comunitat entre germans. L'idíl·lic maridatge d'Isaïes el podem resumir amb la seva pròpia afirmació: *Ningú no serà dolent ni farà mal en tota la meua muntanya sagrada...*

Hem d'entrar en la dinàmica de l'Advent. No esperem solament el Nadal, com tampoc no esperem la fi del món d'una manera imminent. El que sí hem d'esperar i treballar per aconseguir-ho és que el Regne vingui realment a nosaltres, a la nostra existència personal i comunitària.

L'oració de la col·lecta.

L'Advent és una postura dinàmica, activa, som nosaltres els qui fem el camí. Demanem a Déu que no permeti que ens distregui cap de les temptacions que ens surtin al pas.

Déu omnipotent i ple de bondat, feu que les preocupacions de les coses terrenes, no ens impedeixin de

6. Lectura Segona: De la carta de sant Pau als cristians de Roma.

7. Salm Responsorial 71.

córrer a l'encontre del vostre Fill, i que el coneixement d'aquell que és la vostra saviesa ens faci participar de la seva vida.

Setmana III: "Gaudete". Viviu contents.
El Senyor és a prop. Alegria.

En aquell temps, Joan, que era a la presó, va sentir dir el que feia Crist, i va enviar els seus deixebles per preguntar-li: «Sou vós el qui ha de venir o n'hem d'esperar un altre?». Jesús els va respondre:

«Aneu a anunciar a Joan el que veieu i el que heu sentit dir: els cecs hi veuen, els invàlids caminen, els leprosos queden purs, els sords hi senten, els morts ressusciten, els desvalguts senten l'anunci de la Bona Nova, i feliç aquell que no quedarà decebut de mi». Mentre ells se n'anaven, Jesús es posà a parlar a la gent de Joan: «Què heu sortit a veure al desert? ¿Una canya sacsejada pel vent? Doncs, ¿què hi heu sortit a veure? Un home vestit delicadament? Els qui porten vestits delicats viuen als palaus dels reis. Doncs, què hi heu sortit a veure? Un profeta? Sí, ho puc ben dir, i més que profeta: és aquell de qui diu l'Esclat: "Jo envio davant teu el meu missatger, perquè et prepari el camí". Us ho dic amb tota veritat: Entre tots els qui les mares han portat al món no n'hi ha hagut cap de més gran que Joan Baptista, tanmateix el més petit al Regne del cel és més gran que ell». (Mt 11,2-11)

EL tercer diumenge d'Advent se l'anomena *Gaudete*, que és la primera paraula llatina de l'introït de la missa, extret d'un text de sant Pau (Fl 4,4-5): *Gaudete in domino semper...Viviu sempre contents en el Senyor! .... viviu contents! [...]. El Senyor és a prop.*

La litúrgia ens convida a viure amb goig i alegria la vinguda del Senyor i ens diu que: *Invocuem Crist, goig i exultació de tots els qui l'esperen*⁸ i a més, *ens convida a arribar amb alegria a les*

*festes de Nadal, a nosaltres que esperem amb fe la festa del naixement del Fill de Déu.*⁹

L'Evangelí ens presenta Jesús com el Déu fet home que ha vingut a salvar-nos. Joan Baptista esperava un Messies salvador, i porta ja temps encarcerat per Herodes sense ser alliberat per Jesús. La pregunta, en aquest context, troba el seu sentit: Jesús és o no és el Messies esperat? La resposta de Jesús no deixa cap dubte als interrogants del precursor i menys la prova presentada, que també ha de ser vàlida per a nosaltres; perquè: *els cecs hi veuen, els invàlids caminen, els leprosos queden purs, els morts ressusciten.* La Paraula de Déu ens convida i ens ajuda a creure en Jesús... en la seva proximitat.

La proximitat del Fill de Déu és font d'alegria, i és que «El Senyor és a prop». Aquestes paraules revelen l'essència de l'Advent i del cristianisme. La proximitat de Crist i del seu judici no desperta temor en els creients, ans al contrari, alegria i joia, perquè el Senyor ve per salvar-nos. Pau VI ens diu que: *Tot l'evangelí és un joïós anunci de l'amor de Déu, manifestat en Crist*¹⁰. La litúrgia de l'Advent ens ho recorda d'una manera especial: *El Senyor és a prop. Aquesta és la raó de la nostra alegria. Però què significa que el Senyor és a prop? [...] La proximitat de Déu no és una qüestió d'espai ni de temps, sinó més aviat una qüestió d'amor: l'amor apropa. El proper Nadal ens recordarà aquesta veritat fonamental de la nostra fe i, davant el pessebre podrem assaborir l'alegria cristiana contemplant en el Jesús tot just nat el rostre de Déu, que per amor, s'apropà a nosaltres*¹¹.

Aquest és el missatge de l'Església: la proximitat —temporal i espacial— del Senyor. Som afortunats perquè ja no ens trobem en la situació dels justos que esperen l'acompliment d'unes promeses llunyanes en el temps: *Feliços, en canvi, els vostres*

9. Oració Col·lecta.

10. Pau VI: *Gaudete in Domino*.

11. Benet XVI: *Angelus* del 14-12-2008.

ulls, perquè hi veuen, i les vostres orelles, perquè hi senten! Us asseguro que molts profetes i justos van desitjar veure el que vosaltres veieu, però no ho veieren, i sentir el que vosaltres sentiü, però no ho sentiren (Mt 13,16-17). El Senyor ha vingut i s'ha quedat. No hem de buscar-lo en llocs llunyans, està més a prop de nosaltres que nosaltres mateixos.

Perquè el Senyor és a prop, l'Església gaudeix com l'Esposa en companyia del seu Amat. Tots els problemes que hi pugui haver s'esvaeixen perquè la proximitat del Senyor és font d'alegria i de pau. Com ens ho recorda Benet XVI: *Està a prop de nosaltres, perquè per dir-ho així, s'ha casat amb la nostra humanitat, ha assumit la nostra condició, escollint ser en tot igual que nosaltres, llevat del pecat, per fer que arribem a ser com Ell. L'alegria cristiana brolla d'aquesta certesa: Déu està a prop, està amb mi, està amb nosaltres, en l'alegria i en el dolor, en la salut i en la malaltia, com amic i espòs fidel. I aquesta alegria roman també en la prova, fins i tot en el sofriment, i no està en la superfície, sinó en el més profund de la persona que s'encomana a Déu*.¹²

Tota la litúrgia d'Advent és una invitació a l'alegria, fins i tot enmig de l'obscuritat, dels problemes, els cristians hem d'alegrar-nos perquè el «Senyor és a prop» i hem de fer participants d'aquesta alegria que brolla de Crist els nostres germans; com ens ho diu Benet XVI: *Aquest és el veritable compromís de l'Advent: portar l'alegria als altres [...] amb un somriure, amb un gest bo, amb una petita ajuda, amb un demanar perdó, i perdonar. Portem aquest alegria, i l'alegria donada tornarà a nosaltres. En especial, tractem de portar l'alegria més profunda, l'alegria d'haver conegut a Déu en Crist. Demanem perquè la nostra vida sigui un mirall d'aquesta presència alliberadora de Déu*.¹³

El tercer diumenge d'Advent proclama l'alegria, tot i el llarg camí pel desert que puguem estar passant com a persones, com

a comunitat eclesial o com a humanitat. Les lectures ens asseguruen que en Crist Jesús, Déu ha sortit ja a l'encontre de totes les nostres malalties per guarir-les.

Fèries majors

Els textos de la litúrgia.

El 17 de desembre l'Església llatina comença la segona etapa de l'Advent. La litúrgia se centra —com ja hem dit— en la preparació propera del Nadal, és a dir, de la celebració sacramental de la vinguda del Crist, actualitzada en el Nadal concret d'enguany i en la nostra història. Hi ha un canvi progressiu en el sentit de les lectures dels distints oficis que delaten la imminència del naixement de l'infant Jesús a mesura que s'apropa el dia 24. En les primeres lectures de la missa es proclamen les promeses messiàniques dels profetes que troben el seu acompliment en els evangelis que es llegeixen a continuació.

Les oracions de l'Eucaristia fan referència a la proximitat del Nadal i a les actituds necessàries per celebrar-lo cristianament: *Que ens aculli l'amor d'aquell que és al vostra Paraula i que volgué fer-se home en el si de la verge Maria per habitar entre nosaltres*.¹⁴

Les antífones majors

La pregària insistent que suplica la vinguda del Crist ha trobat una felïç formulació en les antífones majors, o antífones de la «Oh» que acompanyen el Magnificat en les vespres i que són els elements més característics dels darreres dies de l'Advent. Són un magnífic compendi de cristologia, i un resum dels desitjos de salvació de tota la humanitat, tant de l'Israel de l'Antic Testament com de l'Església del Nou. Condensen l'esperit de l'Advent i del Nadal. Laclamació inicial "Oh!" vol fer notar la sorpresa de l'Església davant del misteri i

12. Benet XVI: Àngelus del 16-12-2007.

13. Homilia, 18-12-2005.

14. Oració Col·lecta del 23 de desembre.

de la fascinació d'un Déu fet home. Així, Jesús és aclamat com Saviesa, Pastor, Sol, Rei, Emmanuel.

Setmana IV: un diumenge dedicat a Maria? Josep s'obrí al misteri de Déu

Jesús, el Messies, vingué al món d'aquesta manera: Maria, la seva mare, promesa amb Josep, abans de viure junts, es trobà que esperava un fill per obra de l'Esperit Sant. Josep, el seu espòs, que era un home bo, no volent fer-ho saber públicament, es proposava de desfer en secret l'acord matrimonial. Mentre ell hi pensava, se li aparegué en somni un àngel del Senyor que li digué: «Josep, fill de David, no tinguis por de prendre a casa teva Maria com a esposa. És cert que ella ha concebut per obra de l'Esperit Sant, ha de tenir un fill i li has de posar el nom de Jesús, perquè ell salvarà dels pecats el seu poble». Tot això va succeir perquè es complís el que el Senyor havia anunciat pel profeta: «La verge tindrà un fill, i li posaran Emmanuel», que vol dir Déu-és-amb-nosaltres. Josep es despertà i, complint el que l'àngel del Senyor li havia manat, la prengué a casa com a esposa. (Mt 1,18-24)

El IV diumenge d'Advent té un ressò marià. És com un preludi de la Nativitat del Senyor que ja està molt a prop. L'evangeli que acabem de llegir —Cicle A— és l'anunciació a Josep i la preparació imminent del naixement de Jesús; en el cicle B, la litúrgia proclama l'anunciació a Maria; i en el C, la visita de Maria a la seva cosina Isabel.

El record de la Mare de Déu no interromp el ritme de l'Advent ni la dinàmica de la preparació del Nadal, s'hi integra, com un personatge necessari. Maria fou la que millor va viure l'Advent i el Nadal en les pròpies carns, però en la discreció, i de vegades fins i tot en el silenci. En aquest sen-

El somni de sant Josep, de Rafael Mengs (1773, Gemäldegalerie, Berlín).

tit: ella és la que l'esperà plena d'amor¹⁵; la nova Eva mare de tots els homes, en la qual la maternitat és redimida del pecat i de la mort, i s'obre al do de la vida nova¹⁶. Ella pot ajudar-nos a viure el Nadal amb molta més profunditat des de la fe per acollir Déu en la nostra vida tot imitant el seu amor i la seva fe.

En l'evangeli d'avui, sant Mateu intenta donar llum a la genealogia que enceta el seu Evangeli (Mt 1, 1-17). Jesús nascut d'una manera misteriosa de Maria forma part del llinatge de David i d'Abraham a través de Josep que «l'adoptà» com a fill. Josep es troba desbordat pels esdeveniments que li passen. No comprèn què ocorre, però s'obre al misteri de Déu, obeeix el que li mana l'àngel i pren Maria com esposa. Aquí trobem la grandesa de Josep: en l'obediència a la voluntat de Déu.

La relació que existia entre Maria i Josep implicava un compromís matrimonial estable, fins al punt que si la parella tenia un fill, aquest era considerat com a fill legítim d'ambdós. Per tant, era una unió que solament podia dissoldre's amb el divorci, i la Llei de Moisès considerava la infidelitat

15. Prefaci II d'Advent.

16. Prefaci IV d'Advent.

de la promesa una ofensa semblant a la infidelitat de l'esposa (Dt 22,23-27). Josep no delata públicament Maria, ja que si ho hagués fet hauria estat jutjada com adúltera. Josep actua d'acord amb la voluntat de Déu, per això es diu d'ell que era just. Aquesta justícia de Josep, però, és molt propera a l'actitud d'obediència a la voluntat de Déu que apareix sovint en Mateu.

En l'anunciació a Josep trobem una presentació completa de Jesús. En primer lloc s'afirma el seu origen diví: ve *per obra de l'Esperit Sant*. Després s'anuncia quina serà la seva missió per mitjà del nom que el pare adoptiu li posarà per mandat de Déu: Jesús significa *Déu salva*. I la missió de Jesús serà justament *salvar dels pecats el seu poble*. Finalment la referència a Isaïes 7,14, *La verge tindrà un fill, i li posaran Emmanuel, que vol dir Déu-és-amb-nosaltres*, està orientada en un mateix sentit, a la presentació de Jesús, però com acompliment de la profecia.

La figura de Josep és molt important tant en aquest relat com en tot l'evangeli de la infància en Mateu. L'àngel s'adreça a ell com a «fill de David» per demanar-li que prengui Maria a casa seva i li posi un nom al fill que tindrà. La imposició del nom és el ritu per mitjà del qual Josep pren Jesús com a fill seu. En l'època de què parlem un nen no passava a formar part de la descendència paterna fins que no era reconegut pel seu pare. Jesús entra, així, en la descendència de David i d'Abraham, gràcies a l'actitud obedient de Josep. Aquesta manera de fer el fa aparèixer no solament com a model de jueu fidel a la Llei, sinó també com a model de cristià obedient a la voluntat de Déu.

L'acompliment de les promeses.

A l'evangeli trobem com la figura de Maria s'uneix a l'acompliment de les promeses i l'arribada del temps esperat. Així veiem que està a punt d'acomplir-se la pro-

fecia d'Isaïes (Is 7,14). Aquesta profecia té una doble lectura, ja que anuncia tant l'arribada del Messies, de l'esperat, com la manera en com vindrà: pel si d'una verge. *La verge tindrà un fill, i li posaran Emmanuel, que vol dir Déu-és-amb-nosaltres*.

David Renart

BIBLIOGRAFIA.

ALDAZÁBAL, José, *Enseñame tus caminos 8*, Los Domingos del ciclo A, Barcelona: CPL 140, 2004.

— *Enseñame tus caminos 1*, Adviento y Navidad día tras día, Barcelona: CPL 67, 31997.

BCI, *Bíblia catalana, traducció interconfessional*, Barcelona: Associació Bíblica de Catalunya – Claret – Societats Bíbliques Unides 2008.

CABODEVILLA, Elías, *Camino verdad y vida*, 1- Adviento y Navidad, Madrid: San Pablo 2000.

CASTELLANO, Jesús, *El año litúrgico. Memorial de Cristo y mistagogía de la Iglesia*, Barcelona: CPL, 21996.

Catecisme de l'Església Catòlica, Barcelona: Coeditors catalans del Catecisme 1993.

COMENTARIO AL NUEVO TESTAMENTO, Madrid: La Casa de la Biblia 21995.

SANZ DE MIGUEL, Eduardo, OCD, *La fe celebrada. Historia, teología y espiritualidad del Año Litúrgico en los escritos de Benedicto XVI*, Burgos: Monte Carmelo 2012.

www: Lectures de la missa.

ELS CONFLICTES INTERPERSONALS

L'era digital està canviant les estructures productives, socials i de relació personal tot creant una sèrie de nous conflictes. Ens en parla el senyor Joan Colom, membre de la Germandat.

La Conflictologia

L'era digital va portar canvis en les estructures socials i en les relacions personals. Vivim en un món complex i competitiu, anem perdent el sentit d'humanitat, i avancem cap a l'individualisme i l'aïllament. Tot plegat, junt amb l'estrès i els mals usos de les xarxes socials, causa conflictes de tota mena. El coronavirus marca un abans i un després en la nostra societat. La greu crisi econòmica i social conseqüència de la pandèmia canviarà moltes coses, i sorgiran noves causes i conjuntures generadores de conflictes.

La Conflictologia és la disciplina que tracta les causes, el desenvolupament i la resolució no violenta dels conflictes. Els conflictes es produeixen quan entren en confrontació idees, interessos o actituds. Poden ser interns (amb un mateix), entre persones, col·lectius, socials i polítics, i gairebé sempre suposen una forta implicació emocional. Els conflictes estan relacionats amb les necessitats, la desigualtat, la injustícia, el poder, els recursos naturals, el racisme... A continuació, tractarem exclusivament dels conflictes interpersonals i la seva resolució pacífica no judicial.

Els conflictes interpersonals

Els conflictes interpersonals tenen l'origen en la percepció que l'altre representa un perill o una amenaça per als nostres interessos. El temor de no poder satisfer

necessitats i desitjos engendra agressivitat, que es dirigeix cap a qui estímem quan ens ho obstaculitza. Necessitat, temor, agressivitat: aquest és l'esquema simplificat que explica l'origen, la formació i el desenvolupament dels conflictes interpersonals —i també d'altres tipus de conflictes. Hi ha moltes formes de violència i no totes són la violència física. L'odi també es manifesta de manera subtil i indirecta: indiferència, exclusió, menyspreu, repressió, tractament anorreador, silenci deshumanitzant... Molts conflictes tenen la base en el sentit que tenim de la vida, la no acceptació de les pròpies limitacions, la relació amb l'entorn, la intolerància, la frustració, la competitivitat o l'estrès. A vegades els conflictes tenen l'origen en percepcions no reals que només existeixen en la nostra ment, suggerides per les pors. Hi ha conflictes entre persones que són manifestacions de conflictes interns que es projecten en els altres, junt amb l'odi i la violència que generen. No podem estar en harmonia amb els altres si no ho estem amb nosaltres mateixos

El conflicte és inseparable de la vida i motor d'evolució. Els conflictes són inevitables, però l'agressivitat que generen no ho és. La gestió i resolució de conflictes renuncia a l'aplicació de la violència i de la força, les quals condueixen a una escalada conflictual, produeixen més violència i mai no resolen bé ni definitivament els conflictes.

Sant Benet, de Montserrat Gudiol.

La resolució dels conflictes interpersonals

El procediment no judicial de resolució pacífica dels conflictes interpersonals té dos elements imprescindibles: la implicació de les parts i el diàleg. Conflictes molt complexos i llargs s'han resolt amb diàleg. El procés comença amb el reconeixement per les parts de l'existència del conflicte, l'acceptació dels passos a seguir i el compromís mutu de trobar solucions. Després, les parts han de poder explicar i defensar el que pensen i escoltar l'altra part. És necessari saber escoltar i comprendre. Escoltar no sols requereix obertura, cal escoltar de veritat, sense prejudicis i adoptant una actitud consistent a desplaçar el propi jo per donar cabuda a l'altre. Per comprendre no n'hi ha prou amb escoltar i entendre. Comprendre vol dir més que entendre, és quelcom més profund i demana ser receptius. Consisteix a copsar el sentit, la raó i el perquè d'allò que ens diuen i d'allò que coneixem. A mesura que el procés vagi avançant per bon camí, l'agressivitat anirà desapareixent i les parts es pacificaran, cosa que facilitarà les decisions que hauran de prendre. Han de buscar solucions, estar en disposició de cedir, arribar a acords i ga-

rantir-los, abordant primer allò en què les posicions són més properes. No és qüestió d'aplicar solucions salomòniques sinó de la implicació de les parts en l'elaboració dels acords. En els conflictes ben resoltos no hi ha perdedors, les dues parts hi guanyen. La mediació difereix en part del procediment que hem descrit. Un mediador imparcial facilita la comunicació de les parts, deteriorada per un conflicte que són incapaces de resoldre, i ajuda a trobar solucions. Els acords, si es donen, no tenen la força i les garanties dels negociats i elaborats directament pels propis interessats.

Totes les èpoques i cultures tenen sistemes socials que configuren formes de comportament, de relació entre les persones i de solució dels conflictes. El cristianisme és la base de la civilització occidental. Els drets humans provenen de l'humanisme cristià, i valors cristians com el respecte als altres i a la natura, la dignitat, l'honestetat, la veritat, la fraternitat, la solidaritat, la justícia, el diàleg, la reconciliació, la no-violència... són pilars de la nostra civilització, que modelen la prevenció i la resolució pacífica dels conflictes. El diàleg —al qual el Papa Francesc ha apel·lat tantes vegades— és imprescindible, i la dignitat i la solidaritat són essencials. Cada persona forma part de la humanitat i hi té responsabilitat.

La Regla de sant Benet conté moltes referències a la caritat fraternal, recull normes sobre la convivència i tracta, expressament, la resolució dels conflictes. L'aforisme *Fer les paus abans de la posta del sol amb qui s'hagi renyit* (RB 4,73) és una norma, sàvia i encara avui molt vàlida, que ressol els conflictes amb el diàleg i evita una escalada conflictual. Sant Benet es dirigeix a tothom: *A tu s'adreça ara la meua paraula, siguis qui siguis* (RB pròleg, 3).

Joan Colom

DEIXEM-NOS ABRAÇAR PEL CRUCIFICAT

LECTIO DIVINA A PARTIR D'UNA ICONA

En aquesta secció us oferim el text de la conferència pronunciada per fra Lluís Solà, monjo de Poblet, el Divendres Sant de 2019.

Introducció

La nostra lectio d'aquest número de la Revista estarà centrada en la creu de Jesús, i la farem a partir de la contemplació d'una imatge. Es tracta de l'anomenat «Amplexus» de sant Bernat, una representació del sant molt coneguda en què apareix deixant-se abraçar per la imatge de Jesús crucificat.

Aquesta icona depèn, al mateix temps, d'una paraula, d'un relat del *Gran Exordi de Cister*¹: *Dom Menard, antic abat de Mores, un monestir a prop de Claravall, home de gran pietat, va explicar als seus amics, com si es tractés d'una altra persona, un fet del tot meravellós que nosaltres creiem que l'ateny a ell personalment. Conec algú, deia l'abat, que un dia trobà el sant abat Bernat pregant tot sol a l'església. Estava prostrat davant l'altar. Davant d'ell hi havia una creu amb la imatge del Crucificat, posada sobre el paviment. El benaurat l'adorava i la besava molt devotament. Tot d'una, el Senyor (literalment: ipsa maiestas, la mateixa majestat), desclavant els seus braços dels extrems de la creu, abraçava el servent de Déu i l'estrenyia sobre el seu pit. En veure-ho, el monjo, restà tot trasbalsat, ple de sorpresa i d'admiració. Tanmateix, temorós de no desplaure al seu pare benamat, si s'adonava que havia estat descobert i els seus secrets posats en evidèn-*

1. El *Gran Exordi de Cister* és una obra de caràcter apològic escrita a finals del segle XII o començaments del XIII, quan l'Orde Cistercenc ja s'havia consolidat, per un monjo de Claravall, anomenat Conrad, que més tard va ser abat d'Eberbach.

cia, s'allunyà en silenci, comprenent que tot, en aquest digne abat, la seva pregària i la seva vida, s'apartava dels camins ordinaris» (II, vii).

A partir d'una icona, doncs, i del seu relat, intentarem fer *lectio divina* de la creu de Jesús, abordant aspectes de caire teològic, litúrgic i espiritual. Què significa la creu de Jesús? aspecte teològic. Com ho expressem? aspecte litúrgic. Com ho incorporem a la nostra vida? aspecte espiritual.

1. Sant Bernat i la humanitat de Crist

Bernat va néixer a Fontaine-les-Dijon (Borgonya francesa) el 1090, i va morir a Claravall el 20 d'agost de 1153. D'una família noble de cavallers, va estudiar a l'escola canonical de Saint-Vorles a Châtillon-sur-Seine, i l'any 1112 ingressà al nou monestir de Cîteaux (Cistercium, Cister), fundat per sant Robert de Molesmes feia 14 anys, el 1098, i governat ara, des del 1108, per l'abat sant Esteve Harding. L'arribada de Bernat, un home sens dubte excepcional, donarà impuls i volada al projecte cistercenc que tot just acabava de consolidar-se. Tres anys després, el 1115, l'abat Esteve envia Bernat a fundar la nova abadia de Claravall, de la qual esdevé abat.

De sant Bernat se'n poden destacar moltes facetes: l'home de Déu, el monjo, el savi, l'home públic, que intervé en la política del seu temps i en els afers eclesiàstics,

La biblioteca de l'abadia de Cîteaux.

més enllà dels murs del seu monestir. Jo en vull destacar una faceta prou decisiva, la de lector i comentador de la Sagrada Escrip-tura, una de les seves tasques més importants com a monjo i com a abat. En efecte, un dels serveis que l'abat és cridat a fer és el de guiar comunitàriament aquesta lectura divina de la Sagrada Escrip-tura que ha d'ajudar els monjos a fressar el propi camí espiritual de recerca de Crist.

Destaco aquesta faceta de la *lectio divina* perquè marcarà, en aquest tombant decisiu que és el segle XII, un canvi d'inflexió notable en l'espiritualitat cristiana, en la identitat espiritual cristiana, que s'anirà consolidant en els segles posteriors. Vull dir la descoberta de la *humanitat de Crist* com a font d'experiència i de coneixement, com a font d'amor, i com a camí d'accés vers la plenitud del misteri de Déu. El pas, si voleu, amb una imatge més plàstica, del Pantocràtor (el Crist Déu) al Crucificat (el Crist Home). Una humanitat descoberta en la lectura de la Paraula de Déu, inseparable de la litúrgia, certament, en l'època de Bernat, com a sagrament d'una realitat més profunda, la divinitat de Crist, el Verb, que pel misteri de l'encarnació assumeix la nostra realitat, per transformar-la, per cristificar-la, per deïficar-la. Insisteixo, és un procés, un camí, una experiència que no es pot desvincular de la lectura viva de la Sagrada Escrip-tura. Sant Bernat ho explicava així: «Déu envia a la terra com el sac mateix de la

seva misericòrdia, un sac, dic jo, que la passió baurà d'esquinçar, per tal de repartir-ne el preu de la nostra salvació que porta amagat. Un sac petit, però ple, ja que en aquest petit infant que ens ha estat donat habita la plenitud de la divinitat. A la plenitud del temps ens ha vingut la plenitud de la divinitat. I ha vingut en la carn perquè la poguessin veure uns ulls de carn, a fi que, "contemplant la seva humanitat, reconeguem també la seva bondat. Quan apareix la humanitat de Déu, la seva bondat ja no es pot amagar" (Sermó per a l'Epifania II,2).

Notem l'expressió forta de Bernat: la humanitat de Déu, sagrament de la seva bondat, el preu del nostre rescat, un preu que és satisfet, pagat per la passió de Jesús, l'Home Déu.

2. L'abraçada de Crist a sant Bernat

La icona del Crist crucificat abraçant sant Bernat és el senyal indicador del canvi de rumb en l'espiritualitat cristiana que s'esdevé en aquest segle XII, i que, amb l'ajut encara de la teologia i de l'espiritu-

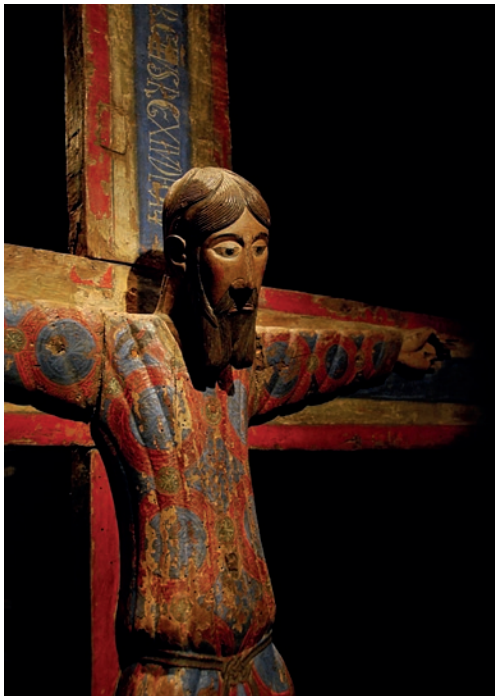

Abraçada mística de Jesús a Sant Bernat, de Francisco de Ribalta. (Museu del Prado, 1625).

alitat monàstica, arrelada en la litúrgia i en la Sagrada Escripura, tendirà a humanitzar-se, i a humanitzar també els qui la viuen i l'encarnen. Hi contemplem la creu com a lloc de trobament entre la divinitat i la humanitat, entre Déu i l'Home. La creu de Jesús ens revela ensems Déu i l'Home, la humanitat i la divinitat. És el lloc on s'abraçen, on Déu surt a trobar l'home, per això desclava els seus braços de la creu.

Això Bernat ho va explicar bellament en els seus sermons al Càntic dels Càntics, en comentar-ne el primer verset: *Que em besi amb besos de la seva boca!* (Ct 1,2). Diu: *El Verb que s'encarna és la boca que besa. La carn que assumeix és la boca que rep la besada. El bes que es forma en els llavis del qui el dona i del qui el rep, és la persona composta de l'un i de l'altre, Jesucrist, l'home mitjancer entre Déu i els homes* (II,3). Jesucrist, Déu i Home, és, doncs, la besada, l'abraçada de Déu a la humanitat.

Detall de la Majestat Batlló (Barcelona, MNAC, segle XII).
Al segle XII el Crist és concebut "en majestat", despert,
sense expressió de patiment.

La iconografia acostuma a plasmar aquesta escena de l'abraçada de Crist a sant Bernat amb la imatge d'un Crist ensangonat, sofrent, que serà el propi sobretot dels segles XIV en endavant. El relat, tanmateix, ens parla, per referir-se a la imatge del Crucificat, de la «majestas», que desclava els braços per abraçar sant Bernat. És un terme tècnic, certament, per designar la imatge del crucificat distingint-la de la creu. Però alhora remet clarament a la iconografia de l'època: al segle XII, el segle de sant Bernat, el Crist crucificat és representat en forma de majestat, com tantes que coneixem a casa nostra. Un Crist serè, algunes vegades encara viu, amb els ulls oberts, seriós o tal vegada a punt de somriure, hieràtic, amb les seves vestidures reials i la seva corona d'emperador, però també, ensems, molt humà en la seva serenitat i contenció. La creu, en aquestes representacions, és el tron de la majestat, és el sagrament del Ressuscitat, en la línia més pura de l'evangeli de Joan, que contempla la crucifixió de Jesús com el seu enlairament, com la seva glorificació.

3. Context litúrgic

Un altre aspecte molt important de l'escena que llegim i contemplem, i que les representacions pictòriques amaguen, és el seu context i ambientació litúrgica. El relat ho mostra ben bé. La creu està no dreta, en una peanya, o clavada a la paret, sinó ajaguda a terra (*super pavimentum posita*), segurament recolzada a les grades del presbiteri de l'església, tal com es deixava la creu en la litúrgia del Divendres Sant per a la seva adoració. Sant Bernat estava prostrat adorant i besant la creu ajaguda sobre el paviment. (Tornarem més endavant sobre aquest *adorar i besar*).

L'adoració de la creu en la litúrgia romana arriba una mica tard; fins al segle VIII

(700-750) no en tenim cap notícia en els sacramentaris o llibres litúrgics. El seu origen és clarament oriental i cal cercar-lo en la litúrgia de Jerusalem, on aquesta pràctica es va instaurar tot just recuperada la vera creu per santa Helena, al segle IV. Aquesta litúrgia, que la pelegrina Egèria (s. IV) explica amb tot detall en el seu *Pelegrinatge*, constava de dues parts: al matí (a l'hora tèrcia, les nou) l'adoració de la vera creu, i

*Suposat retrat de la gallega Egèria del s. IV.
Va ser la primera dona que va viatjar fins a Jerusalem i
ens en va deixar una mena de dietari.*

a la tarda, de l'hora sisena a l'hora novena, la sinaxi didàctica o litúrgia de la Paraula, amb la Passió segons sant Joan com a text central i unes pregàries finals d'intercessió.

En la litúrgia romana, durant els primers segles (V, VI, VII), pel que revelen els documents litúrgics, tenim bàsicament, per commemorar la mort del Senyor el Divendres Sant, una litúrgia de la Paraula, una sinaxi didàctica, amb lectures de l'Antic i del Nou Testament, salms, i la lectura de la Passió segons sant Joan. Aquesta litúrgia s'acaba amb unes pregàries solemnes per les necessitats de l'Església, del món i de

tots els homes. Les úniques pregàries dels fidels que havien arribat fins a nosaltres abans de la reforma litúrgica del Vaticà II.

És evident la primacia de la Paraula, del Text, per damunt de la imatge, en la nostra litúrgia i en la nostra espiritualitat, i d'altra banda, en la nostra cultura d'arrels jueves, gregues i romanes. I ho diem avui, que ens trobem, ben al contrari, en una cultura més aviat de la imatge, en detriment de la paraula; una cultura del sentiment i de la sensació, en detriment de la reflexió i la interiorització.

A aquesta litúrgia de la Paraula per commemorar la mort del Senyor, s'hi afegirà, doncs, a partir del segle VIII, una litúrgia més visual i palpable de la creu, però, i això és molt important, acompanyada també d'uns textos cantats que s'inspiren molt directament en la Paraula de Déu: els improperis. És la Paraula, per tant, el que ens permet omplir de contingut i de misteri aquest moment fort de la litúrgia del Divendres Sant. La creu és per a nosaltres la bardissa flamejant on es revela el misteri del Déu amagat que ve per salvar el seu poble, per abraçar la humanitat. Un misteri que parla, perquè Déu, en Jesús, s'ha fet Paraula, però que a la creu parla paradoxalment en el silenci, en la velació, en la foscor.

Hem de pensar, doncs, en aquest context, quan contemplem la icona de l'abraçada de Jesús crucificat a sant Bernat. Aquest trobament profund amb el misteri de Déu, simbolitzat, significat per aquesta abraçada, s'esdevé en l'àmbit de la litúrgia i de la *lectio divina* de l'Església.

4. *Affectus* i adoració

Se'ns diu en el relat de l'*Amplexus* de sant Bernat, que aquest es trobava prostrat davant la creu, *quam idem vir beatissimus devotissime adorabat, ac deosculabatur*. L'adorava i la besava. Són les dues actituds que suscita

en nosaltres la contemplació litúrgica de la creu il·luminada per la Paraula de Déu: adoració i afecte.

L'adoració designa l'actitud interior, la reverència interior amb què acollim el misteri del Crucificat. L'afecte, en canvi, que n'és l'expressió exterior, acompanya, amb el bes, aquesta disposició o moviment interior. És per tant, la mateixa realitat, en el seu doble aspecte, interior i exterior.

Afecte, del llatí «*affectus*» —tots entenem que vol dir, potser no ho sabríem explicar massa bé, però forma part de la nostra experiència humana— és una paraula molt pròpia de l'espiritualitat bernardina i, en general cistercenca. I té molt a veure amb el sentiment i amb l'experiència. El diccio-

nari llatí-francès (Gaffiot) defineix la paraula «*affectus*» com «una disposició de l'ànima» (dimensió interior), però també com una disposició del cos, fins i tot una malaltia (en català, i en llatí, diem una afecció, per referir-nos a una malaltia), un sentiment, també, que seria expressió d'un moviment apassionat de l'ànima. Un terme profund i fins a un cert punt complex, que qualifica molt bé aquesta nova manera d'apropar-se al misteri de Déu, tan ben representada en la icona que contemplem de l'*Amplexus*, de l'abraçada de sant Bernat.

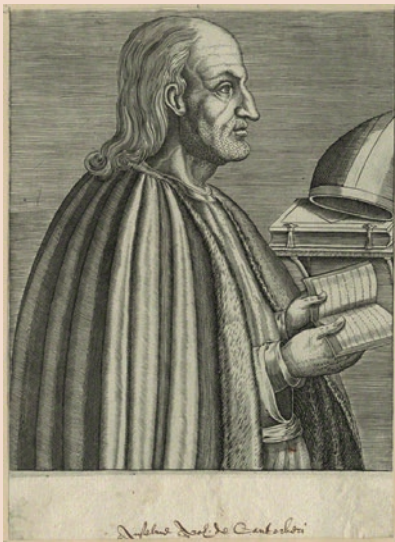
Sant Anselm de Canterbury (1033-1109), un teòleg benedictí anterior a sant Bernat, va encunyar aquesta frase famosa: *Credo ut intelligam*, crec per a comprendre, referint-se a la fe que cerca de fer-se raonable, entenedora. En aquest nou àmbit, amb sant Bernat i tot el seu entorn monàstic cistercenc, canviaríem una mica la frase: *Credo ut experiar*, crec per a experimentar, per a fer una experiència. I l'àmbit de l'experiència és molt proper al de l'amor, al del gust, al de la saviesa. Cosa que no vol pas dir que substituïm senzillament la reflexió per l'experiència.

Déu, per tant, es proposa com una realitat que ha de ser experimentada, viscuda, incorporada a la pròpia experiència vital. Aquest és el significat profund, arcà, de l'abraçada del Crucificat a sant Bernat. Deixar-se abraçar per ell vol dir deixar que ell informi la nostra vida, experiencialment, i així esdevenim savis. I d'ací, arribem al *Credo ut diligam*, al crec per a estimar. Perquè, al capdavant, en sant Bernat, es tracta d'amor.

Davant la creu i el misteri que significa, gairebé no podem desglossar l'adoració de l'afecte. Amb l'adoració volem expressar allò d'absolut i d'inefable que posseeix el misteri de la creu, i amb l'afecte intentem incorporar aquest misteri a l'àmbit de la nostra experiència, de la nostra voluntat i

L'Amplexus de Sant Bernat atribuït a Sperandio di Giovanni (1506).

Retrat fictici d'Anselm de Canterbury (s. XVI).

del nostre amor, per tal que, a partir d'ara, la nostra vida quedi tocada i sempre més referenciada per aquest misteri inefable, i siguem capaços també de convertir tots els actes de la nostra vida en sacrifici amorós, és a dir, en servei als altres.

Completem aquesta visió de l'*affectus*, amb algun text de sant Bernat: aquest, del seu sermó II per a Septuagèsima, fa referència precisament a la mort del Senyor crucificat, prefigurat per Adam: "El Senyor envià un son profund a Adam". Se n'envià igualment un a ell mateix esdevingut un altre Adam, però hi ha una gran diferència entre aquests dos sons. En efecte, el d'Adam hauria estat produït per l'èxtasi de la contemplació, mentre que el de Crist neix d'un sentiment ("*affectu*") de compassió, talment que hom pot ben dir que fou la Veritat el que procurà un son al primer Adam, mentre que és la Caritat el que envià el seu al segon, amb el benentès que el Senyor és alhora Veritat i Caritat (Sermó per a Septuagèsima II,1).

Ens movem doncs, en el camp semàntic de l'amor i de la veritat. El Senyor és veritat i és caritat. La veritat ateny la nostra intel·ligència, la caritat la nostra experiència, l'afecte. Dues dimensions que hem de complementar, tal com es complementen en Jesucrist.

I aquest altre, del sermó I per al Dimecres de Cendra, comentant la unció del Fill per part del Pare: *Aquest és el meu Fill, el meu estimat, en qui m'he complagut. D'aquestes paraules se'n desprèn tot un perfum d'unció espiritual. El Pare ha ungit el seu Fill, preferint-lo a tots els qui tenen part en la seva glòria, ja que es complau en ell molt més que en tots els altres, atès que l'estima amb un afecte diví, desconegut per a tota altra creatura. El Pare, dic jo, ha ungit el seu Fill preferint-lo a tots els qui comparteixen la seva glòria, i ha acumulat damunt d'ell tots els seus crismes de bondat, de mansuetud i de dolcesa, l'ha omplert abundantment de les entranyes de la seva misericòrdia i de la seva pietat (In capite ieiunii I,3).*

Aquí l'afecte designa l'amor, únic, del Pare pel Fill, que es concreta, es vessa, es comunica, per mitjà d'aquesta unció, és a dir, de l'Esperit, ja que l'Esperit Sant és la Unció del Pare i del Fill, l'Amor del Pare i del Fill.

6. *Aplexus*: l'abraçada del Pare i el Fill

D'això es tracta precisament, de l'abraçada del Pare i del Fill, de la unció del Fill per part del Pare, de la seva dilecció, de la seva preferència per aquell, que malgrat tot, és el més bell de tots els homes, com canta el salm 45. Arribem ací al cim de la nostra reflexió. Intentarem explicar-ho amb l'ajuda d'un gran teòleg, el suís Hans Urs von Balthasar (1905-1988), fent recurs a la seva *Teodramàtica*, «el darrer acte» de la seva colossal teologia.

En el si de la Trinitat, el Pare, en engendrar el Fill, crea al mateix temps la distància necessària, aquell espai de llibertat que fa possible que el Fill, que és de la mateixa naturalesa que el Pare, sigui alhora una persona divina (la segona, el Verb que s'encarna) diferent de la del Pare: sense distància, sense llibertat, no hi podria haver amor. Paradoxalment aquesta distància, aquesta

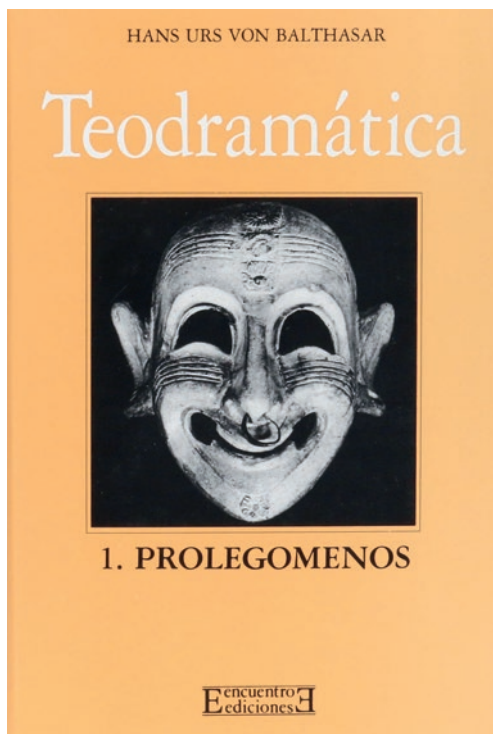
Hans Urs von Balthasar.

soledat —amb un mot de santa Elisabet de la Trinitat— és l'Esperit, l'Amor, la tercera persona de la Trinitat. Aquesta distància entre el Pare i el Fill fa possible, en el mateix espai de llibertat, d'amor, de donació, de comunicació intratrinitàries, l'encarnació del Verb, l'assumpció per part de Déu de la nostra realitat humana: el Verb s'encarna per obediència al Pare però al mateix temps en absoluta llibertat i gratuïtat. Aquesta distància entre el Pare i el Fill arriba al seu punt àlgid en la seva davallada als inferns: és de l'infern de la mort de Jesús que brolla el seu crit d'abandó a punt de morir a la creu: *Déu meu, Déu meu, perquè m'has abandonat* (Mt 27,46), que fa possible l'altre crit: *Pare, a les teves mans confio el meu esperit* (Lc 23,46). És a dir, el màxim distanciament entre el Pare i el Fill, que és la mort de Jesús, és també el màxim apropament, l'abraçada del Pare i el Fill, i fa possible que en brolli l'Esperit com a font de vida, un Esperit que el Fill, ja ressuscitat, retorna al Pare, i que, ensems, vessa damunt tota la humanitat representada per la dona i el deixeble estimat als peus de la creu. És en aquest moment de la mort de Jesús que la Santa Trinitat com a història divina d'amor es clava com una falca en la història humana obrint-la a un nou futur. Per això Joan acaba així el drama de la creu:

Quan Jesús bagué pres el vinagre, va dir: "Tot s'ha complert." Llavors inclinà el cap i va lliurar l'esperit (Jn 19,30).

Els evangelis sinòptics, en el relat de la passió, consignen tots tres un detall que podria fer referència a aquesta teologia del distanciament: en produir-se la mort de Jesús, el vel del temple, que tancava el Sant dels Sants, s'esquinçà (Mc 15,38; Mt 27,51; Lc 23,45). És com un símbol de l'esquinçament de la Santa Trinitat que fa possible el desbordament cap enfora de l'Esperit de vida. Sant Bernat apuntava una mica al mateix amb la imatge del sac esquinçat en la passió de Crist. El vel és la humanitat de Crist, i és aquest vel el que s'esquinça a causa d'aquest distanciament entre el Pare i el Fill, revelant la intimitat de la vida trinitària.

Diu von Balthasar: *Es tracta de demostrar que l'abandó del Fill per Déu durant la passió fou un mode de la seva vinculació amb el Pare en l'Esperit Sant, tal*

1. PROLEGOMENOS

Teodramática. Primer volum de la gran obra teològica del teòleg suís Hans Urs von Balthasar.

com la seva mort va ser un mode de la seva vitalitat, i el seu sofriment un mode de la seva benaurança (...) En la passió hom es troba en l'obscuritat del Fill, però al mateix temps en la llum del Pare, ja que l'obscuritat del Fill consisteix en el fet que la seva llum està "consignada" en el Pare. Durant l'enfosquiment per l'abandó de Déu, la certesa de l'herència estava "dipositada" dins de la filiació (aquesta relació intratrinitària), com un regal, disposada a ser repartida entre els homes (Urs von Balthasar, *Teodramàtica. El último acto*, p. 255). Disposada a ser repartida, precisament, com deia sant Bernat, en esquinçar-se, per la passió, pel distanciament, el sac de la misericòrdia de Déu.

És en la creu, doncs, on es resol aquest «afecte diví», de què parlava sant Bernat. Des de la creu, el Fill, deixant-se abraçar pel Pare, pot abraçar també tota la humanitat per ungir-la amb el seu Esperit, per a fer-la participar d'aquesta predilecció, d'aquest *affectus* etern del Pare.

La humanitat, representada en la nostra icona per Bernat, és l'ovella perduda que Jesús es carrega a les espatlles —la creu— per menar-la vers la cleda del Pare, vers l'amor, la tendresa, la compassió, l'afecte del Pare. *M'havia esgarriat com una ovella perduda: vine a buscar el teu servent, que jo no oblidó els teus manaments* (Sl 119,176), diem al final del salm 119, una llarga meditació de les meravelles de la Llei amorosa i exigent de Déu. Això és el que ha fet Jesús, venir-nos a buscar, senzillament, per retornar-nos a l'abraçada del Pare: *[El fill] se n'anà a trobar el seu pare. Encara era lluny, que el seu pare el veié i es commogué, corregué a tirar-se-li al coll i el besà* (Lc 15,20).

7. Al·leluia. M'he retrobat amb vós

Acabem la nostra contemplació amb un cant. Voldria que l'escoltéssiu. El trobareu a YouTube: https://www.youtube.com/watch?v=_DPUh7LRI50. És el cant del diumenge de Pasqua, l'introït de la missa del dia. Diu així: *Resurrexi, et adhuc tecum sum,*

alleluia. Posuisti super me manum tuam, alleluia. Mirabilis facta est scientia tua, alleluia. En català: He ressuscitat, m'he retrobat amb vós, al·leluia. No m'heu deixat de la vostra mà, al·leluia. És admirable la vostra saviesa, al·leluia, al·leluia.

Parlàvem de distància, d'abandó. La resurrecció, que floreix ja a la creu en l'abraçada de Crist a Bernat, en l'abraçada de Crist a tu i a mi, a tota la humanitat, esclata en el retrobament del Pare i el Fill. El Pare, malgrat la distància de la creu, no ha deixat mai el Fill de la seva mà, perquè, en paraules de von Balthasar, «*tot el tresor de la filiació es trobava consignat (guardat) en el Pare*», ja que Crist, tot i el distanciament de l'encarnació i de la passió, no havia deixat d'estar mai amb el Pare, girat cap al Pare, al si del Pare, com canta Joan en el seu Pròleg: «*In principio erat Verbum et Verbum erat apud Deum* ("pros ton theón") *et Deus erat Verbum*» (Jn 1,1).

Aquest cant del Diumenge de Pasqua i els seus versets el manllevem del salm 139, *Heu penetrat els meus secrets, Déu meu, i em coneixeu*, que canta misteriosament el misteri de la consignació de la filiació de Jesús en el Pare durant el distanciament i l'abandó de la Passió: *si baixava als inferns, us hi trobo*, diu el salm.

Resurrexi és un cant serè, escrit en el mode quart, perquè la joia de Pasqua no pot ser una joia d'esclats ni de triomfalismes, ans una joia íntima, profunda, transparent, la joia del retrobament del Pare i del Fill en l'abraçada del Sant Esperit.

Al capdavant l'al·leluia pasqual en llavis de Jesús és una confessió serena i joiosa de la saviesa del Pare, del seu misteri d'amor entranyable, aquell misteri que sempre està més enllà dels nostres llindars i que, malgrat tot, ens atreu i ens abraça per la força del sagrament pasqual dibuixat pel signe de la creu en la icona de l'Amplexus de sant Bernat de Claravall.

LA MILLORA BIOTECNOLÒGICA DE LES GENERACIONS FUTURES

Les utopies nascudes als segles XIX i XX han deixat pas a les utopies tecnològiques, segons les quals els humans superaran definitivament la malaltia i la mort, a més d'intensificar les seves virtuts i capacitats. La més important d'aquestes utopies rep el nom de transhumanisme. Ens en parla el doctor Francesc Torralba, membre de la Germandat de Poblet.

Introducció

Les biotecnologies aplicades a la vida humana emergent obren un munt d'interrogants. Mai com en l'actualitat, l'ésser humà havia tingut tantes possibilitats reals de poder modificar, alterar, manipular i transformar la vida humana emergent. Mai com ara el debat tecnològic havia estat tan present en l'esfera escolar. Emergeixen iniciatives de tot ordre que, profundament enllaçades amb la tecnologia més sofisticada, tenen com a objectiu millorar, significativament, el rendiment escolar dels infants.

L'eugenèsia liberal

Des del transhumanisme¹ es fa una especial insistència en l'imperatiu de millorar les generacions futures, tot modificant els gens que siguin convenients per garantir el naixement d'éssers humans millorats.

1. El transhumanisme és una filosofia utòpica i un moviment cultural nascut el 1957 i desenvolupat a partir dels anys 80 del segle passat que proposa l'ús de la ciència i de la tecnologia per millorar la ment i la condició física i psicològica de l'ésser humà amb la finalitat de superar els seus aspectes indesitjables i innecessaris (incapacitat, patiment, malaltia, envelliment i la mort involuntària). Els transhumanistes proposen que la humanitat evolucionarà dels humans actuals a una altra espècie: els *posthumans*.

En aquest debat s'està produint un desplaçament de l'anomenada eugenèsia negativa, que s'havia proposat per evitar el desenvolupament de certes malalties de tipus hereditari amb el propòsit de no transmetre-les a les generacions futures, cap a l'eugenèsia liberal, que ja no té una orientació terapèutica, sinó perfeccionista. Els transhumanistes s'oposen, amb virulència, a una regulació política de la genètica humana i, per tant, a l'eugenèsia estatal, però defensen el millorament biotecnològic del *nasciturus*. És una qüestió de lliure decisió, de consum segons la pròpia voluntat.

Els ideòlegs transhumanistes parteixen del supòsit que una mà invisible regularia automàticament les microdecisions individuals i que tot això garantiria les mutacions successives de l'espècie humana vers una nova espècie.

La discussió no està centrada en si es poden o no aplicar-se les biotecnologies en les primeres fases de la vida humana emergent per pal·liar alguna patologia congènita mitjançant la teràpia gènica. La qüestió que posa al bell mig de l'àgora el transhumanisme és l'imperatiu de modificar el *nasciturus*

Foto: Stephanie Mitchell. CC BY-SA 4.0

Michael Sandel, d'origen jueu, és professor de filosofia política a la universitat de Harvard.

perquè neixi amb més prestacions, si es pot dir així, amb unes qualitats i capacitats millors de les que tindria si solament es deixés fer el seu curs natural.

El debat introduït pel transhumanisme ressuscita velles qüestions com la de l'eugènica, però no exercida des de l'Estat per motius racials, sinó l'eugènica liberal, exercida pels pares del *nasciturus*, amb la voluntat de millorar les seves condicions naturals a fi i efecte que estigui més ben dotat i tingui més capacitat per competir en el món en el qual haurà de viure.

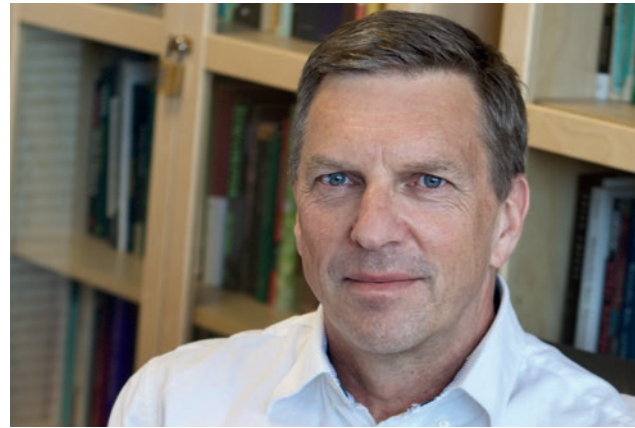
Escriu Michael Sandel (1953): *Tractar els fills com a dons és acceptar-los tal com són, no com a objectes del nostre disseny, o productes de la nostra voluntat, o instruments de la nostra ambició. L'amor dels pares no està en funció dels talents i els atributs que resulti tenir el fill*².

2. M. SANDEL, *Contra la perfecció*, Marbot, Barcelona, 2015, p. 91.

El fill com a do

Segons aquest professor de Harvard, podem escollir tenir o no tenir fills, exercir o no exercir la paternitat, però no podem escollir *com* volem que siguin. Acceptar els fills com un do no significa, però, tenir una actitud passiva enfront de les seves malalties o mancances. Acceptar-los com són significa acollir el seu misteri, tant allò de bell i de noble que hi ha en ells, com allò de lleig i de mesquí, però comprometre's activament a pal·liar les patologies que puguin patir.

El filòsof Julian Savulescu (1963), en canvi, ho veu molt diferent³. Segons ell, els pares tenim el deure de promoure la salut dels fills, estem moralment obligats a modificar genèticament els fills si realment ho podem fer. Això significa manipular la memòria, el temperament, la paciència, l'empatia, el sentit de l'humor, l'optimisme i al-

Julian Savulescu és un filòsof i bioètic australià. Actualment és professor d'ètica pràctica i director del centre Uebiro de la universitat d'Oxford.

tres qualitats dels fills, per tal de donar-los les màximes oportunitats per a la millor vida possible⁴.

3. El seu article més polèmic és: *Procreative beneficence: why we should select the best children*, a *Bioethics* 15 (5-6) (2001) 413-426.

4. Cf. J. SAVULESCU, *Why I Believe Parents Are Morally Obligated to Genetically Modify Their Children*, a *Times Higher Education Supplement*, 5. XI. 2004, p. 16.

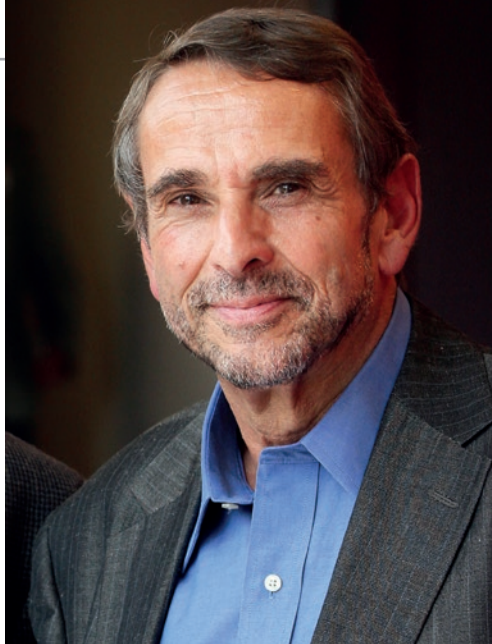
Aquesta obertura, però, no significa un rebuig de l'ètica. Julian Savulescu defensa la necessitat d'una ètica transhumanista. Escriu: *Necessitem una ètica ben desenvolupada per governar la creació de noves formes de vida (...) Una de les tasques més urgents de la bioètica moderna és elaborar i desenvolupar un complex marc normatiu per avaluar la creació d'animals (humans i no humans, caldria agregar) radicalment modificats a nivell genètic. La ciència progressa exponencialment, però aquest assumpte vital només ha estat sotmès fins a dia d'avui a un insuficient escrutini ètic*⁵.

També el filòsof britànic John Harris (1945) defensa que la millora biotecnològica de la naturalesa humana no solament és un dret, sinó que és una obligació moral⁶. Segons aquest pensador, per primera vegada en la història, tenim el poder d'emprendre el nostre destí, no solament escollint el tipus de món que volem crear i habitar, sinó també el que nosaltres volem esdevenir. Segons ell, el millorament biotecnològic és un bé per a tots, encara que no es pot obligar cap ésser humà a sumar-s'hi, però sí cal garantir la seguretat per a tots els qui desitgin aplicar-lo.

John Harris insisteix que ell no té afinitat amb el transhumanisme: segons ell, el projecte de crear una nova espècie és diferent del deure moral de millorar la vida, la salut i la longevitat. No se suma a la utopia transhumanista, però, en canvi, defensa l'alteració biotecnològica del que naixerà sempre i quan aquesta ingerència millori les seves capacitats congènites.

Crítica de la hiperpaternitat

Michael Sandel s'hi oposa i considera que aquesta mentalitat és una expressió de

John Harris és un filòsof i bioètic britànic.

És professor de bioètica de Lord Alliance i director de l'Institut de Ciència, Ètica i Innovació de la universitat de Manchester.

la hiperpaternitat que ha quallat en l'imaginari social. Escriu l'autor de *Contra la perfecció: La hiperpaternitat característica del nostre temps tradueix un excés en l'ambició de domini i de control que oblida el caràcter rebut de la vida. I això ens acostarà cap a una forma inquietant d'eugenèsia*⁷. Segons aquest filòsof nord-americà, els fills no són una propietat. Són subjectes de drets, éssers que han de ser acollits i estimats tal com són, independentment de les seves característiques.

El filòsof comunitarista⁸ es pregunta quina és la diferència entre educar els fills i millorar-los genèticament. A parer seu, millorar-los biotecnològicament és una ingerència en la seva identitat biològica, en la seva composició més íntima, mentre que educar-los té com a finalitat desenvolupar les seves potències latents, ajudar-los a

7. M. SANDEL, *Contra la perfecció*, Marbot Ediciones, Barcelona, 2015, p. 111.

8. El comunitarisme filosòfic considera la comunitat com a origen dels actes voluntaris dels individus. A diferència del liberalisme clàssic, que considera els actes voluntaris dels individus precomunitaris com a font de la comunitat, el comunitarisme, per contra, destaca el paper de la comunitat en la definició i la conformació dels individus.

5. J. SAVULESCU, *¿Decisiones peligrosas? Una bioética desafiante*, Tecnos, Madrid, 2003, pp. 338-339.

6. Entre les obres de John Harris, vegeu: *Enhancing Evolution: The Ethical Case for Making Better People (New in Paper) (Science Essentials)* (2010); *Bioethics Oxford Readings in Philosophy Series*. (2001); *Clones, Genes and Immortality: Ethics and the Genetics Revolution* (1998); *The Value of Life* (1985).

esdevenir el que estan cridats a ser. Això també és millorar-los, però sense canviar la seva identitat, sense negar la seva personalitat. L'educació, a diferència de l'adocctrinament, no té com a objectiu anul·lar la personalitat de l'educand, tesi que sosté, també, Edith Stein (1891-1942), sinó potenciar el seu ésser, desplegar les seves capacitats.

Una de les qüestions més debatudes en la bioètica contemporània és, justament, l'estatut ètic i jurídic de l'embrió. Aquesta no és una qüestió menor, encara que no és l'objectiu d'aquest article. Té una gran transcendència a l'hora de legitimar processos d'investigació i d'alteració cromosòmica en les primeres fases de la vida humana emergent. De fet, quan es reconeix que l'embrió no és una cosa, sinó un subjecte de drets, es delimita una frontera molt precisa respecte d'allò que es pot fer i no es pot fer amb ell. Ser subjecte de drets exigeix un tracte preferencial; ser considerat cosa o material genètic, en canvi, n'exigeix un altre.

Contra la perfección, de Michael Sandel.

Bioconservadors versus tecnoprogressistes

En el debat sobre si es pot o no decidir el sexe del *nasciturus* o altres caràcters que venen determinats per la seva constitució cromosòmica, hi entra, de retruc, la qüestió de la dignitat. Els bioconservadors afirmen que l'embrió té una dignitat inherent i que, consegüentment, no pot ser objecte d'instrumentalització, ni de modificació, encara que sigui amb bons propòsits, sinó que ha de ser tractat, seguint la famosa expressió kantiana, sempre i en qualsevol circumstància, com un fi en ell mateix (*ein Zweck in sich selbst*) i mai únicament com un instrument.

Els tecnoprogressistes consideren que si aquest ésser humà emergent pot ser millorat tant en la seva estructura cromosòmica o com en la seva gènesi embriològica, abans de néixer, és un deure moral fer-ho.

En aquesta apassionant discussió és útil la distinció entre acte i potència, entre allò que és, en si mateix, un embrió i allò que pot arribar a esdevenir si és acollit en l'úter matern. Per si sol, el *nasciturus* no té la potència activa per esdevenir un fetus i, posteriorment, un nouat. Necessita l'acollida en el si matern, la protecció de la mare i la seva alimentació i preservació per arribar a esdevenir un fetus i, posteriorment, un nouat.

L'aglà no és el roure, però el roure prové de l'aglà i solament si l'aglà és acollit en una terra humida amb unes determinades condicions, pot fer germinar l'aglà i arrelar. Escriu Michael Sandel: *Els aglans i els roures segueixen essent diferents, tot i la continuïtat que existeix entre ambdós en el pla del desenvolupament. El mateix ocorre amb els embrions i els éssers humans. Així com els aglans són roures en potència, els embrions humans són éssers humans en potència*⁹. Ara bé, ¿Tenim

9. M. SANDEL, *Contra la perfección*, Marbot Ediciones, Barcelona, 2015, p. 175.

els mateixos deures amb un aglà que amb un roure mil·lenari? ¿Tenim les mateixes obligacions amb un infant acabat de néixer que amb un embrió criopreservat?

Segons Jürgen Habermas (1929), l'eugenèsia liberal és una pràctica que tendeix a difuminar les fronteres entre les persones i les coses. Escriu l'autor de la *Teoria de l'acció comunicativa* (1981): *El dia que els pares considerin la seva descendència com un producte mal·leable per elaborar un disseny en conformitat al seu parer, exerciran sobre les seves criatures manipulades genèticament una forma de disposició que afectaria els fonaments somàtics de l'autorelació espontània i de la llibertat ètica de l'altra persona, disposició que fins ara només sembla permesa sobre les coses, no sobre les persones*¹⁰.

Encara que sigui políticament incorrecte reconèixer-ho, l'eugenèsia liberal s'ha anat obrint pas. El diagnòstic preimplantatori o prenatal, seguit de la possibilitat de seleccionar i d'eliminar la cèl·lula ou o els embrions anormals és ja una pràctica eugenèsica, encara que no s'empri aquest nom. El naixement d'infants amb la trisomia del cromosoma vint-i-u és, per exemple, gairebé inexistent en els països europeus.

No tot naixement és desitjable als ulls de la nostra societat i els ciutadans integren aquest argument en la decisió de tenir o no un fill. Algunes malalties o malformacions

El filòsof alemany Jürgen Habermas.

El futuro de la naturaleza humana, de Jürgen Habermas.

del *nasciturus* justifiquen la interrupció voluntària de l'embaràs per motius terapèutics. La selecció natural, doncs, no és un record del passat, ni una visió d'un futur inquietant. És un fet. L'absència d'estructures d'acollida per als subjectes més vulnerables, l'avortament terapèutic, o fins i tot l'esterilització de persones amb discapacitat intel·lectual són mostres il·lustratives de l'eugenèsia liberal contemporània.

El desenvolupament de les noves biotecnologies obre una nova ruta: la de modificar directament la naturalesa humana abans del seu naixement. Per bé que aquesta possibilitat encara no està reconeguda legalment, a excepció d'algunes intervencions terapèutiques, la idea entusiasma molts pensadors, perquè hi veuen el mitjà per transcendir, a la fi, la nostra humanitat animal.

El "sobrehome" pren forma en l'esperit: poderós, mestre de les seves emocions, ignorant del sofriment, en definitiva, sense cap característica de l'existència que pertany a la vida animal sensible. En la utopia posthumanista, l'home, en tant que vivent, desapareix. Des d'aquest punt de vista, el transhumanisme no comporta la reducció de l'ésser humà a la seva animalitat, sinó que, més aviat, condueix a la negació de l'animalitat.

10. J. HABERMAS, *El futuro de la naturaleza humana*, Paidós, Barcelona, 2002, p. 25.

UNA TRINITAT FÍSICA I LES SEVES METÀFORES SOBRE DÉU I EL MÓN

La visió trinitària del món, de manera espiritual o intel·lectual, és present a moltes cultures. Ens en parla el doctor David Jou, director de la Fundació Joan Maragall, catedràtic emèrit de Física de la UAB i poeta.

Introducció

Una visió trinitària del món, en formes diverses i amb graus diversos d'intensitat i d'abast, es troba present en moltes cultures. Raimon Panikkar, al seu assaig *La Trinitat, una experiència humana primordial*, en fa una presentació oberta i àmplia, com a superació del monisme, sense desembocar en el dualisme, com a superació del monoteis-

El científic i filòsof Raimon Panikkar i Alemany.

me sense caure en l'ateisme nihilista, com a presència viva en el cor mateix del que és real, i comenta les seves equivalències homeomòrfiques en les diverses tradicions religioses. Algunes formes trinitàries de considerar el món espiritualment o intel·lectualment podrien ser, per exemple, Pare – Fill – Esperit Sant, Bé – Bellesa – Veritat, Amic – Amat – Amor, Déu – Home – Cosmos, Cos – Ment – Ànima, Tesi – Antítesi – Síntesi, o podríem pensar en altres tríades de possibilitats més excloents com ara Ateisme – Monoteisme – Panteisme, o Nihilisme – Materialisme – Humanisme ... En aquest article, comento una visió més o menys trinitària del món en la física, segons la tríada Matèria – Energia – Informació, i n'apunto algunes ressonàncies pel que fa a algunes interpretacions del món, dels humans i de Déu.

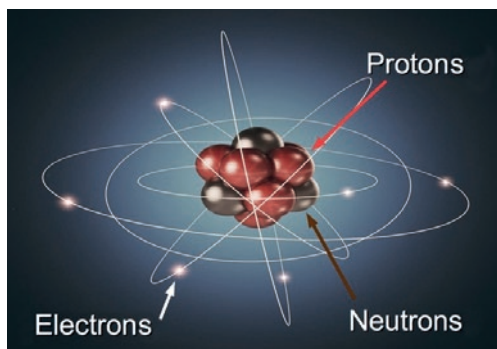
Matèria, energia, informació

La física actual descriu els continguts del món en base a tres grans components: matèria, energia i informació. Esbrinar, classificar i analitzar quins són els components essencials de la realitat física és una de les grans fites de la recerca científica. La diversitat i mutabilitat del món és tan esponsorosa i espectacular que resulta difí-

cil imaginar que rere tanta diversitat, complexitat i canvi hi pugui haver elements permanents. Però la ciència ha d'anar més enllà de les aparences immediates, i aprofundir enllà de la realitat directament perceptible. La recerca d'aquests elements bàsics ha resultat ben fructífera per a la descripció i comprensió del món físic, i ha anat suggerint interpretacions més o menys filosòfiques de la realitat que ens volta i ens depassa.

El primer element, el més tangible i visible, el que se'ns imposa clamorosament als sentits, i que és constituent íntim de la nostra corporeïtat mateixa, és la **matèria**, indiscutible en la seva contundència sensorial, la seva impenetrabilitat, el seu tacte. Rere la varietat amplíssima de les diverses manifestacions materials hi ha la regularitat i permanència dels àtoms i, anant més a fons, dels electrons, protons i neutrons o, encara més a fons, dels leptons i dels quarks, si volem descriure els desbordaments de la matèria observats en la radiació còsmica i en les col·lisions d'altres energies en els acceleradors. No sense un cert remordiment per l'excés de simplificació, incloc també en el domini de la matèria no tan sols la matèria normal (la constituïda per quarks i leptons, en definitiva), sinó també la matèria fosca i l'energia fosca, els efectes de les quals es

Rere la varietat amplíssima de les diverses manifestacions materials hi ha la regularitat i permanència dels àtoms i, anant més a fons, dels electrons, protons i neutrons.

Johann Becher el 1667 per explicar la combustió va teoritzar que a més dels quatre elements constitutius de la matèria (aire, terra, foc i aigua) n'hi havia un altre semblant al foc, que es va anomenar més tard flogist, del grec flogiston (inflamable). Era una teoria incorrecta però va ser útil per avançar en el coneixement científic.

manifesten a escala galàctica i còsmica, ben lluny de l'experiència terrestre, encara que en desconexem la constitució bàsica.

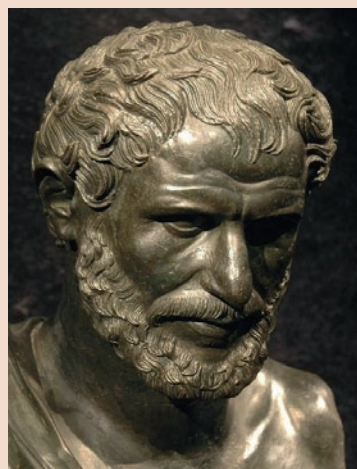
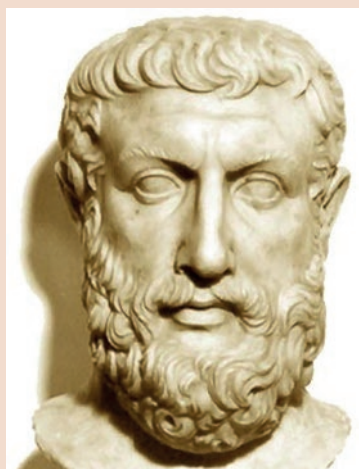
A meitats del segle XIX va ser incorporat un segon component, l'**energia**, relacionat amb la capacitat de produir transformacions (treball, calor). Introduir el concepte d'energia com a magnitud física d'ús general no va ser gens fàcil. Durant molts segles es va interpretar la calor com una substàn-

cia: un dels quatre elements —el foc— o els seus hereus, el flogist, el calòric, imaginacions conceptuals que, tot i que eren errònies, van donar impulsos no negligibles a la ciència del seu moment. Però no va ser fins a mitjan segle XIX que es va interpretar la calor com una forma de bescanvi d'energia, tal com ho és el treball, i va començar a parlar-se de l'energia com a magnitud conservada (primera llei de la termodinàmica). Poc després es va formular la segona llei de la termodinàmica (degradació de l'energia o augment de l'entropia). Així, tant Parmènides com Heràclit ressonen en certa manera en les dues lleis de la termodinàmica: la conservació en la primera llei i el canvi en la segona.

A mitjan segle XX va ser introduïda la quantitat d'informació, com a concepte científic mesurable. La unitat de mesura de la informació és el bit, que és la informació que s'adquireix en tenir una resposta concreta a una pregunta que tenia dues respostes diferents, cadascuna d'elles amb la mateixa probabilitat *a priori*. Utilitzar els bits harmonitza bé amb la numeració binària

de 0 i 1 amb què funcionen els ordinadors. L'objectiu inicial de mesurar la quantitat d'informació era optimitzar la transmissió de missatges, reduir-ne la redundància, esbrinar la capacitat màxima de transmissió d'una línia, o la capacitat d'emmagatzemament informacional d'un sistema. A mesura que la transmissió, processament i emmagatzemament d'informació anava guanyant presència i pes en la societat, i que la informàtica i les xarxes d'ordinadors anaven avançant, i la miniaturització anava arribant a cotes veritablement diminutes i a potències de processament vertiginoses, la presència del concepte d'informació es va anar fent cada cop més present. Amb la descoberta del DNA i la informació genètica, i del progrés de les neurociències i les ciències cognitives, el concepte d'informació va passar a tenir un lloc rellevant també en la biologia, i no tan sols en la tecnologia i la física.

Tant la matèria com la informació es poden combinar jeràrquicament, amb nivells de complexitat i funcionalitat ascendents: àtoms, molècules, macromolècules, cèl·lu-

Tant Parmènides com Heràclit ressonen en certa manera en les dues lleis de la termodinàmica: la conservació en la primera llei i el canvi en la segona.

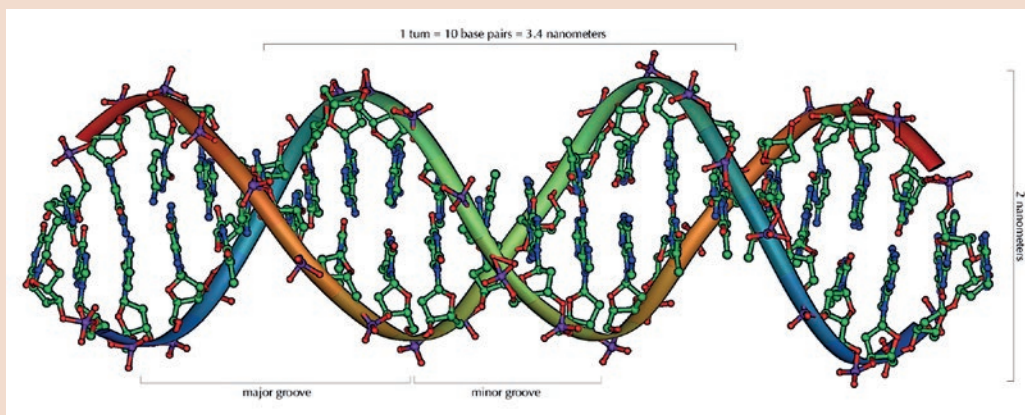

les, òrgans, organismes; o lletres, paraules, frases, paràgrafs, capítols, llibres... També l'energia pot tenir nivells de qualitat molt diversos, mesurats segons la seva entropia: a menys entropia, més qualitat, és a dir, més treball útil es pot obtenir d'aquella quantitat d'energia.

Podem veure que els tres components de què hem parlat —matèria, energia, informació— són independents, tot i que estan relacionats. Per exemple, una mateixa matèria pot tenir continguts informatius di-

Interpretacions del món

En funció de matèria, energia i informació, hi ha hagut diverses maneres d'imaginar el món i d'imaginar Déu. S'ha imaginat el món com un organisme, com un mecanisme, o com un ordinador. Ha estat interpretat com a organisme per cultures animistes i per diverses escoles de filòsofs, com ara els estoics, és a dir com a matèria animada per un o diversos principis vitals, amb naixements, degradacions, renaixements, reencarnacions, morts... En efecte, la matè-

Estructura d'una doble hèlix del DNA o ADN. Amb la descoberta del DNA i la informació genètica, i del progrés de les neurociències i les ciències cognitives, el concepte d'informació va passar a tenir un lloc rellevant també en la biologia, i no tan sols en la tecnologia i la física.

ferents (un mateix conjunt de lletres, siguin d'un alfabet humà, siguin les quatre lletres A, T, G, C d'un DNA) si es disposen en ordres diferents. Així, informació no es redueix a matèria. D'altra banda, per transmetre un missatge en 0 i 1 es pot fer amb molta energia, si es fan servir, per exemple, fotons de llum blava o fotons de llum vermella, menys energètics que els de la llum blava. Tenim doncs un exemple en què hi apareixen matèria, energia i informació, i veiem com matèria, energia i informació poden modificar-se independentment l'una de l'altra.

ria no és suficient per a una descripció del món, ja que la matèria no és estàtica, sinó que presenta moltes formes de moviments i de transformacions. És aquest caràcter dinàmic i mutable de la matèria el que resulta particularment sorprenent, més i tot que la matèria mateixa. Per als antics, aquests dinamismes eren representats per diverses forces naturals o sobrenaturals, petits déus de les fonts o dels llamps o del vent, que es van anar sofisticant en mitologies complexes i riquíssimes; la física moderna els representa com a lleis dinàmiques regides per una sèrie de camps de forces.

A partir de l'èxit de la mecànica newtoniana en la descripció dels moviments del sistema solar —i de molts altres aspectes—, el món va ser interpretat com un mecanisme que, construït inicialment pel Creador, continuava funcionant segons unes lleis mecàniques deterministes i precises un cop el Creador l'abandonava. Per a Descartes, aquest mecanicisme envaïa fins i tot el regne vegetal i animal, de manera que considerava els animals com a màquines, i els humans no del tot a causa de la seva dimensió pensant. Pensadors posteriors a Descartes van postular que fins i tot els humans són màquines mecàniques o bioquímiques complexes, sense cap principi vital addicional ni cap dimensió transcendent.

En l'era de la informàtica i de la robòtica, s'ha passat a veure l'univers com un ordinador immens —un ordinador quàntic—, com un gran maquinari còsmic que va desenvolupant un programari constituït per les lleis físiques fonamentals, les partícules elementals, els valors de les constants físiques universals, i les condicions inicials de l'expansió còsmica. Sobre la base d'aquestes lleis i constituents bàsics, aniria emergint una complexitat material i funcional que permetria el desplegament de noves capacitats d'acció i de coneixement, com ara cervells amb capacitats cognitives comparables o superiors a les del cervell humà.

Les tres visions esmentades no són incompatibles ni incongruents entre sí. El món com a ordinador l'apropa al món com a organisme, en una època en què s'ha anat descobrint els mecanismes moleculars de la vida, fins al punt que les cèl·lules vives poden ser considerades com a ordinadors bioquímics regits pel seu programari genètic. Tant la genòmica com les neurociències han anat posant l'atenció en el component informacional o algorítmic de la vida, en concret, en el nombre de bits necessaris

Isaac Newton, pintat per Godfrey Kneller el 1702.

A partir de l'èxit de la mecànica newtoniana el món va ser interpretat com un mecanisme que, construït inicialment pel Creador, continuava funcionant segons unes lleis mecàniques deterministes i precises un cop el Creador l'abandonava.

per descriure la informació genètica continguda en el DNA, o la informació processada pel cervell en unitat de temps, o la informació enregistrada i emmagatzemada en les memòries genètica, neuronal i immunitària. El que per a un organisme és el genoma, podria ser-ho per a l'univers el conjunt de les lleis de la física i els valors de les seves constants. Efectivament, s'ha anat veient fins a quin punt el desenvolupament, contingut i estructura de l'univers depèn sensiblement d'aquests paràmetres. Màquina, ordinador i organisme van resultant cada cop més propers.

Interpretacions dels humans

Matèria, energia i informació ens constitueixen. Els materialismes més radicals ens diuen que només som matèria, i tenen raó, pel que fa als cadàvers. Els éssers vi-

vents, a més de matèria estàtica, som un dinamisme continu de matèria, d'energia i d'informació, en cadascuna de les cèl·lules que ens formen. Considerar la matèria que ens forma resulta, avui, una meravella: l'eficàcia estructural de les proteïnes i dels àcids nucleics, les seves capacitats de reconeixement mutu per formar estructures supramoleculares capaces de llegir instruccions i dur a terme processos complexos, ja és prou sorprenent i estètic. Però, a més, som conscients que els àtoms que formen aquesta matèria s'han format en estrelles anteriors al Sol, de manera que ens donen un sentit còsmic que ens vincula a una immensitat d'espai i de galàxies. Es pot dir "només matèria" sense perdre el sentit profund de meravellament i de sorpresa.

També som energia i processem energia. Estant en repòs, el cervell consumeix la quarta part de l'energia de tot el cos. Imaginar, pensar, actuar, somiar, consumeix energia. El processament i distribució d'energia metabòlica —la bioenergètica— i com s'harmonitzen els ritmes de les diverses reaccions metabòliques en funció de les condicions a què està sotmès el cos, també resulta fascinant. I hem estat capaços de processar enormes quantitats d'energia extracorporals, a través de tècniques cada cop més potents i de tecnologies més i més subtils, fins a posar en perill la subsistència de la nostra pròpia espècie —i de tantes altres!— a causa de l'explotació intensiva de tants recursos energètics.

I som informació: informació genètica i neuronal, que comencem a comprendre prou bé; i informació cultural: som animals de cultura, de relació, d'acció. Les informacions que hem guanyat mitjançant la ciència han estat les bases de tecnologies que han canviat aspectes de la nostra pròpia biologia —i n'han allargat espectacularment l'esperança de vida— i de la biologia de les

espècies que ens volten. Pensem fins i tot a modificar genèticament la nostra espècie, per introduir-hi millores discutibles i per allargar-ne encara més l'esperança de vida saludable. En les fantasies de les ciències informàtiques i cognitives, fins i tot ens plantegem la possibilitat de resurrecció algorítmica, mantenint en vida dinàmica, activa i interactiva el conjunt de la informació del cervell, on hi ha la informació que tenim sobre el nostre cos i el cos dels altres.

Considerar la vida des dels aspectes materials, energètics i informacionals ens proporciona perspectives complementàries sobre què som, biològicament i culturalment, i ens obre horitzons espirituals diversos.

Interpretacions de Déu

També Déu ha estat imaginat en termes de matèria, d'energia o d'informació. Es pot imaginar Déu en termes materials, com un ésser d'una matèria subtilíssima que ho envairia tot, o, per dir-ho en termes de la física actual, com una mena de camp o camps ubics i incessantment dinàmics del buit quàntic que sostenen contínuament el contingut material del món i les seves interaccions. En efecte, cap materialisme pot arribar a demostrar la inexistència d'un Déu material. Com ho sabien els antics, sempre és possible pensar en un Déu —o diversos Déus— constituïts per una matèria diferent i més subtil que les que coneixem. Només les versions dogmàtiques del materialisme, que creien que ja coneixien tota la matèria, han pogut pensar que podien excloure Déu de la realitat. La idea que hi pugui haver matèries diferents de les conegudes ha esclatat a finals del segle XX amb la constatació que la matèria que coneixem directament — formada per protons, neutrons i electrons, bàsicament— és tan sols un quatre per cent del contingut de l'univers, i que el vint-i-sis per cent està format per una matèria fosca

Gottfried Wilhelm Leibniz de Bernhard Francke (1665–1729.)

desconeguda, i el setanta per cent restant per una energia fosca també desconeguda.

Es pot imaginar Déu com a energia, una capacitat de transformar i modificar, de vegades destructiu com una explosió estel·lar, una ventada, un volcà, un diluvi o un terratrèmol: grans energies dilapidades i cegues; d'altres vegades, com l'energia subtil d'un xiuxiueig, un pensament o una revelació discreta. Avui, molta gent, en ser preguntada per com imagina Déu, respon que com una energia —energia, s'entén, impersonal i erràtica, energia a la qual no té sentit pregar ni de la qual no es pot esperar res.

O Déu pot ser imaginat com a informació, o Paraula que tot ho forma, tot ho guia i tot ho dinamitza, proper a la Paraula que crea, al record que salva, a la mirada que observa, o a l'espionatge que vigila, o la sentència que condemna, ... de fet, Leibniz, l'introduïdor de la numeració en base 2 (escrita en termes de zeros i uns), va considerar que aquesta numeració era la més propera al pensament de Déu, més que no pas la de base 10 o la de base 12, ja que era la més simple, la que amb menys signes podia expressar-ho tot. Una de les coses properes a una mística de la numerologia que més el va fascinar va ser que el nombre 7, corresponent als set dies de la

Creació segons el primer capítol del llibre del Gènesi, comptant el setè dia del descans diví, s'expressa en base 2 com a 111. Això li suggeria la presència de la Trinitat, la plena participació afirmativa de les tres persones divines en la Creació.

De fet, en imaginar un ésser intel·ligent i poderós, n'estem fent un paral·lelisme amb les idees relacionades amb la informació i amb l'energia, i en el cristianisme, en imaginar que Déu s'encarna, el relacionem també amb la matèria. En aquest tema explorarem quins matisos aporten aquestes diferents maneres d'interpretar Déu i el món.

Metàfora física de la Trinitat

Un dels grans atractius de la idea teològica cristiana de la Trinitat és considerar Déu com a Relació més que no pas com a Ésser, com a dinamisme més que no pas com a immobilitat, i que aquesta relació inefable i misteriosa pugui ser interpretada més o menys confiadament com a Amor, en què el dinamisme trinitari pot ser imaginat com a una tríada Amic – Amat – Amor, segons alguns místics i teòlegs.

En certa manera, podríem fer alguna analogia (no gaire valuosa, però amb un cert interès didàctic, malgrat la seva ingenuïtat) entre la visió trinitària teològica i la física. Podríem imaginar l'aspecte creador de Déu-Pare com proper a l'energia, la capacitat de fer coses (tot i que, sorprenentment, sembla que l'energia total de l'Univers és nul·la ja que, donada la seva geometria euclidiana a gran escala, es compensarien les energies positives de les masses i els moviments amb les energies negatives de l'atracció gravitatòria). L'encarnació de Déu-Fill es pot veure, òbviament, com propera a la matèria (fins a un cert punt, el cristianisme és potser la religió més materialista, en el sentit que fins i tot Déu, en un cert moment, s'incorpora a la matèria, es fa cos, habita

La Trinitat, segons una imatge de l'església de les monges trinitàries del monestir de Suesa. Un dels grans atractius de la idea teològica cristiana de la Trinitat és considerar Déu com a Relació més que no pas com a Ésser, com a dinamisme més que no pas com a immobilitat, i que aquesta relació inefable i misteriosa pugui ser interpretada més o menys confiadament com a Amor (triada: Amic-Amat-Amor).

entre nosaltres). I l'esperit immaterial però fecund i omnipresent de Déu-Esperit Sant podria ser considerat com proper a la informació (incloent en la informació no tan sols les lleis físico-matemàtiques, sinó també el dinamisme complex, creatiu i destructiu, de la història biològica i de la història humana). Quines són i com són les característiques de la relació entre les tres facetes (o Persones) de la Trinitat cristiana és una qüestió teològica, però la relació entre les tres Persones és incessant, encara que variï segons les seves manifestacions en relació amb el món.

Igualment, matèria, energia i informació no es manifesten independentment les unes de les altres. La matèria es pot transformar

en energia i l'energia en matèria, segons la relació einsteiniana $E = mc^2$, amb E l'energia, m la massa i c la velocitat de la llum en el buit. La informació es pot emmagatzemar en matèria i transmetre mitjançant el pas de matèria (electrons en un circuit electrònic, per exemple) o amb polsos d'energia (polsos lluminosos en una fibra òptica, per exemple). El processament d'informació demana una certa quantitat d'energia,... No estem parlant, doncs, de tres elements de la realitat completament independents, sinó fortament entrelaçats entre si. La idea de Trinitat com a relació profunda que crea i sosté el món té manifestacions diverses, i una d'elles podria ser la de l'entramat d'aquests tres elements de la realitat.

Tal com hem parlat de la triada matèria-energia-informació, ens podríem referir, en termes més sofisticats, a la triada d'interaccions electrofebles-interaccions hadròniques (o nuclears fortes)-interacció gravitatòria (o curvatura de l'espai-temps). En els darrers cent anys, la física ha intentat unificar aquestes tres grans interaccions. Ha aconseguit unificar, fins a un cert punt, les interaccions electrofebles i les hadròniques, però no encara aquestes interaccions amb la gravitació. Malgrat la intel·ligència i els mitjans que s'hi ha dedicat, encara no tenim una combinació prou adient de física quàntica i relativitat general que permeti una unificació total entre la gravitació i les altres forces. Ens podríem preguntar si en lloc d'intentar unificar en una sola interacció aquestes tres entitats (com una mena de monoteisme a l'estil dels monoteismes jueu o musulmà), no seria més fructífer intentar estudiar les relacions entre aquestes tres entitats físiques, conservant cadascuna la seva singularitat. Si fos així, la reflexió teològica podria resultar útil a la física.

David Jou

75è ANIVERSARI FUNDACIÓ DE LA GERMANDAT DE POBLET

L'any 2020 es va complir el 75è aniversari de la creació de la Germandat de Poblet. Ens parla d'aquest fet i de la seva història el senyor Xavier Guinovart, membre de la Germandat, que va ser tresorer i posteriorment secretari de la Junta.

Introducció

Podríem qualificar realment d'heroica la restauració material i espiritual que quatre monjos italians iniciaren el 24 de novembre del 1940: sense la seva tenacitat i la dels monjos que hi professaren durant els deu primers anys, no s'hauria materialitzat. Van comptar per aconseguir aquesta finalitat amb la generositat dels amics i benefactors particulars. L'ajut es va canalitzar a partir del 1945 a través de la Germandat de Poblet, constituïda justament aquell any.

El Poblet actual, ja totalment restaurat i amb una comunitat viva, té unes infraestructures que tant permeten la vida monàstica com faciliten també un servei d'acompanyament religiós amb activitats espirituals i culturals, activitats que es compatibilitzen amb les visites turístiques. Aquestes permeten contemplar un monestir de "pedres vives" que fan que l'abadia de Poblet, a banda de ser patrimoni de la humanitat, compleixi la funció actualitzada de les seves finalitats fundacionals del 1150.

La restauració de la vida monàstica i les primeres dificultats

Tal com explicava el prior Giovanni Rosavini, les dificultats amb les quals es trobaren els quatre monjos restauradors foren màximes. Sembla que tot va començar quan mossèn Jaume Barrera, que era periodista, va publicar uns articles al *Correo*

Catalán per donar a conèixer la ruïna de Poblet i va impulsar alhora amb el Sr. Toda les difícils negociacions per al retorn dels monjos.

Tanmateix ni la idea del Sr. Toda, ni la d'altres membres del Patronat (com el propi Mn. Barrera i el Sr. Plandiura) era la d'una restauració monàstica plena; tan sols pretenien constituir una petita comunitat que ocupés uns limitats espais dins d'un gran monestir. Cal reconèixer el gran paper del senyor Toda en la restauració del monestir. El fet que hi va residir a partir del 1930, la seva presència i treball, van evitar més destruccions durant la guerra civil. De fet, però, no se'l pot considerar un home d'església ni particularment interessat en la vida monàstica. Abans del restabliment de la comunitat, tal com ens explicava el Sr. Francesc Vidal¹, el Sr. Toda durant la guerra civil, va tenir un dubtós paper en la detenció del seu antic amic el cardenal Vidal i Barraquer i no va fer prou per evitar l'arrest i posterior martiri del bisbe auxiliar, el Dr. Borràs, ni el terrible martiri de mossèn Francesc Saladrigues, rector de l'Espluga, que també s'havia amagat a Poblet.

1. Revista *Poblet*, gener 2010. El senyor Francesc Vidal va néixer a l'actual capella dels germans situada al sobreclaustre. La seva família residia al monestir atès que el seu pare n'era el conserge.

El senyor Eduard Toda Güell, artífex de la conservació i restauració del monestir de Poblet.

Amb la restauració monàstica i tal com ens manifestà el prior Rosavini² la relació amb el Sr. Toda no fou sempre cordial, perquè la cessió inicial del Patronat de Poblet es limitava a quatre estances damunt la porteria amb saleta i cuina més el dret de circulació per poder anar al claustre de Sant Esteve (llavors sense sostre) i a la capella de Sant Esteve, que estava en bon estat.

Malgrat que l'Abat General P. Edmundo Bernardini i l'Abat President de la Congregació italiana P. Gregori Billi, en abandonar Poblet després dels actes del restabliment de la comunitat, pensaven que ho deixaven tot ben lligat, tan bon punt van marxar es varen suspendre les obres i ben aviat es van acabar els diners que havien donat generosament el Sr. Manel Perdigó i el Governador Civil de Tarragona. El Sr. Toda no va lliurar a la comunitat els diners compromesos i els va canviar per un piano. Gràcies a les aptituds del P. Rosavini, que tocava i cantava òpera italiana, el piano va evitar que la comunitat es depressís. Naturalment, però, el piano no era "comestible".

2. Revista *Poblet*, gener 2002.

Els monjos no disposaven ni tan sols d'un metre quadrat per cultivar una horta, ja que el Sr. Toda els ho va prohibir i els va impedir aconseguir aliments bàsics. En definitiva la comunitat passava gana i fred. El P. Rosavini, davant d'aquesta situació, i preveient que haurien de marxar de Poblet passat Nadal, a la desesperada, va anar a Barcelona, al monestir de Valldonzella perquè li proporcionessin contactes per demanar diners. Només va respondre la Sra. Casacuberta que els envià 2.000 ptes. Amb aquest donatiu es va evitar *in extremis* la marxa de la comunitat.

El Sr. Toda va acceptar l'entrada del P. Manuel Morgades el 12 d'abril. Va ser pedra angular de la restauració material i espiritual de Poblet. Però va intentar impedir la incorporació de les següents vocacions: el dia 16 el P. Benet Farré, el 19 P. Robert Saladrígues i el 28 d'abril el Sr. Lluís Berna. Tal com ens explicà el P. Rosavini³ la mort de Toda va ser providencial per evitar el fracàs de la restauració monàstica.

Després de la mort del Sr. Toda (26 d'abril de 1941)

Amb la mort del Sr. Toda, i després que la seva família s'endugués tot el mobiliari que tenia al monestir, la comunitat finalment es va poder traslladar a la Casa del Patronat el 3 d'Agost. La comunitat va donar dret de sepultura al Sr. Toda que està enterrat a la part exterior de l'absis de l'Església del monestir. El P. Martino, llavors cronista de la comunitat, diu textualment: *ara comencem a tenir una casa*. La comunitat també va poder començar a disposar de l'hort.

El nomenament del Sr. Pere Gil Moreno de Mora, gran mecenes de Poblet, com a nou president del Patronat per substituir el Sr. Toda, va suposar un gran canvi positiu per a la jove Comunitat, si bé les dificultats

3. Revista *Poblet*, gener 2002.

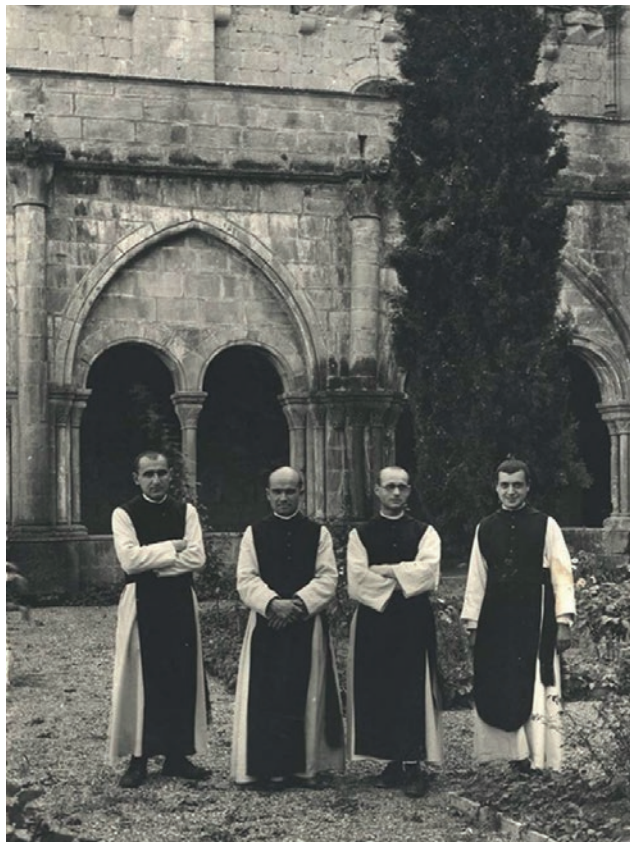
per part del Patronat no estaven resoltes ni de bon tros. A la seva mort la Comunitat al igual que al Sr. Toda també li va donar dret de sepultura i està enterrat a la Galilea de l'església.

Malgrat totes les dificultats exposades, passat un any de la restauració monàstica, la comunitat estava composta per 14 persones. A poc a poc, amb les relacions del P. Morgades i la incorporació de vocacions locals, es va anar teixint una xarxa de solidaritat amb ajuts de tot tipus, tant de menjar com de llibres i d'objectes litúrgics. Aquesta xarxa va ajudar a trencar el sentit d'aïllament i d'extrema penúria que la comunitat italiana va tenir a l'inici.

No va ser, però, fins al maig de 1943, que es reiniciaren les obres per a la clausura a les Cases Noves, tot i que el Patronat havia assegurat que es farien el 1941. La feina del Patronat se centrava sobretot en la restauració arquitectònica però no es preocupava perquè els monjos disposessin d'un lloc habitable.

Al juny de 1943 s'hi va afegir el reforç de tres monjos experimentats provinents del monestir de Sticna (actual Eslovènia) que van ajudar moltíssim els dos monjos italians fundadors que quedaven a Poblet, ja que el P. Vona havia retornat a Itàlia (desembre de 1941) per problemes de salut, conseqüència de les dures condicions de vida, i fra Joan Fioravanti també havia retornat a Itàlia, requerit pels seus superiors (octubre de 1942) atès que a Poblet ja hi havia suficients germans per a la cuina.

Per tal que siguem conscients de la precarietat i lentitud amb la qual la comunitat va anar utilitzant les dependències monàstiques, cal esperar fins al febrer del 1944, ja amb una comunitat de 27 monjos, per tal que es comenci a restaurar la cuina antiga i així poder-la tornar a utilitzar. I no és fins al maig de 1944 quan amb acta notarial,

Els quatre primers monjos restauradors de la comunitat de Poblet. El P. Rosavini, el primer prior de la comunitat restaurada és el segon començant per l'esquerra.

reben l'usdefruit de la cuina, el refector i la sala capitular, encara pendents de restaurar. També fou un gran ajut la donació de la maquinària per a la primera impremta per part del president del Patronat, el ja esmentat Sr. Pere Gil Moreno de Mora al juliol del mateix any.

Cada vegada més persones amb càrrecs polítics es vinculaven al monestir. És en aquest context que cal entendre la cessió l'1 de novembre de 1944 de l'arrendament, franc de preu durant 99 anys, de les terres que envolten el monestir i que d'ençà de la desamortització (1836) eren propietat de particulars. En aquest acte de cessió hi participen el Sr. Pere Gil Moreno, el

Sr. Felip Bertran Güell, que seria el primer president de la Germandat, i el Sr. Antonio de Correa Veglison, governador civil de Barcelona. Les tres persones citades varen esdevenir molt importants i decisives per a la restauració monàstica.

El Patronat de Poblet

Ens estem acostant al naixement de la Germandat. Abans, però, ens hem d'aturar per veure com aquesta es va anar gestant i quina va ser la seva connexió amb el Patronat de Poblet.

Cal tenir present que la tutela de l'espoliat monestir estava en mans de la Comissió de Monuments de la província de Tarragona, tot i que no va ser inclosa en la primera relació de monuments nacionals de 1893. No va ser fins al 1921, i per insistència de la Comissió tarragonina, que els monestirs de Santes Creus i Poblet foren declarats monuments nacionals i la Comissió en va començar a tenir cura. Encara, però, el 1927 la Comissió de Monuments de Tarragona

s'assabentà extraoficialment que la Reial Acadèmia de San Fernando havia informat favorablement d'una excavació per trobar tresors enterrats en el clos del monestir i no fou fins al 1928 que denegà definitivament aquestes excavacions gràcies a la seva intervenció.

El Sr. Toda havia estat diplomàtic i havia aconseguit una fortuna considerable. Era membre, per mèrits propis, de la Comissió de Monuments des de l'any 1920, a més de ser un gran col·leccionista d'art egipci i oriental. Com a investigador de la història de Poblet (sobre la qual va publicar diversos llibres) i com a mecenes, va restaurar el castell-monestir d'Escornalbou no pas amb criteri històric sinó com a segona residència; hi tenia una molt important biblioteca amb més de 60.000 volums. Mantingué una estreta relació d'amistat amb el cardenal Vidal i Barraquer i hi va compartir l'afició per la biblioteca del castell, com després per la de Poblet quan va passar-hi a residir a partir de 1930.

Durant aquest període entre 1920, en què s'incorpora a la Comissió de Monuments, fins a 1930 en què s'aconseguí crear el Patronat, el Sr. Toda va lluitar per Poblet en tots els fronts: va aprofitar la visita del rei Alfons XIII i del general Primo de Rivera al castell d'Escornalbou el 1924 com a convidats per tal que el Sr. Cardenal i ell poguessin influir en el monarca per buscar solucions per a Poblet. No estaven sols. Cal no oblidar el treball del Sr. Josep M. Milà Camps, president de la Diputació de Barcelona, a qui Alfons XIII va nomenar comte de Montseny; el Sr. Alfonso Sala, comte d'Egara; el Sr. Manuel Guasch, comte de las Infantas i Director General de Belles Arts i el Sr. Josep Bertrán i Musitu, pare del primer president de la Germandat i que havia estat company d'estudis i amic del cardenal Vidal i Barraquer.

Foto: Arxiu Poblet

El monestir de Santa Maria de Poblet va estar 105 anys deshabitat. Als anys 30 del segle passat el Patronat de Poblet, presidit per Eduard Toda i Güell, en va començar el procés de restauració.

El Sr. Josep Bertrán i Musitu, pare del primer president de la Germandat.

Aquestes implicacions ens ajuden a entendre que, una vegada passada la guerra civil i posicionats en el nou règim del general Franco, totes aquestes persones es vinculessin no solament amb el Patronat, sinó també amb la comunitat. Així podem establir la connexió de la comunitat amb el cos de la noblesa de Catalunya i els seus ajuts econòmics.

La primera junta del Patronat la va presidir el Sr. Toda i quedà integrada pel Sr. Ramón Morenés, comte del Asalto, el Sr. Luis Plandiura, mossèn Ramon Sabaté, mossèn Jaume Barrera i el Sr. Fidel Moragas.

Acabada la guerra civil, el fet que el Sr. Toda visqués al monestir va impedir l'espòli. Es nomenà un nou Patronat on el Sr. Toda va continuar com a president, s'hi incorporà el P. Prior com a vicepresident, un representant del Govern Civil, un de la Diputació de Tarragona, s'hi van mantenir el Sr. Plandiura i mossèn Barrera i s'hi van incorporar el Sr. Lluís de Muller i el Sr. Pere

Gil Moreno de Mora. Aquest Patronat va mantenir les antigues atribucions i, a més, s'hi afegí una nova responsabilitat en la coordinació dels interessos amb la comunitat.

El control del Patronat el mantenia el Sr. Toda que, juntament amb mossèn Barrera i el Sr. Plandiura, no veien amb bons ulls una restauració monàstica autèntica; en canvi el Sr. Gil Moreno, el Sr. Muller, el Sr. Sala i el Sr. Bertran Musitu—tots grans benefactors de Poblet—en volien la plena restauració.

La mort del Sr. Toda l'any 1941 i la de mossèn Barrera el desembre de 1942 van facilitar que una part de les persones contràries a una restauració plena de vida monàstica desapareguessin per causes naturals; a més, al novembre de 1944, en ple procés de naixement de la Germandat, s'hi van incorporar el cardenal Arce Ochotorena i el Sr. Manuel de Montoliu (que també va tenir una gran vinculació amb el monestir i va ser membre de la Germandat des de l'inici).

Aquí ens hem d'aturar ja que el P. Rosavini ens va explicar que la nit anterior a l'entrevista mantinguda amb el cardenal a Tarragona, el 24 de gener de 1945, acompanyat pel Sr. Bertrán Güell (fill de Bertrán Musitu), va pernoctar al col·legi La Salle de Tarragona i va ser l'única nit de la seva vida que no va dormir gens. El motiu va ser que no entenia l'oposició del cardenal, com tampoc la d'alguns membres del Patronat al fet que la comunitat pogués ocupar plenament el monestir. No comptava que, un cop desapareguts d'escena els membres més hostils a la restauració de la vida monàstica, un bisbe pogués posar dificultats a l'existència plena d'una comunitat religiosa de l'orde que havia fundat el monestir.

Aquí hem de considerar que el cardenal Arce Ochotorena havia fet l'entrada a Tarragona el 12 de novembre de 1944. Fins

El cardenal Vidal i Barraquer. La Seu de Tarragona després de la guerra civil no va ser coberta fins a la mort a l'exili del cardenal.

aleshores l'arxidiòcesi havia estat regida per dos vicaris generals: el Dr. Salvador Rial i el Dr. Francesc Vives. La Santa Seu no havia volgut nomenar arquebisbe metropolità en disconformitat amb el règim del general Franco, ja que aquest no deixava retornar de l'exili el cardenal Vidal i Barraquer. Per això la Santa Seu no va proveir Tarragona d'un nou bisbe fins a la seva mort. El nou arquebisbe, cardenal Ochotorena, no coneixia la realitat de l'arxidiòcesi, era totalment addicte al règim i venia a un lloc hostil. El clergat supervivent dels assassinats generalitzats durant la guerra civil, a més, va ser marginat pel clergat forà, també addicte al nou règim. Aquests antecedents poden situar el lector per tal que pugui tenir algunes claus per entendre la posició del Dr. Arce Ochotorena, contrari a donar l'usdefruit a la comunitat.

Així, doncs, la complicitat entre alguns dels membres del Patronat d'aquell moment que van tenir un paper clau en la constitució de la Germandat i van canalitzar tots els

esforços tant del Patronat com de la futura Germandat, va ser un factor molt important perquè la comunitat acabés tenint l'ús del monestir i facilitats per consolidar-se.

El P. Morgades havia sabut primer canalitzar l'estimació tant de l'elit econòmica i política com de la burgesia més modesta i de la gent humil, que també col·laboraven amb moltes petites coses, tanmateix essencials per mantenir una comunitat que creixia i que necessitava formar-se.

Un gran benefactor de Poblet, el Sr. Francesc d'Assís Ripoll Fortuño, persona molt propera tant al P. Morgades com al P. Prior, va ser la persona en qui van pensar per presidir la Germandat que es volia constituir, tot actualitzant la figura dels "familiars cistercencs" ja previstos a l'Orde des dels seus inicis. El Sr. Ripoll, per la seva banda, va proposar el Sr. Felip Bertrán Güell perquè tenia millors contactes i per això podia ser de més utilitat. Va ser un bon consell ja que, a més de moure tots els seus contactes a favor de Poblet, també va ser molt generós amb les seves aportacions a la comunitat. Cal tenir present que el Sr. Felip Bertrán Güell era fill del Sr. Josep Bertrán Musitu, company d'estudis i amic del cardenal Vidal i Barraquer. Així, doncs,

El pare Bernat Morgades va ser el primer monjo català de la comunitat restaurada.

si enllacem aquests antecedents de desig de la restauració de Poblet amb una vinculació estreta amb el nou règim del general Franco, i amb el fet de gaudir d'una fortuna personal important, s'entén com tot plegat es va traduir en importants ajuts econòmics de la família Bertrán, nombrosos contactes per a la nova Germandat i unes bones connexions polítiques que afavoriren la nova fundació i la restauració del monestir.

La constitució de la Germandat de Poblet

La Germandat es constituí el 19 de gener de 1945, el dia abans que morís el P. Martino, tal com escriu el P. Rosavini a la presentació de la primera memòria de la Germandat publicada el 1946. El P. Rosavini sempre va tenir gravada a la seva memòria, com un dels fets més importants de la història actual de Poblet, la mort del P. Martino i la coincidència amb el naixement de la Germandat. Tampoc mai no s'oblidava de recordar el seu agraïment per al Dr. Jaume Sabater de Reus, gran amic del monestir, que havia acollit a casa seva per a la convalescència el P. Martino. Avui d'aquella primera comunitat només en queda fra Plàcid Baqué.

La primera Junta de la Germandat la integraren com a president el Sr. Felip Bertrán i un total de 12 vocals, representants bàsicament de la noblesa i de l'alta burgesia. Tots tenien connexions que van ser de gran utilitat.

Els primers Estatuts de la Germandat són molt curts i s'hi admetien tant persones físiques com jurídiques (excepte dones), amb els únics requisits per a les persones físiques que tinguessin una adequada conducta moral i sentissin interès pel culte diví i per l'Orde Cistercenc. Hi havia dues seccions: l'econòmica i la religiosa. L'econòmica era per les aportacions dineràries

amb vista a l'habitabilitat del monestir i a la compra d'aliments, estris de treball i objectes de culte. Pel que fa a la dimensió religiosa, els membres de la Germandat gaudien del privilegi estatut a la carta de filiació, vigent des de la fundació de l'Orde Cistercenc; assistien, a més, a una missa solemne el dia de la reunió anual, podien seure al presbiteri i tenien dret de cor un dia al mes (cal tenir present que tot això s'estableix abans del Concili Vaticà II, que va comportar els canvis litúrgics vigents). Els estatuts estan signats pel Prior Rosavini i legitimats pel canonge de Tarragona Dr. Adolf Pascual, també membre fidel de la Germandat fins a la seva mort.

El primer any de la Germandat

En el seu primer any la Germandat va viure una autèntica marató de treball: cadascú hi col·laborava segons les seves possibilitats. La Junta aconseguí 550.000 ptes., sense comptar els donatius lliurats directament a la comunitat. A més, el Sr. Antoni Sala va fer un important donatiu en memòria del seu pare, el comte d'Egara; els hereus del Sr. Bertrand Serra van pagar la restauració del locutori valorada en 60.000 ptes. i el Sr. Joaquim Ribera Barnola va finançar 100 coberts amb l'escut de Poblet.

Aquest primer any gràcies al president Felip Bertrán es va publicar el llibre *Poblet* i el van presentar el propi autor, el P. Morgades, i el Sr. Luis Monreal. Aquest darrer va ser qui va anar a rebre la comunitat quan va arribar a Barcelona a l'aeroport per la seva condició de Comissari del Patrimoni Artístic de Catalunya. Va ser un membre actiu a la Germandat fins a la seva mort⁴. Va aconseguir 17.000 ptes. i multitud de contactes. El paper per a l'edició del llibre va ser cedit gratuïtament per *La Gelidense S.A.* gràcies a les gestions del Sr. Francesc Ripoll.

4. Revista *Poblet*, juliol 2002.

També el primer any es publicà *La Guia de Poblet* del P. Morgades amb la qual es van aconseguir 80.000 ptes. i es va començar a preparar la *Història de Poblet* del mateix autor. Es va organitzar un concurs de fotografia on es van presentar 360 fotografies procedents de tot Catalunya.

Es va rebre també un donatiu de l'Ajuntament de Valls (25.000 ptes.) gràcies a les gestions de Francesc Cases i Francesc Clois de la Germanat. A Reus el Sr. Antoni Sabater de la Junta omplí el teatre Fortuny i a Tarragona el notari i bibliòfil Josep Gramunt va ajudar a organitzar una exposició de fotografies. Durant el primer any la Germanat es va gastar 35.000 ptes. en publicitat per donar a conèixer el monestir i va instal·lar amb els seus recursos 9 pals indicadors de Barcelona a Poblet.

Aquests diners recaptats es van utilitzar per obtenir vestit i calçat, llibres, una gramola i 100 discos de cant gregorià, ornaments litúrgics, tres campanes (pagades pel Ministeri de la Guerra) amb l'ajut dels Srs. Antoni Sala, Manuel Perdigó i Josep Valls Taberner.

També cal destacar la compra dels terrenys intramurs amb la intervenció del Sr. Antonio Correa Véglison, governador civil de Barcelona i membre de la Germanat, el qual mitjançant el Patronat Agrícola va aconseguir donatius per import de 125.000 ptes. I, cosa més important encara, va fer que la comunitat passés a ser propietària dels terrenys. També es va adquirir un altar per a la capella dels germans conversos, mobles per al *calefactori*, campanes, un rellotge regal del Sr. Portusach al campanar petit, millores i mobles per les Cases Noves i, finalment, una instal·lació telefònica per tot el monestir.

A més d'aquestes aportacions van regalar a la comunitat una mula i 20 corders i el Sr. Manuel Perdigó també va regalar

dues vaques lleteres (aquí alguns membres de la comunitat i de la Germanat no podran deixar de pensar en fra Arnald el qual, molts anys després, malalt d'Alzheimer, a vegades encara les buscava inútilment perquè feia molts anys que ja no hi eren).

Així doncs, el primer any de la Germanat va donar uns fruits molt bons, no solament per l'ajut material a la jove comunitat sinó també per donar a conèixer la mateixa presència monàstica i el monument en un moment àlgid de la seva restauració.

L'any 1946

L'any següent, el 1946, també va ser d'un enorme impuls. Va ser aleshores que s'instaurà la festa anual de la Germanat que encara té continuïtat avui en la nostra assemblea. La primera es va realitzar el 26 d'octubre del 1946. En aquesta primera reunió plenària es van imposar per primera vegada les medalles que simbolitzen la filiació dels germans a l'Orde i es va beneir la bandera de la Germanat que traïem anualment el dia de l'assemblea.

El disseny de les medalles (que continua essent l'actual) és de l'arquitecte Eduard M. Balcells, i el de la bandera del Dr. Josep Amorós en col·laboració també del Sr. Balcells, tots dos membres de la Germanat. D'ells és també el disseny de dos bancs de l'església abacial, existents encara avui, amb els escuts de la Germanat, de Poblet i de l'Orde Cistercenc.

La Germanat va començar a publicar unes *Memòries*, la primera al 1946, per retre comptes de tota aquesta gran tasca. Es pot ben afirmar que durant el període de 1945 al 1952 es va realitzar la gran obra restauradora, l'habitabilitat de les dependències monàstiques, la compra de terres i de maquinària d'una nova impremta, la construcció de la granja avícola i l'adquisició de la casa de Castellfollit per a les vacances dels

Foto: Josep M. Polani.

Assemblea de l'any 2018.

monjos (si bé la restauració va anar a càrrec de la família Valls Taberner). Durant aquests anys es van recollir 2,7 milions de ptes. que es van destinar a aquests fins i ajuts a la comunitat. El cos de la noblesa també va restaurar la capella de Sant Jordi i va instal·lar el rosetó actual de la basílica.

Al febrer de 1946 i gràcies als Srs. Joan Espanyol i Albert Balcells es va impulsar amb l'ajut del P. Morgades l'aparició de la revista *Poblet* que va veure la llum gràcies a una donació de 10.000 ptes. del Sr. Morató, sense haver d'utilitzar els fons de la Germandat.

La solidaritat d'aquests primers anys va ser general i cadascú, segons les seves possibilitats, va fer regals a la comunitat. Des d'un aspirador a l'adaptació de la restauració d'algunes capelles. Entre molts d'altres cal recordar la família Panyella i el senyor Felip Camprodon.

Tot i aquesta gran labor, mentre el Patronat continuava treballant impulsat pel mateix nucli dur, tot encara era lent. La sala capitular, per exemple, tan important per a la vida monàstica, no s'utilitzà per primera vegada fins el 5 de desembre de 1948. Quant a l'actual cor de l'església, després de moltes anades i vingudes fracassades

per adquirir-ne algun d'històric, no es va acceptar el projecte actual per consell de la comunitat fins al febrer de 1949 i no s'utilitzà fins al gener de 1950 (aleshores reservat als monjos coristes ja que els germans conversos en aquell temps tenien el seu propi cor des de l'any 1947 al sobre-claustre, damunt de la seva casa a la capella de Sant Benet (o dels Germans), on encara hi roman la reserva del santíssim).

Una crisi

Ens hauríem d'aturar en aquesta història el 24 de d'abril amb el nomenament del P. Gregori Jordana com a nou prior, quan la comunitat depassava ja de llarg la quarantena de monjos. Aquest nomenament comportà la marxa del P. Rosavini l'endemà mateix i la del P. Morgades al cap de dos dies. Uns canvis molt importants que van condicionar el futur de la comunitat.

Tal com sempre ens deia el P. Rosavini: *Es muy importante que desde la Hermandad apoyéis a la Comunidad, pero jamás debéis intervenir ni inmiscuirnos en la vida de los monjes.*

Perdre l'experiència del P. Rosavini i del P. Morgades va provocar que persones massa joves i amb falta d'experiència portessin el lideratge d'una comunitat molt nombrosa. Els faltava maduresa. Els qui van provocar aquesta situació van acabar marxant i el problema es prolongà fins que als anys 60 es va fundar el priorat de Solius.

La Junta i els membres de la Germandat van quedar enmig de tot aquest problema i van fer el que havien de fer que, tal com deia el P. Rosavini, consistia a no immiscir-s'hi i a continuar donant suport econòmic a la comunitat. Quan l'Abat visitador, el P. Mateo Quattemberg, literalment va fer marxar el P. Rosavini i el P. Morgades, amb ordre explícita d'incomunicació amb la comunitat, aquests van acudir a la Germandat

per demanar diners per pagar els viatges de tornada.

Finalment, com era de justícia, el 10 de setembre de 1963, el P. Morgades va poder morir a Poblet, envoltat dels seus germans monjos. Aquest traspàs ha restat tota la vida a la memòria dels que el van viure. Per la seva banda el P. Rosavini sempre va perdonar els implicats, portava Poblet al seu cor i, finalment, es va sentir rehabilitat i estimat en els darrers anys per l'especial sintonia amb el P. Abat Josep Alegre.

Dels anys 50 a la fundació de Solius (1966)

Es pot ben dir que l'any 1952 el monestir estava pràcticament restaurat pel que fa a l'habitabilitat i la forma de vida de la comunitat. Quedaven encara moltes obres importants per entomar que es van anar fent durant el llarg abadiat del P. Maur Esteva (cimbori, palau del Abat, sagristia nova, torre de les armes...). La Germandat de mica en mica va anar perdent pes i es va anar diluint mentre hi entraven persones particularment vinculades al monestir, començant pels pares d'alguns monjos. Tanmateix aquestes noves entrades no disposaven de patrimonis elevats ni de contactes polítics d'alt nivell com els que tan útils van ser durant els primers anys.

Seria injust no reconèixer la generositat amb la qual es varen vincular a Poblet algunes persones adherides al règim del general Franco en aquell moment, en especial el Sr. Correa Véglison, no solament amb ajuts de tot tipus per facilitar la vida de la comunitat sinó també la seva participació en la vida comunitària com a hostes convivint amb la comunitat i seguint l'ofici diví. D'aquest fet en trobem molts testimonis a la pròpia crònica corroborats per converses mantingudes per l'autor d'aquest article amb monjos ja difunts.

Tampoc podem deixar en l'oblit la tasca incansable del Sr. Felio A. Vilarrubias a favor del monestir i de la comunitat durant molts anys. També cal esmentar la Sra. Maria Costa Ugeda, que fou la primera dona membre de la Germandat. El seu ingrés va tenir lloc el 2 de desembre del 2002 en un acte a casa seva per raons d'edat, presidit per l'abat Josep Alegre acompanyat dels Srs. Octavi Vilà i Xavier Guinovart, membres de la Junta en aquell moment. Ella col·laborà molt activament des de l'any 1952 al 1978 amb la secretaria de la Germandat durant el període del Sr. Vilarrubias.

El P. Jordana va presentar la dimissió com a prior per marxar a un monestir de l'estricta observança. Aleshores va ser escollit com a Prior Conventual el P. Edmon M. Garreta l'octubre del 1953 i va ser beneït com a abat l'any següent.

L'abat Edmon Garreta, prior del monestir gironí de Solius.

El 1957 es van revisar els estatuts de la Germandat, d'acord amb les indicacions del Capítol General del 1953. En aquests estatuts desapareix la part econòmica, que era al centre dels anteriors que dataven del 1945. Els nous ja són uns estatuts propis d'una Germandat religiosa associada a un monestir.

La vinculació econòmica de la Germandat es mantenia i es manté, però el seu pes econòmic, tot i ser important, va anar disminuint. Així, per exemple, l'any 1957 recaptà 610.000 ptes. (de les quals 390.000 ptes. van ser pro Basílica Menor) i al 1958 es van recaptar 391.000 ptes. (de les quals 35.000 ptes. foren també pro Basílica Menor). Tot i així no perden pes diversos ajusts en espècie (televisor, adobs, visites mèdiques, llibres...) que es poden emmarcar més dintre d'una relació d'amistat i d'afecte entre la comunitat i una bona part dels germans.

L'any 1965 va morir el Sr. Felipe Bertrán Güell i el va succeir en el càrrec l'empresari tèxtil Antoni Sala Amat que ja n'era vice-president des de l'any 1945.

L'any 1966 una part de la comunitat de Poblet va marxar del cenobi per fundar el monestir de Solius. Aquest fet va ser la conseqüència de l'existència de dues visions monàstiques en el si de la comunitat. Tal com ens explicà el P. Rosavini, això era degut, d'una banda, al fet que la crisi que va provocar la seva marxa l'any 50 no estava ben tancada; i, de l'altra, a l'impacte de les noves normes sorgides del Concili Vaticà II que van comportar l'inici de la integració de la comunitat de monjos conversos i la dels monjos de cor, preveres, en una única comunitat.

Durant el primer any de la restauració monàstica (1945) es va oferir a la comunitat el monestir cistercenc de Fitero (Navarra) perquè s'hi traslladés. Fins i tot el P. Martino i el P. Morgades el van anar a visitar per tal de veure'n la possible idoneïtat. Dos anys després s'explorà la possibilitat de retornar la vida monàstica al monestir de Santes Creus. El P. Rosavini va fer gestions per a aquest possible trasllat i fins i tot es va oposar a les pretensions dels Carmelites que també el festejaven. No va ser, però, fins 20 anys després, conclòs ja el Concili

Vaticà II, que el grup que marxà de Poblet va buscar un model d'edifici diferent dels històrics de l'Orde i optà per un monestir de nova construcció tot aprofitant una església parroquial rural amb un nucli dispers dins del bisbat de Girona; es va abandonar definitivament el retorn a Santes Creus.

Una etapa d'esllanguiment (1968-1998)

Podríem dir que la Germandat va anar mantenint un paper continuista però sense la importància estratègica i la vinculació dels primers anys. El Sr. Antonio Sala morí l'any 1968 i va ser nomenat president de la Germandat l'enginyer Sr. Patricio Palomar Collado, vinculat a la Cementera Asland a l'igual que la família Bertrán. Poc després el succeí el Sr. José Felipe Bertrán Caralt, fill del qui va ser primer president, Sr. Bertrán Güell.

Amb la partença de l'abat Edmon Garreta i una part de la comunitat, va ser escollit com a Prior Administrador el P. Robert Saladrigues (1966-1970), fins que l'any 1970, un jove monjo, el P. Maur Esteva, que no havia viscut els problemes derivats de la marxa del P. Rosavini, va ser elegit abat tot iniciant així un llarg abadiat que duraria fins al 1998, quan, havent estat elegit Abat General de l'Orde el 1995, passà el relleu al seu successor, el P. Josep Alegre.

L'entrada de l'abat Maur coincideix amb el final del franquisme i amb la difícil evolució d'alguns dels membres de la Germandat cap a les reformes empreses per l'Església com a conseqüència de l'aplicació del concili, la ràpida evolució de la societat dels anys 70 i la lenta recuperació de l'expressió de la identitat catalana. Si a tot plegat hi afegim que la Germandat ja no col·laborava de manera significativa amb la comunitat, començà a viure's una situació d'una certa incomoditat. Podríem dir que

als anys 80 i principis dels 90 la Germandat estava sota mínims i això es pot comprovar llegint les memòries anuals que queden reduïdes a dues pàgines bilingües on es ret comptes de les subvencions aconseguides i les restauracions que es van fer al monestir fruit del treball intens de la comunitat d'aquells anys liderada per l'abat Maur sense cap ajut de la Germandat.

Els anys 80 es caracteritzaren per una segona onada de restauracions: la torre de les armes, el cimbori, el palau de l'abat, la rehabilitació de les cases noves i una llarga llista que culmina amb la consideració de *Poblet* com a Patrimoni de la Humanitat. Aquí cal fer esment de l'impuls que va suposar la vinculació del retornat President Tarradellas i el llegat de l'actual arxiu Tarradellas dipositat a Poblet, inicialment a la Torre de les Armes i, actualment, al Palau de l'Abat.

Els problemes judicials que va tenir el president José Felipe Bertrán Caralt per no cedir al xantatge del jutge Lluís Pascual Estivill van determinar que la comunitat no convoqués més les assemblees anuals de la Germandat des de l'any 1992 fins el 1999, tot i que es van mantenir les misses de difunts, però sense entrades de nous germans.

En arribar aquí cal, com a punt i final d'aquest període, cal agrair a les tres generacions de la família Bertrán (Musitu, Güell i Caralt) la seva dedicació a la Germandat, la seva feina incansable, la seva capacitat d'influència i les seves aportacions econòmiques i ajuts diversos a la comunitat i al monestir. Van ajudar molt la comunitat durant un bon grapat d'anys.

Els últims temps (1998-2020)

L'any 1998, com a conseqüència de la marxa de l'abat Esteva a Roma com a abat general, la comunitat va triar el P. Josep Alegre com a nou Abat, una vocació monàstica tardana ja que havia estat durant molts anys

P. Josep Alegre, abat de Poblet (1998 - 2015).

sacerdot secular amb moltes responsabilitats parroquials abans de fer-se monjo.

L'abat Alegre tenia la suficient llunyania respecte dels problemes històrics de la comunitat per adonar-se que valia prou la pena revitalitzar el potencial de la Germandat, que al cap i a la fi era una institució regulada des dels inicis de l'Orde Cistercenc. L'any 2000 va decidir refer-la i donar-li un nou impuls.

L'any 2000, doncs, es revisaren els Estatuts i s'incorporà el dret de les dones a formar part de la germandat. La primera Junta renovada la integraven persones vinculades a l'etapa anterior com el Sr. Ramon Mulletrat Balmaña, secretari a l'etapa anterior i vinculat a la família Beltrán, el Dr. Joan Bassegoda, persona que portava Poblet al cor i que participà en els projectes de restauració, i el Sr. Josep Mª Farré. També, però, s'hi va afegir una nova generació més jove com el Sr. Norbert Bilbeny que va ser el primer director de l'edició renovada de la revista *Poblet* (que no s'editava des de l'any 1949), el Sr. Octavi Vilà (l'actual P. Abat) i l'autor d'aquest article.

Els primers cinc exemplars de la revista Poblet.

A partir de l'any 2000 es van recuperar les assemblees anuals, els recessos d'Advent, i grups de *Lectio Divina*. En aquests 20 anys transcorreguts des de la revitalització de la Germandat pel P. Josep Alegre s'han anat consolidant més activitats i, a més, com a bon senyal de normalitat, s'han anat renovant les Juntes per evitar que es convertissin en vitalícies. Després de la primera Junta renovada, ja n'hi ha hagut tres més: la segona presidida pel Sr. Antoni Garrell, la tercera pel Sr. Llibert Cuatrecasas i l'actual presidida pel Sr. Cristòfol-A. Trepat.

Arribats gairebé al final d'aquest article cal fer un merescut reconeixement al P. Francesc Tulla, Prior de Poblet del 1971 al 2007. Ell va ser l'ànima de la Germandat durant molts i molts anys. Sense el seu treball incansable la Germandat no seria el

P. Francesc Tulla, prior de Poblet (1971-2007).

que és. Avui una part dels membres de la Germandat ens considerem la "generació Tulla", perquè ens va ajudar a créixer com a persones i ens va transmetre un gran amor envers la comunitat i el monestir.

Perquè la Germandat pugui celebrar el seu centenari caldrà que una part dels nous membres siguin joves, que facin estades al monestir i convisin amb la comunitat, tot creant així llaços afectius amb el monjos que integrin la comunitat en cada moment i es vinculin de per vida a la casa. No per això són menys importants les vinculacions de persones que en edat madura volen entrar a la Germandat atretes per l'espiritualitat cistercenca i per la comunitat d'aquell moment.

El que potser no té gaire sentit és la gran quantitat de membres de la Germandat que durant aquests darrers vint anys no hem tornat a veure des del dia que els va ser imposada la medalla. No els hem tornat a veure mai més ni han establert cap vinculació amb la comunitat ni li han ofert cap ajut. Sembla com si ser membre de la Germandat fos un simple requisit curricular i un fi quan, en realitat, és la porta per iniciar un camí que no s'acaba mai.

Aquest article es va acabar d'escriure en plena pandèmia del coronavirus, situació sobtada i inesperada que ha tingut unes conseqüències molt dures per als ingressos de la Comunitat, actualment molt vinculats al turisme. Han estat temps difícils. Sembla que a l'estiu del 2022 la situació es torna a redreçar. Tanmateix hem tingut i tindrem l'oportunitat de demostrar, un cop més, que si la comunitat ens necessita, nosaltres estarem disponibles per ajudar-la, tal i com ho van fer els nostres antecessors que la van fundar l'any 1945.

Xavier Guinovart

BERNARD POTTIER sj.

PER QUÈ LES DONES NO? CONVERSA SOBRE EL FUTUR DEL DIACONAT FEMENÍ

El jesuïta belga Bernard Pottier ha estat membre de la "Comissió Teològica Internacional" de 2014 a 2019 i de la "Comissió Pontifícia sobre el Diaconat Femení" del 2016 al 2018. Actualment és director del 'Forum Saint-Michel' a Brussel·les. L'ha entrevistat per a nosaltres a Brussel·les el doctor Xavier Alonso, membre de la Germandat de Poblet. La conversa ha girat al voltant del diaconat femení. Restaurarà l'Església catòlica el diaconat de les dones? Què impedeix a l'Església incloure les dones entre els diaques permanents, tal i com passava a l'Església primitiva?¹

L'ordenació és el sagrament reservat al clergat (bisbes, preveres i diaques) per conferir un poder connectat a l'administració dels sagraments... El debat és aquí: de la mateixa manera que s'ordenen homes diaques, es podria tornar a ordenar dones diaconesses?

Sí... Però parlar en primer lloc de poder en relació als sagraments fa una mica estreta la definició del diaconat. Per a mi, tant el diaca com el sacerdot i el bisbe no són en primer lloc un poder; són primer un servei, un ministeri, un treball d'animació de la comunitat, i un servei profètic i litúrgic; i és també una organització.

Es diu que hi ha tres *munera*, tres càrrecs o serveis públics, per a tots els cristians, des del bateig. El cristià és sacerdot, és profeta i és rei. Ser *rei* vol dir organitzar l'església. El *profeta* és algú que parla en nom de Déu

per sacsejar una mica la gent i avançar en una millor direcció. I *sacerdot*... —tots som sacerdots— és consagrar el món, consagrar el naixement, la comunitat, fer sagrat tot. Per a mi, un diaca és un profeta que parla a partir de la Bíblia; i és també un rei, perquè organitza. La paradoxa de l'Església és que el rei és al mateix temps un servidor.

La vida cristiana es més que els sagraments. Cal ubicar-la en un horitzó més ample. Sovint ens pregunten, "què pot fer un diaca?, quin és el seu poder?" Però aquesta és una perspectiva negativa: és com dir que el bisbe ho pot fer tot, el sacerdot pot fer menys, i el diaca encara menys. Per a mi és una visió una mica restrictiva. És cert que l'ordenació dona el poder d'administrar els sagraments, i el diaca no pot presidir l'eucaristia i sí, en canvi, pot batejar; estrictament, però, tots els cristians poden batejar. En cas d'urgència, qualsevol cristià pot batejar. I pot oficiar matrimonis.

El diaca també pot casar?

Sí... Però casar és assistir al casament de la parella que es casa, a la teologia catòlica els cònjuges són els qui fan el sagrament.

1. Aquestes preguntes pertanyen a CRISTINA SIMONELLI i MOIRA SCIMMI (2019), *¿Mujeres diácono? El futuro en juego*, Madrid: San Pablo. S'ha emprat també informació de *La Vanguardia* del 25 de novembre de 2016, de *Vatican News* del 8 d'abril de 2020, i de l'article de BERNARD POTTIER, SJ, "Experiences as a Member of the Pontifical Commission. The Work executed by the Commission", a *Unlocking the future. Women and the Diaconate*, Hildegard Warnink (ed.) (2020), Leuven: Peeters.

Bernard Pottier, s.j.

Té a veure el debat, avui tan fort, de la igualtat de gènere i del feminisme, amb el de l'augment de la presència de les dones a l'Església? Té alguna cosa a veure la consciència de la dona, en voler la igualtat amb l'home, també a l'Església?

Sí, és un moviment general de la humanitat, tot i que no és un moviment secular únicament, ja que la igualtat de les persones ve també de l'Evangeli. Sant Pau diu *no hi ha jueu ni grec, no hi ha esclau ni lliure, no hi ha home ni dona: sou un de sol en el Crist Jesús* (Ga 3, 28). Però l'Església ha passat, al llarg dels segles, una mica en contra d'aquesta igualtat... Actualment hi ha una pressió del feminisme secular, i l'Església sempre va una mica endarrerida, sempre més tradicional, i ha de reflexionar-hi. Em sembla urgent. La societat s'organitza sempre de manera mixta. Abans les dones valien menys perquè la

«Ara, ja amb les màquines, per sempre més homes i dones són iguals, i així es revelen millor les qualitats diferents. Ja no hi ha raons per excloure les dones.»

«El Vaticà II institueix el diaconat dels casats; però no era una novetat. De fet va recuperar una tradició molt antiga.»

força física era necessària a tot arreu. Ara són les màquines les que tenen la força física. Tu, avui, com a home ja no et cal la força física. Ara, ja amb les màquines, per sempre més homes i dones són iguals, i així es revelen millor les qualitats diferents. Ja no hi ha raons per excloure les dones.

Hi ha evidències que als primers segles del cristianisme van existir diaconesses. Però després l'Església Catòlica hi ha estat en contra.

Fins al Concili Vaticà II no es podia consagrar un diaca sense la certesa que després seria ordenat sacerdot. El diaca era el futur sacerdot. Tanmateix ara hi ha tres possibilitats: el que serà sacerdot, el casat i el solter. El solter pot ser diaca a partir dels 25 anys i no es podrà casar; o pot ser un casat però accedir al diaconat després d'uns anys de matrimoni i amb un mínim de 35 anys d'edat. Els tradicionalistes, que no coneixen la Tradició, pensen que aques-

ta comença amb la Reforma gregoriana del segle XI. No coneixen la Tradició anterior, quan hi havia diaques casats. El Vaticà II institueix el diaconat dels casats; però no era una nove-

tat. De fet va recuperar una tradició molt antiga.

Però després es va pensar: si aquella novetat era reprendre una cosa molt antiga, per què no reprendre també una altra institució molt antiga, les dones diaconesses? Les diaconesses van existir realment a l'Orient i a l'Occident. Calia que fossin verges i solteres, o vídues després d'un matrimoni, no de dos.

El Papa és un home obert que ha aportat moltes novetats. A banda del tarannà, novetats en el llenguatge, l'atreviment de parlar d'una forma molt directa de l'homosexualitat, la immigració, la natura, etc.; pel que fa a les dones, jo entenc que busca "mourre" les coses cap endavant, malgrat que de moment no pren grans decisions. És com si fos el seu mètode de treball. En l'exhortació *Evangelii Gaudium* afirma que "el temps és superior a l'espai", un principi que "permet treballar a llarg termini, sense obsesionar-se per resultats immediats" (cap. IV, III, 223). Però, per molt que mogui les coses cap endavant, en alguns casos haurà de decidir. No tot és obrir processos, perquè també de tant en tant cal prendre decisions de canvi. Què hi ha de la Comissió Pontifícia sobre el Diaconat Femení que va crear fa gairebé quatre anys?

A partir del nou diaconat masculí, els bisbes alemanys, als anys 70, i una mica més tard els americans es van preguntar per què no s'obria la possibilitat a les dones. Alguns grans teòlegs van dir, "dogmàticament no hi ha problema, perquè ja van existir; és un problema de disciplina, d'organització de l'Església". En voler respondre a aquesta pregunta, el papa Joan Pau II va respondre a una altra: "no, no es poden ordenar dones sacerdotesses".

Els bisbes plantejaven diaconat o sacerdoti?

Plantejaven el diaconat, però la resposta fou diferent, és curiós. Era com dir que l'altra pregunta restava oberta. Els bisbes alemanys i americans li van plantejar la pregunta del diaconat femení dues vegades, i les dues vegades Joan Pau II va respondre

sense respondre. La seva resposta negativa al sacerdoti femení no fou un no al diaconat femení. Anys més tard, el papa Francesc va dir, per què no obrir novament la qüestió de les diaconesses? No va fer més que reprendre una qüestió de feia 30 o 40 anys. És veritat que al Papa li agrada posar en marxa processos sense la intenció d'arribar ràpidament a una decisió, ja que pensa que primer les mentalitats han de canviar, que cal evolucionar una mica, i decidir ara que hi hagi dones diaques potser provocaria un

cisma, una catàstrofe a l'Església, perquè hi ha massa gent en contra.

Però les mentalitats van canviant. A la Comissió Pontifícia no hem fet descobriments

extraordinaris, els erudits ja en sabien molt. Però és la primera vegada en la història de l'Església que el Vaticà crea una comissió amb paritat perfecta, *fifty-fifty* homes-dones, algunes d'elles, a més, laiques. Hem treballat dos anys... i veig que fins i tot les persones en principi oposades al diaconat femení han evolucionat. Com al sínode de l'Amazònia, al principi es deia "la majoria dels bisbes s'hi oposaran", però va acabar essent una majoria més petita.

« [...] veig que fins i tot les persones en principi oposades al diaconat femení han evolucionat. »

La Comissió Pontifícia sobre el Diaconat Femení va funcionar de 2016 a 2018 i va estar formada per dotze membres: la religiosa Núria Caldach Benages, de la Pontifícia Comissió Bíblica; Francesca Cocchini, professora de la Universitat La Sapienza de Roma i de l'Institut Patrístic Augustinianum; el sacerdot i teòleg Piero Coda, de la Comissió Teològica Internacional; el sacerdot agustí i professor Robert J. Dodaro, president de l'Institut Patrístic Augustinianum; el

jesuïta **Santiago Madrigal**, professor de la Universitat Pontifícia Comillas de Madrid; la religiosa **Mary Melone**, ex rectora de la Pontifícia Universitat Antonianum de Roma; el professor emèrit de la Universitat de Bonn, **Karl-Heinz Menke**; el professor de la Pontifícia Universitat Salesiana de Roma, **Aimable Musoni**; el jesuïta **Bernard Pottier**; la professora **Marianne Schlosser**, de la Universitat de Viena; la teòloga **Michelina Tenace**, de la Pontifícia Universitat Gregoriana de Roma; i l'escriptora i professora de recerca **Phyllis Zagano** de la Universitat Hofstra de Nova York. El calendari de les reunions al Vaticà fou:

- 25-26 de novembre de 2016
- 10-11 de març de 2017
- 15-16 de setembre de 2017
- 22-23 de juny de 2018

Quin era l'objectiu de la Comissió?

El Papa volia conèixer el fonament, la història de l'existència del diaconat de les dones durant els primers sigles de cristianisme, les funcions que tenien, com se les consagrava. Amb l'evidència que en el passat no s'hi havia estat en contra, ja que durant segles n'hi va haver, tot i que no tothora i a tot arreu, i no sempre nombroses. Per a molts, i per a mi també, la Tradició és important, no podem innovar completament a partir del no res. Podem innovar, com amb els diaques masculins, a partir d'una tradició, transformant-la una mica, adaptant-la a la situació d'avui; però no

podem fer una cosa que Crist i els apòstols no van voler fer, això no ho podem fer.

A Sant Pau, i concretament a 1 Tm 3,11 i a Rm 16, 1-2 trobem les referències més antigues sobre la presència de les dones en la formació de les estructures dels ministeris de les primeres comunitats. A Rm 16, 1-2 apareix Febes, una dona específicament esmentada com a *diaconessa*. Diverses fonts històriques acrediten l'existència de diaconesses durant els segles I al VII. Al sí de l'Església Catòlica, el debat contemporani sobre la recuperació del diaconat femení arrencaria durant el Concili Vaticà II (Simonelli i Scimmi, 2019, 27 i ss., 61 i ss.).

Què ha passat amb la Comissió?

No puc explicar el que vam fer, però sí puc dir que vam treballar per deixar establerts uns fets i un informe, que va ser lliurat al Sant Pare al juny de 2018. Des de llavors el Papa no ens ha dit res més, tot i que sí que ens va enviar una carta d'agraïment. Després el Papa va dir públicament que estava una mica decebut de la Comissió, perquè els que la formàvem no estàvem d'acord entre nosaltres, cadascun amb la seva petita teoria... I és cert que va ser així, perquè la Comissió estava formada per dotze persones molt diferents i d'opinions una mica oposades, però penso que era la voluntat del Sant Pare de no tenir persones totes en una mateixa direcció; hi havia de tot, de dreta,

«A Sant Pau, i concretament a 1 Tm 3,11 i a Rm 16, 1-2 trobem les referències més antigues sobre la presència de les dones en la formació de les estructures dels ministeris de les primeres comunitats.»

«Diverses fonts històriques acrediten l'existència de diaconesses durant els segles I al VII.»

d'esquerra, progressistes, tradicionalistes, una barreja difícil de gestionar; i finalment la relatoria va resultar una mica pobre.

Si la Comissió Pontifícia sobre el Diaconat Femení va concloure els seus treballs al juny de 2018, el document final del Sínode de l'Amazònia, publicat el 26 d'octubre de 2019, es va referir al diaconat femení al seu paràgraf 103. A la posterior Exhortació apostòlica postsinodal, *Estimada Amazònia*, el papa Francesc esmenta el diaconat, sense referir-lo a homes ni dones (paràgraf 92). Després de tancada aquesta entrevista hem sabut que el Papa ha decidit la creació d'una segona Comissió Pontifícia sobre el Diaconat Femení (abril de 2020).

I ara què passarà?

No ho sabem, jo no n'he rebut cap notícia. Al desembre de 2018 la revista *Vida Nueva* va publicar que el nostre Informe era en mans del Papa.

Creu que hi pot haver, com en altres afers complexos, un problema de bloqueig polític d'algun sector de l'Església? Més enllà de divergències tècniques, teològiques, de com entenem l'Evangeli, la Tradició... no serà que allò que més condiciona la recuperació del diaconat femení és una cultura patriarcal en l'Església catòlica? Una qüestió de predomini dels homes? El poder a l'Església és dels homes?

És clar. Es tracta de tensions ideològiques, però molt arrelades en la mentalitat de la gent, que pensa que "és així". La gent que no vol canviar una cosa no pensa que és

perquè "jo estic fossilitzat" sinó que pensa que "perquè és així", que "ningú pot afirmar el contrari", que "això és així perquè sí", i no perquè jo no vull obrir-me a una alta cosa...

A l'Església, el poder sacerdotal, jeràrquic, és enorme en aquestes qüestions. El diaca és part del clergat, i no té molta importància dins d'aquest; però únicament el clergat decideix a l'Església, organitza l'Església. El poble de Déu pot fer coses, tenir iniciatives, etc., però a l'Església catòlica el poder és el poder del clergat. És així també a les altres confessions. Deixar entrar les dones al clergat vol dir obrir la possibilitat d'un poder no sols sobre els sagraments sinó en general, en la mentalitat, la moral; i hi ha molts que pensen que és impossible, però per a mi és un prejudici.

Creu que el Papa també ho veu així?

Crec que sí, però ell ha de respectar tot-hom perquè és el cap de l'Església, i el cap no pot treballar contra una part del poble de Déu, ha de treballar per a tothom.

Però ha de prendre decisions també, tot i que potser li causin una lluita interna.

Sí, però no pot trencar l'Església; és un home molt intel·ligent que està avançant, però no pot fer-ho molt ràpid, avança a poc a poc, tot esperant que les mentalitats canviïn.

« El poble de Déu pot fer coses, tenir iniciatives, etc., però a l'Església catòlica el poder és el poder del clergat. És així també a les altres confessions. »

En aquests set anys de papat, hi ha hagut algun afer crucial en què a més d'haver obert processos, s'hagin pres decisions concretes de canvi?

Jo no faria una oposició tan categòrica entre obrir processos i prendre decisions. Per mi, llençar un cert procés, com ho fa el Papa, ja és prendre una decisió, ja és un

desafiament a la gent, és dir-los "jo faig una comissió sobre això"; fins i tot abans de la decisió això ja canvia la imatge de l'Església. I sí que s'han pres decisions, per exemple, en els requisits per reconèixer la nul·litat dels matrimonis, però la majoria no ho saben perquè és una qüestió un xic tècnica. I ha pres alguna decisió sobre la cúria.

Hi ha decisions importants que són simbòliques, com quedar-se a viure a la Casa de Santa Marta en lloc del Palau Apostòlic. Quan vaig a Roma soc al mateix menjador que el Papa, el veig a deu metres, i no és que anem tots a parlar amb ell sinó que ell passa i ens diu "bon dia". Són decisions simbòliques però que canvien la imatge de l'Església.

Prendre decisions en set anys és difícil, però penso que ha canviat la imatge de l'Església de molta gent, ha obert temes sobre la moral sexual, la família, l'èmfasi sobre l'Església dels pobres, etc. Totes són grans decisions, però no semblen decisions d'autoritat, del tipus "ara la regla és diferent!", sinó que introdueix flexibilitat en molts processos de l'Església. I ha introduït una contestació als seus mecanismes masculistes i clericalistes. Per mi són grans decisions. Una cosa que li fa difícil la presa de decisions és la presència del Papa anterior; és molt difícil per a ell.

« [...] ha canviat la imatge de l'Església de molta gent [...] ha introduït una contestació als seus mecanismes masculistes i clericalistes. »

« És una dialèctica que consisteix en què quan els homes treballen junts ho fan d'una manera, i quan les dones treballen juntes ho fan d'una altra, però quan es fa un equip mixt la dinàmica canvia del tot... »

« Una dialèctica totalment nova que no es meva ni d'ella sinó que es de nosaltres. És així a la vida d'una parella, però no encara al treball de l'Església. Quan es treballa junts es desencadena un dinamisme enorme que fa meravelles. »

La presència de les dones a les estructures de govern vaticà augmenta, és quelcom potser sociològic, un increment normal en paral·lel al que passa a la resta de la societat. Que hi hagi més dones a l'Església, significaria una aportació distinta, més enllà de la igualtat de rols?

Sí, sí, és clar. Novament en el passat, les diaconesses no feien el mateix que els diaques, hi havia alguna diferència; era una cosa bona perquè volia dir que es tenia en compte la diferència dona-home. La igualtat és una base, després hem d'anar més enllà.

A partir d'una igualtat de dignitat hi ha grans diferències i hem de conrear-les cap a una complementarietat, però una complementarietat que no sigui "el que jo faig tu no ho pots fer, i el que tu fas jo no ho puc fer, i llavors hem de treballar junts perquè cadascú fa allò que és capaç de fer millor, etc."; no, per a mi hi ha moltes coses que dones i homes poden fer per igual tan bé les unes com els altres. És una dialèctica que consisteix en què quan els homes treballen junts ho fan d'una manera, i quan les dones treballen juntes ho fan d'una altra, però

quan es fa un equip mixt la dinàmica canvia del tot, cadascú aprofita les idees i les maneres de treballar de l'altre; i no per apagar la meua identitat sinó per afavorir que

es desvetlli la meva profunda masculinitat davant d'una dona quan treballo amb dones. Soc *més home*, i dono ocasió a la dona de ser *més dona*. Junts. Una dialèctica totalment nova que no es meva ni d'ella sinó que és de *nosaltres*. Es així a la vida d'una parella, però no encara al treball de l'Església. Quan es treballa junts es desencadena un dinamisme enorme que fa meravelles.

Algun exemple?

A la societat encara no hem arribat a aquest estat de dialèctica de promoció mútua, el feminisme ha canviat moltes coses, d'acord, però ha desequilibrat el paper de l'home. Abans sabíem qui érem, els homes. Sabem ara quina és la nostra singularitat? Per a mi, per exemple, l'homosexualitat ha explotat precisament per aquesta cerca de la nostra singularitat. Hi ha força coses que encara són en procés, que la societat ha de descobrir. Per exemple, a la literatura de fa 50 anys el 95% dels llibres eren escrits per homes, i ara si fa no fa és el 50%. Nosaltres organitzem seminaris, i quan donem als alumnes un text escrit per una dona, després de deu línies ja saben quan és un text d'un home o d'una dona.

A la psicologia es pot fer un treball en comú meravellos. Jo soc psicòleg també. Junt amb Dominique Struyf, que és una psicoterapeuta i psiquiatra infantil, vam escriure un llibre² que crec que és un exemple de dinàmica de treball en comú. Cadascú escrivia, l'altre llegia, corregia, comentava, feia preguntes, etc.; després havíem de refer cadascú el seu text. És un llibre on hi ha

hagut un gran diàleg darrere. Molts lectors ens han dit que es percep molt bé. Que no són "dos", perquè hi ha molts llibres escrits per un home i una dona que són dues línies paral·leles. El nostre és una juxtaposició.

A la societat, i més encara a l'Església, hi manca encara aquest aprenentatge de la dialèctica del treball en comú. Crec que la pastoral, els sagraments, la moral, el signe de la teologia, l'espiritualitat, tot pot canviar molt, no perquè les dones vinguin amb altres idees sinó perquè posarem les nostres idees junts. Crec també que l'explosió de casos d'abusos sexuals i psicològics, etc., hauria estat molt diferent si hi hagués

« Crec també que l'explosió de casos d'abusos sexuals i psicològics, etc., hauria estat molt diferent si hi hagués hagut un clergat femení a dins; hauria estat molt difícil d'acceptar amb dones ficades a la sagristia. »

hagut un clergat femení a dins; hauria estat molt difícil d'acceptar amb dones ficades a la sagristia. Només la presència de la dona pot evitar aquestes coses, desactivar gestos, reflexos. Penso que pel fet de ser dona no ac-

ceptaria que altres dones, o els nens, siguin víctimes.

Moltes gràcies pel seu temps, P. Pottier.

Xavier Alonso

2. *Psychologie et spiritualité. Enjeux pastoraux* (2012), Namur: Lessius.

Foto: Sam Soler.

El refetor dels monjos del monestir de Poblet, de la segona meitat del segle XII, se'ns presenta com una obra funcional i de gran simplicitat cistercenca i, afortunadament, en un estat de conservació admirable. Sobta veure que al segle XIII el refetor dels germans llecs o conversos tingués un tan gran desenvolupament arquitectònic dintre del mateix esperit del Cister, i sempre amb una bellesa intemporal que arriba fins als nostres dies. Després de les primeres dependències monàstiques com l'església, la sala capitular i els claustres que vertebraven i donen unitat a tot el conjunt, el refetor ocupa un lloc important en la distribució dels espais de la vida comunitària.

El menjador, nom habitual per a tothom, és on segons sant Benet el monjo recupera forces (es refà) en el cos i al mateix temps en l'esperit, ja que la lectura acompanya els àpats. És per això que no manca, com a les esglésies, una trona per al lector.

També ens cal considerar la importància que, per a la història de la gastronomia, han tingut les cuines monàstiques.

Malauradament les destruccions dels segles passats han fet que no ens hagin arribat gaires refetors a les nostres terres —com és el cas de Santes Creus, de Vallbona o el d'Escala Dei— si bé tenim, pel que fa als cistercencs, un exemple magnífic i sense parió en el refetor del monestir de Santa María de Huerta (Sòria). El refetor de Poblet ha perdut tots els elements de l'antiga vida quotidiana que el van ocupar durant uns set-cents anys. S'hi han mantingut, però, l'espai i l'esperit. Avui els ferros de cal Biel o la noble fusta de noguera supleixen aquestes mancances. L'any 1946 es va restaurar i va recuperar el seu ús gràcies a la Germandat i el 1988 es van netejar els seus murs i es van renovar el paviment i la teulada. Encara avui llueix amb una intemporal joventut monàstica.

Jesús M. Oliver

CRÒNICA DE LA COMUNITAT

De setembre de 2021 a maig de 2022

SETEMBRE

Dia 14, dimarts: El P. Abat ha signat un decret pel qual concedeix un any d'exclaustració a dos monjos de la comunitat. A F. Antoni Mulet, per tenir cura de la seva mare anciana i al P. Salvador Batet per fer una experiència pastoral amb el clergat de l'arxidiòcesi de Tarragona.

Dia 15, dimecres: El P. Abat ha anat a Tarragona per entrevistar-se amb Mons. Joan Planellas, arquebisbe, i parlar sobre el P. Salvador Batet. Aquest serà nomenat vicari de la parròquia de Falset, de la qual és rector Mn. Xavier Roig.

Dia 19, diumenge: F. Jurijus Savlinskis ha anat a Lituània per visitar la seva mare, greument malalta.

Dia 20, dilluns: El P. Abat ha anat a Roma per participar al Sínode de l'Orde Cistercenc, que tindrà lloc a la Casa General durant aquesta setmana.

Dia 21, dimarts: A la tarda, ha arribat una imatge de la Immaculada d'Efes, que està pelegrinant per Espanya. Venia del Santuari de la Misericòrdia de Reus i anava a l'Ermita dels Torrents de Vimbodí. La imatge ha estat col·locada als peus de l'altar i la comunitat ha cantat la Salve cistercenca.

Dia 27, dilluns: Ha arribat Mons. Salvador Cristau, administrador apostòlic de Terrassa, amb 4 diaques que seran pròximament ordenats de preveres, per predicar-los els exercicis espirituals fins al dimecres.

Dia 28, dimecres: Mons. Salvador Cristau ha presidit la missa conventual.

OCTUBRE

Dia 1, divendres: El P. Abat ha anat al vespre a l'Espluga de Francolí per participar en un homenatge a Mn. Marcus Vinicius Teixeira, que deixa les parròquies de l'Espluga i Vimbodí per anar a Tarragona.

Dia 2, dissabte: El P. Maties Prades ha anat al monestir de monges trapenques de Santa Maria de Carrizo (Lleó) per predicar-hi una setmana d'exercicis espirituals.

Dia 6, dimecres: El professor Juan Carlos Asensio ha vingut a Poblet per continuar les classes de cant gregorià a la comunitat i al grup de cantors.

Dia 11, dilluns: Mn. Jaume González Padrós, professor de litúrgia, ha començat un altre cicle de conferències. Enguany parlarà sobre l'eucaristia. Com altres anys, també assisteixen a les conferències les monges del monestir de Vallbona.

Dia 13, dimecres: El P. Abat i F. Lluís Solà han anat al monestir de Montserrat per assistir a la benedicció del nou abat P. Manel Gasch.

Dia 14, dijous: Yvonne Griley, directora general d'Afers Religiosos de la Generalitat de Catalunya, ha visitat el monestir.

Dia 15, divendres: Marta Domènech, directora general de Turisme de la Generalitat de Catalunya, ha visitat Poblet. A la tarda, el P. Abat ha anat al convent de carmelites descalces de Tarragona, per presidir la missa en la festa de santa Teresa de Jesús.

Dia 19, dimarts: A la tarda, el P. Abat ha anat al Museu de la Vida Rural de l'Espluga de Francolí, per a la presentació del llibre *Amb Poblet al cap i al cor: el Pare Bernat Morgades i el seu temps*, obra de l'historiador Joan B. Culla, que també era present a l'acte.

Dia 25, dilluns: Han començat les obres de restauració de la teulada de l'església. Aquestes obres continuaran amb la restauració de la part interior de la volta de la nau central i del transsepte, la reparació de les persianes del campanar i la instal·lació d'una nova il·luminació a l'interior de l'església. Tot plegat és possible gràcies a una subvenció de la Diputació de Tarragona i del Govern de Madrid. A la tarda, el P. Abat ha anat a Barcelona per assistir a la lliçó inaugural del curs 2021-2022 de la Fundació Joan Maragall. Ha tingut lloc a la sala d'actes del Seminari Conciliar i ha estat a càrrec de Begoña Román.

Dia 30, dissabte: A la tarda, ha visitat el monestir de Poblet el nunci apostòlic a Espanya i Andorra, Mons. Bernardito Auza. Venia de la beatificació a Tortosa de quatre sacerdots operaris diocesans i anava acompanyat de l'arquebisbe de Tarragona Mons. Joan Planellas.

NOVEMBRE

Dia 3, dimecres: A causa de les obres de restauració de la volta de l'església, a partir de les Vespres tots els oficis litúrgics es fan de manera provisional a la sala del cubar. Allà s'hi han posat alguns bancs de l'església, una taula que fa d'altar, un sagrari i una imatge de la Mare de Déu.

Dia 4, dijous: A la tarda, el P. Abat ha anat a Tarragona, on, a la Llibreria Capona, ha tingut lloc la presentació de la biografia del P. Bernat Morgades, escrita per Joan B. Culla. Presidia l'acte, a més del P. Abat i de l'autor, Josep-Lluís Carod-Rovira.

Dia 6, dissabte: El P. Abat ha anat a la Seu de Manresa, on ha tingut lloc la beatificació de tres caputxins màrtirs de la guerra civil, presidida pel cardenal Mons. Marcello Semeraro, prefecte de la Congregació per les Causes dels Sants.

Dia 8, dilluns: A la tarda, conferència de Mn. Joan González Padrós sobre la litúrgia de la missa.

Dia 9, dimarts: El P. Abat ha anat a Barcelona, on a la tarda, a l'Ateneu Barcelonès, ha tingut lloc una xerrada sobre el President Josep Tarradellas, a càrrec de Joan B. Culla, Joan Esculies, Carles Santacana i Isona Passola. També s'hi ha inaugurat l'exposició «Josep Tarradellas i l'Ateneu Barcelonès: vides paral·leles».

Dia 10, dimecres: Classes de cant gregorià amb el professor Juan Carlos Asensio.

Dia 21, diumenge: El P. Abat ha anat a la catedral de Tarragona per participar en la missa de clausura del 5è centenari de la fundació de la Congregació de la Puríssima Sang, a la qual pertany.

Dia 23, dimarts: El P. Abat ha anat a la cova de Manresa per participar a la Reunió d'Abats i Provincials de Catalunya.

Dia 27, dissabte: Han arribat de Roma, per a la visita regular que tindrà lloc la setmana vinent, el P. Lluç Torcal i F. Bernat Folcrà.

Dia 28, diumenge: Al matí ha tingut lloc a Poblet una trobada de carlins, presidits pel pretendent Carles Xavier de Borbó-Parma. Han assistit a la missa conventual, han omplert la sala del cubar, i després han tingut un acte al palau de l'abat. A la tarda, ha arribat el P. Abat General Mauro Giuseppe Lepori, que a la sala capitular, abans de Completes, ha començat la visita regular. També ha arribat la M. Eugenia Pablo, abadessa de San Benito de Talavera de la Reina, que és covisitadora.

DESEMBRE

Dia 2, dijous: Al matí, s'ha reunit el Capítol conventual sota la presidència del P. Abat General Mauro Giuseppe Lepori, i amb l'assistència de la covisitadora, la M. Eugenia Pablo. En aquest capítol s'ha fet el vot de confiança que el P. Abat Octavi Vilà està obligat a demanar al cap de sis anys d'haver estat elegit, tal com manen les Constitucions de la Congregació. El Capítol conventual ha renovat la confiança al P. Abat.

Dia 3, divendres: Al matí, s'ha fet la lectura de la carta de visita en la reunió del Capítol conventual. A la tarda, després de la recreació han marxat el P. Abat General Mauro Giuseppe Lepori i el P. Lluç Torcal. El P. Abat Octavi Vilà i la M. Eugenia Pablo han anat a Barcelona, al monestir de Valldonzella, per fer-hi la visita regular, el P. Abat com a Pare Immediat, i la M. Eugenia com a covisitadora.

Dia 7, dimarts: El P. Abat ha tornat de la visita canònica al monestir de Valldonzella de Barcelona.

Dia 11, dissabte: Celebració a la recreació dels 60 anys del P. Abat.

Dia 13, dilluns: El P. Abat ha anat al convent dels caputxins de Pompeia de Barcelona per fer-hi una xerrada.

Dia 19, diumenge: Un grup d'arquitectes que participen en les 44 Jornades Internacionals sobre la Intervenció en el Patrimoni Arquitectònic han visitat la biblioteca, acompanyats per l'arquitecte Jordi Portal.

Dia 20, dilluns: A la tarda, conferència de Mn. Jaume González Padrós sobre la litúrgia de la missa.

Dia 21, dimarts: A la tarda, s'ha administrat als membres de la comunitat la tercera dosi de la vacuna contra la Covid-19; en aquest cas s'ha tractat de la vacuna Moderna.

Dia 22, dimecres: Marta Domènech, directora general de turisme de la Generalitat de Catalunya, ha visitat Poblet i ha dinat al refector.

Dia 23, dijous: Havent acabat les obres de restauració de la volta de l'església i la instal·lació de la nova il·luminació, les Vespres s'han tornat a cantar a l'església.

ANY 2022

GENER

Dia 10, dilluns: F. Bernat Folcrà ha marxat cap a Roma per continuar els seus estudis de doctorat a la Universitat Gregoriana.

Dia 12, dimecres: Classes de cant gregorià amb el professor Juan Carlos Asensio.

Dia 17, dilluns: A la tarda, conferència sobre litúrgia a càrrec de Mn. Jaume González Padrós.

Dia 20, dijous: Visita a Poblet de Natàlia Garriga, consellera de Cultura de la Generalitat. Ha visitat l'arxiu del President Tarradellas i ha dinat al refector amb la comunitat.

Dia 21, divendres: El P. Abat ha anat al monestir de Solius per presidir la missa conventual en la festa de santa Agnès, patrona de la parròquia.

Dia 23, diumenge: A la sala capitular, després de Laudes, el P. Abat ha dit que a partir del dimecres, festa dels sants Pares de Cister, el P. Borja Peyra serà mestre de novicis en substitució del P. Rafel Barruè. A la recreació, després de dinar, s'ha celebrat el 70e aniversari del P. Maties Prades, que es va escaure el dia 21.

Dia 27, dijous: Visita a Poblet de Ferran Bel, diputat al Congrés, del Partit Demòcrata Europeu de Catalunya. Ha dinat al refector amb la comunitat. És un dels diputats que han presentat i defensat les esmenes als Pressupostos Generals de l'Estat per a 2021-2022, que han tingut com a resultat una partida destinada al manteniment del monestir.

Dia 29, dissabte: Visita de Mons. Pablo Vizcaíno, bisbe de Suchitepéquez-Retalhuleu (Guatemala), acompanyat de Mn. Bernat Gimeno, director espiritual del Seminari de Barcelona i tres preveres de Guatemala que estudien a la Facultat de Teologia de Barcelona. Han celebrat la missa a la capella del Santíssim i han dinat amb la comunitat al refector.

Dia 30, diumenge: A la tarda, el P. Abat ha anat a l'església de Sant Joan de Valls, on ha predicat el segon dia de la Novena en honor de la Mare de Déu de la Candela, dins les Festes Decennals.

FEBRER

Dia 2, dimecres: A la tarda, el P. Abat ha anat al monestir de Valldonzella de Barcelona per presidir l'elecció de la nova superiora, ja que n'és el Pare Immediat.

Dia 4, divendres: Sota la presidència del P. Abat Octavi Vilà, la comunitat de Valldonzella ha escollit com a nova abadessa la M. Maria Àngels Cornellà Palou.

Dia 7, dilluns: Al matí, el P. Abat ha estat entrevistat al palau de l'abat per a un programa sobre el monestir de Poblet i l'arxiu del President Tarradellas que emet Tarragona Ràdio. A la tarda, conferència sobre litúrgia a càrrec de Mn. Jaume González Padrós.

Dia 14, dilluns: El P. Abat ha anat a Barcelona per assistir a la catedral a la missa exequial pel bisbe auxiliar Mons. Antoni Vadell.

MARÇ

Dia 3, dijous: Visita de Núria Marín, presidenta de la Diputació de Barcelona. Ha visitat el monestir i l'arxiu del President Tarradellas i ha dinat amb la comunitat al refector.

Dia 6, diumenge: El P. Abat ha anat al monestir de monges cistercenques de San Benito de Talavera de la Reina per predicar-hi una setmana d'exercicis espirituals.

Dia 12, dissabte: El P. Abat ha anat a Solsona per assistir a la catedral a la missa d'inici del ministeri episcopal de Mons. Francesc Conesa i Ferrer com a bisbe de la diòcesi. A la tarda, el P. Prior Rafel Barruè ha anat a la Sagrada Família de Barcelona, on s'ha celebrat una missa presidida pel cardenal Mons. Joan Josep Omella, en record de la conversió de sant Ignasi de Loiola i dins de l'any ignasià que celebra els 500 anys de la conversió del sant.

Dia 14, dilluns: El P. Josep Alegre ha anat al monestir de Solius per fer-hi durant uns dies unes xerrades sobre espiritualitat.

Dia 16, dimecres: Ha tingut lloc una Jornada de Descoberta de la Ruta del Cister, organitzada per l'Agència Catalana del Patrimoni Cultural. Hi han participat unes 60 persones, d'oficines de turisme de tot Catalunya, que han dinat al palau de l'abat i a la tarda han visitat el monestir.

Dia 17, dijous: Avui han donat positiu a la prova d'antígens de la Covid-19 el P. Maties Prades, que fa uns dies que es troba refredat, i F. Llorenç Villagrasa, l'infermer. Immediatament s'han reclòs a la seva habitació per tal d'evitar l'expansió de la infecció.

Dia 18, divendres: Al migdia, el Dr. Miquel Solans, de Montblanc, ha fet la prova d'antígens de la Covid-19 a tota la comunitat. Tots han donat negatiu, excepte F. Joan Badia i Jorge Fernández, que han donat positiu tot i no presentar cap símptoma. Tots dos s'han reclòs també a l'habitació.

Dia 19, dissabte: Un grup de 20 refugiats ucraïnesos han arribat aquesta matinada a Poblet procedents de Polònia; fugen de la guerra de Rússia contra Ucraïna. Han ocupat els pisos de davant la Porta daurada i utilitzen també l'antiga escola i la cafeteria. Es tracta sobretot de dones amb els seus fills petits. L'ONG Coopera ha gestionat el seu trasllat fins a Poblet i la Fundació Educat s'ha encarregat de posar a punt els pisos i de posar-se en contacte amb voluntaris i empreses de la comarca que els atenen. S'ha inaugurat a la sala del cubar una exposició de quadres de l'artista tortosí Leonardo Escoda, que té per títol «La música callada».

Dia 20, diumenge: El P. Josep Alegre ha anat al monestir de monges cistercenques de Santo Domingo de la Calzada per predicar-hi una setmana d'exercicis espirituals.

Dia 22, dimarts: Al migdia, el Dr. Miquel Solans ha repetit la prova d'antígens de la Covid-19 i tota la comunitat ha donat negatiu. Per precaució, però, els quatre que havien donat positiu la setmana passada es mantindran reclosos fins al dijous.

Dia 25, divendres: Després de les Vespres de la Solemnitat de l'Anunciació, el P. Abat ha llegit la pregària del Papa Francesc per a la consagració d'Ucraïna i Rússia a l'Immaculat Cor de Maria i demanar la fi de la guerra. Després, una de les refugiades que es troben a Poblet ha repetit la pregària en ucraïnès.

Dia 27, diumenge: A la tarda, ha arribat a Poblet el P. Josep M. Soler, ex-abat de Montserrat, que durant la setmana vinent predicarà els exercicis espirituals a la comunitat.

Dia 31, dijous: El P. Abat ha anat a Tarragona, on al Palau de Congressos, s'ha celebrat un acte en commemoració dels 50 anys dels estudis universitaris a Tarragona.

ABRIL

Dia 3, diumenge: A la tarda, el P. Abat ha anat al monestir de Solius, per assistir demà a les exèquies a la catedral de Girona del bisbe Mons. Francesc Pardo.

Dia 6, dimecres: Classes de formació en cant gregorià a càrrec del professor Juan Carlos Asensio.

Dia 13, dimecres: El P. Abat, el P. Prior i F. Josep M. Cabañes han anat a Artana (la Plana Baixa) per a l'enterrament de Maria Vilar, mare de F. Josep M., morta ahir.

Dia 17, diumenge: A la tarda, ha arribat Mons. Romà Casanova, bisbe de Vic, que s'estarà a Poblet fins al dimecres vinent.

Dia 18, dilluns: El bisbe de Vic ha presidit la missa conventual.

Dia 19, dimarts: Han vingut a Poblet uns preveres ucraïnesos que han dit una missa en ritu bizantí a la capella de Santa Caterina per als refugiats ucraïnesos.

Dia 20, dimecres: Avui han donat positiu a la prova d'antígens de la Covid-19 set monjos de Poblet. Es tracta del P. Abat, F. Vianney Morell, el P. Jesús M. Oliver, F. Xavier Guanter, F. Lluís

Solà, el P. Borja Peyra i F. Joaquim Cervera. Tots han quedat confinats a les seves habitacions i tots presenten símptomes lleus.

Dia 28, dijous: Ha tornat de Lituània F. Jurijus Savlinskis, després d'estar-s'hi alguns mesos per tenir cura de la seva mare greument malalta.

MAIG

Dia 2, dilluns: Avui han donat negatiu en la prova d'antígens de la Covid-19 F. Vianney Morell i F. Lluís Solà. Són els dos darrers monjos que restaven positius. El P. Abat i F. Joaquim Cervera ja havien donat negatiu dimecres passat, i el P. Jesús M. Oliver, F. Xavier Guanter i el P. Borja Peyra, dissabte.

Dia 4, dimecres: El P. Abat ha anat a Barcelona, on a l'edifici de la Diputació ha tingut lloc l'acte de donació del fons Josep Fornas a l'arxiu del President Tarradellas.

Dia 6, divendres: Visita a Poblet del professor Juan Carlos Asensio i dels seus alumnes de cant gregorià de l'Escola Superior de Música de Catalunya. A la biblioteca han vist diversos manuscrits litúrgics antics, que ha explicat Juan Carlos Asensio. Al palau de l'abat han assistit a classes sobre l'Orde Cistercenc i el cant cistercenc.

Dia 6, dissabte: Els alumnes de cant gregorià de l'ESMUC han cantat a la missa conventual l'al·leluia i l'ofertori.

Dia 8, diumenge: A les 6 h. de la tarda el P. Abat ha celebrat a la capella de Sant Jordi una missa per als refugiats ucraïnesos.

Dia 9, dilluns: A la tarda, formació de litúrgia amb Mn. Jaume González Padrós.

Dia 13, divendres: El P. Abat, junt amb l'abadessa de Vallbona M. Anna M. Camprubí, ha anat al monestir de Sant Benet de Montserrat amb motiu de la celebració del 70è aniversari de la creació d'aquella comunitat. S'ha celebrat la missa al monestir de Santa Cecília, que és on s'establí primerament la comunitat.

Dia 14, dissabte: Han arribat, procedents de Vallbona, 4 cabres, la missió de les quals serà esbrostar les herbes del clos que hi ha davant de l'antiga granja.

Dia 17, dimarts: Amb motiu del 60è aniversari de F. Llorenç Villagrasa hi ha hagut recreació amb pastís.

Dia 18, dimecres: Al palau de l'abat: Jornada tècnica «Més que abelles: la vida en joc», organitzada pel Departament d'Acció Climàtica, Alimentació i Agenda Rural, de la Generalitat.

Dia 21, dissabte: El P. Abat ha anat a Montblanc a la presentació del llibre de Mn. Josep Jané «El Santuari de la Mare de Déu de Montserrat a Montferri».

PROFESSIÓ SOLEMNE DE FRA JURIJUS ŠAVLINSKIS I FRA LLORENÇ VILLAGRASA

El dia 26 de gener de 2020, solemnitat dels sants Robert, Alberic i Esteve, fundadors de Cister, la nostra església de Poblet afegia al goig d'aquesta festivitat, el de la professió solemne de dos dels seus membres, fra Jurijus Šavlinskis, lituà d'origen, i fra Llorenç Villagrassa. Tots dos havien vestit l'hàbit el dia 20 d'agost de 2015, festivitat de sant Bernat, de mans de l'aleshores encara abat P. Josep Alegre, i van fer la professió temporal el dia 13 de novembre de 2016, solemnitat de la Dedicació de la nostra església. Finalitzat el trienni de la seva professió temporal han estat admesos per la comunitat a fer el seu compromís definitiu, que han ratificat solemnement en presència de l'abat Octavi.

La bella litúrgia de la festivitat els ha acompanyat de forma escaient en el gest de la seva ofrena personal a Déu. Semblaven dites per a ells les paraules del cant d'entrada: *El poble parla de la saviesa dels homes*

*piadosos i en fa l'elogi, quan es reuneix. El seu bon nom es manté viu a cada generació. Reunir-nos. Això és el que hem fet, la comunitat de monjos, els seus familiars i amics, els fidels de Poblet. Ens hem reunit per fer l'elogi dels nostres iniciadors a la vida monàstica cistercenca, i de la seva saviesa, una saviesa que es concreta en l'amor compartit, tal com sant Esteve Harding plasmava en la seva *Carta de Caritat*, de la qual hem commemorat els nou-cents anys. Un amor que volem revifar i mantenir viu a cada generació, en el moment que ens toca viure. Per això els nous professos ens han estat signe d'aquesta realitat, d'aquesta tradició viva que es va transmetent, i que nosaltres tenim el compromís de fer fructificar.*

Ens unim al seu goig i a la seva acció de gràcies, i també a la seva esperança, perquè no es vegi mai defraudada.

Lluís Solà

PELEGRINATGE A LA COVA DE SANT IGNASI DE MANRESA

Sortida comunitària de la
Congregació Cistercenca de la Corona d'Aragó
3 de juny de 2022

Seguint les petjades de sant Ignasi de Loiola, en els 500 anys de la seva conversió i estada a Manresa, els monjos i monges cistercencs de Catalunya hem volgut recordar-ho pregant en aquest lloc tan fonamental per a la seva vida, el lloc on va escriure el llibre dels Exercicis Espirituals, fruit i mirall del seu procés de conversió i seguiment del Crist. Cal remarcar el fet, potser poc conegut, que, a més del guiatge espiritual dels monjos de Montserrat, en particular del P. Chanon, sant Ignasi es va beneficiar també del de la petita comunitat cistercenca del priorat manresà de Sant Pau i Valldaura, depenent aleshores de Poblet, presidida pel monjo pobletà fra Alonso de Agurreta, que impressionà vivament el pelegrí, el qual, de retorn de Terra Santa, manifestà el desig de reprendre amb ell la direcció espiritual, però aleshores el P. Agurreta ja era mort.

Tot just arribats a la Cova, els monjos i monges de Poblet, Solius, Vallbona i Vall-donzella, vint-i-sis en total, hem estat acoïllits pel P. David Guindulain i el P. Xavier Melloni. D'aquest darrer hem escoltat una xerrada sobre el procés humà i espiritual de conversió de sant Ignasi. Tot seguit, a l'església, hem celebrat l'eucaristia de la memòria dels màrtirs sant Carles Luanga i companys, presidida pel P. Abat Octavi, unida a la pregària de sexta. Acabades aquestes devocions, hem pogut dinar a les mateixes dependències de la Cova. Ja ben restaurats, el P. David Guindulain ens ha explicat detalladament els nous i esplèndids mosaics del P. Marco I. Rupnik que, amb motiu del jubileu ignasià, embelleixen l'església de la Cova de Manresa: ocupen els murs de les vuit capelles laterals i representen les etapes dels exercicis ignasians.

De l'església, i després de pregar uns moments a la coveta del sant, on hem cantat la Salve cistercenca, hem passat al jardí de la casa i al nou oratori Montserrat, sub-

terrani, amb tota la paret frontal de vidre oberta a la majestuosa visió de la muntanya de Montserrat.

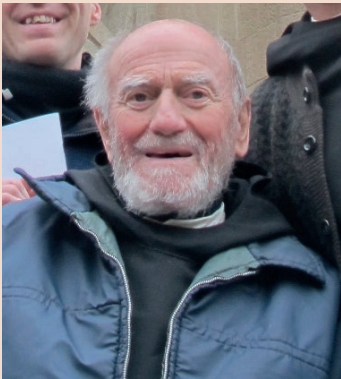
Se'ns esperava a la Seu, que senyoreja per damunt de la Cova i el riu Cardener, vetllant la ciutat. Ens hi ha acollit el rector, Mn. Joan Hakolimana, i després el senyor bisbe Romà Casanova, vingut expressament des de Vic. A la cripta de la basílica hem cantat l'ofici de Vespres. Ens

han impressionat l'amplària i la majestat de la superba nau gòtica, que guarda, entre altres tresors, el preciós retaule gòtic de l'Esperit Sant de Pere Serra. Un audiovisual, sobri i acurat, ens ha ajudat a situar i comprendre tot el que acabàvem de veure.

I al capdavall, els comiats i el retorn a casa, per acabar-hi les escorrialles del temps pasqual i preparar-nos a l'esclat de la Pentecosta.

F. JOSEP (RAMON) BIOSCA I ALBAREDA

Va morir a Poblet el dia 6 d'abril de 2021

F. Josep Biosca i Albareda va néixer a Igualada el 30 d'agost de 1925, al si d'una família de 10 germans. Li van posar Ramon, que se celebrava l'endemà. Va entrar a Poblet el dia 1 d'octubre de 1950, i professà com a germà convers el 6 d'abril de 1952, diumenge de Rams. Una dada curiosa és que va arribar a Poblet per quedar-s'hi, des d'Igualada, en bicicleta, com havia fet tantes vegades. Va fer de cuiner durant set anys, i ell mateix explicava amb humor que el van cessar d'aquest servei perquè ho feia tot salat. Després va treballar a l'hort, durant uns deu anys, i encara

quinze anys a la granja. Els més joves el recordem, sobretot, a la porteria del monestir, sempre amb un llibre, un servei que va fer també durant molt de temps. Quan ja residia a la infermeria, amb la mobilitat limitada, baixava amb el seu caminador cada dia a la bugaderia i ajudava a plegar roba. Quan es va fer la unificació de la comunitat després del Concili —hi havia dues classes de monjos, els coristes i els conversos— va voler mantenir l'estatus de convers.

Era un home senzill, de mirada i pregària profunda, molt fidel a la comunitat i a la seva vocació de monjo. Llegia molt, l'Escriptura, i vides sants, que li eren una manera concreta d'interpretar-la i d'encarnar-la. En les recreacions de la comunitat, per exemple, era una presència càlida, fidel, i molt viva.

La darrera crida, la de la mort, que és com el segell de la professió del monjo, li va arribat precisament el dia de l'aniversari de la seva professió —feia seixanta-nou anys— que s'esqueia enguany el dimarts de Pasqua, festa del Sant Crist d'Igualada, la seva ciutat.

Lluís Solà

EL CANT DE LA SIBIL·LA A POBLET

29 de desembre de 2019

El text del cant de la Sibil·la, que fa referència al judici final i al naixement de Jesucrist, prové d'un sermó atribuït falsament a sant Agustí que es llegia durant les matines de Nadal, abans de la missa de la Nit o del Gall. Aquest sermó contenia, entre altres, l'oracle de la sibil·la Eritrea, com un testimoni pagà de la naixença del Messies. Aquest text, que reproduïm en la seva versió mallorquina, agradà als medievals, i es va començar a recitar i escenificar com una peça independent, entre les matines i la missa del Gall. Pel seu caràcter pagà —no tant del text, com de la seva escenificació—, finalment el concili de Trento el va prohibir.

*El jorn del judici
parrà qui haurà fet servici.
Jesucrist, Rei universal,
home i ver Déu eternal
del cel vindrà per a jutjar
i a cada u lo just darà.
Gran foc del cel devallarà,
mar, fonts i rius, tot cremarà.
Los peïxos donaran grans crits
perdent los naturals delits.
Ans del Judici l'Anticrist vindrà
i a tot lo món turment darà,
i se farà com Déu servir
i qui no el crega farà morir.
Lo seu regnat serà molt breu,
en aquell temps sots poder seu
moriran màrtirs tots a un lloc
aquells dos sants, Elies i Enoc.
Lo sol perdrà la claredat
mostrant-se fosc i entelat,
la lluna no darà claror
i tot lo món serà tristior.
Als mals dirà molt agrament:*

*—Anau, maleïts, en el turment!
anau, anau al foc etern
amb vostro príncep de l'infern.
Als bons dirà: —Fills meus veniu!
benaventurats posseïu
el regne que està aparellat
des de que el món va ser creat.
Oh humil Verge! Vos qui heu parit
Jesús Infant aquesta nit,
a vostro Fill vullau pregar
que de lo infern nos vulla guardar.
El jorn del judici
parrà qui haurà fet servici.*

Voldria precisar que el seu significat es-catològic, la referència al judici final, que litúrgicament és més pròpia de la darrera setmana de l'any litúrgic —hi cantem la seqüència del *Dies irae*, que recorda molt el cant de la Sibil·la— i de la primera part de l'Advent, no desdiu del tot del Nadal, que té també un fort contingut escatològic, en tant que la naixença del Crist inaugura un món nou i una nova creació, que esperem en el seu acompliment definitiu per a la fi dels temps. Durant el Nadal, posem per cas, l'Església no es cansa de repetir el salm 98, que acaba així: «Bramula el mar amb tot el que s'hi mou, el món i tots els qui l'habiten; tots els rius aplaudeixen i aclamen alhora les muntanyes, en veure que ve el Senyor, que ve a judicar la terra. Judicarà tot el món amb justícia, tots els pobles amb rectitud» (vv. 7-9).

Personalment prefereixo la seva execució desvinculada de qualsevol marc litúrgic, i millor que no sigui durant la nit de Nadal, encara que aquesta fos el seu context històric. En aquest punt no hauríem de menys-

tenir el concili de Trento, que no ha estat pas anul·lat pels concilis posteriors. Així es va fer a Poblet, la tarda del diumenge 29 de desembre, en forma de concert, no de representació paralitúrgica, acompanyat d'altres cants nadalencs. El grup polifònic Tornaveus, dirigit per Jaume Ayats, en va fer una execució molt noble i molt correcta, si bé, com ells van remarcar, caldrà millorar

alguns aspectes de logística, i potser també de visibilitat escènica, en altres possibles futures representacions. L'acolliment per part del públic va ser molt positiu, amb un aforament esplèndid. L'entrada era lliure, i hi havia hagut una conferència explicativa per part de Jaume Ayats, aquell matí, al museu de la Vida Rural de l'Espluga de Francolí.

Si més no, el cant de la Sibil·la ens recorda la seriositat del Nadal, a nosaltres que sovint n'hem fet un temps per a la carrincloneria i la beneiteria. En la línia del que proclama sant Joan al pròleg del seu evangeli, que llegim a la missa del Dia de Nadal: «Ha vingut a casa seva, i els seus no l'han acollit» (Jn 1,11).

Lluís Solà

IX TROBADA D'INTEL·LECTUALS I PROFESSIONALS CATÒLICS

Els dies 22 i 23 de novembre de 2019 va tenir lloc a Poblet la IX Trobada d'intel·lectuals i professionals catòlics. Aquesta vegada el tema que va centrar les ponències i les comunicacions va ser la següent qüestió: *¿què s'entén i què implica creure en la resurrecció de la*

carne? La Trobada va aplegar una seixantena d'assistents al voltant de les vespres del divendres. La proposta inicial aquest cop es va haver de modificar ja que aquest divendres coincidia amb un concert d'orgue en pro dels damnificats per la crescuda del riu Francolí que va devastar part dels edificis pròxims a la llera i es va saldar amb la mort de sis persones. Els assistents van sopar a partir de les 19:45 i així van poder assistir al concert. En acabat aquest es van aplegar a la capella de Santa Caterina per fer una estona de meditació cristiana.

A l'endemà, després de la missa conventual 104 persones es van reunir al primer pis del Palau de l'abat i a les 10:00 van ser rebuts pel P. Abat, fra Octavi Vilà. Al llarg del matí els assistents van poder escoltar dues ponències a càrrec del doctor David Jou Mirabent, catedràtic de física de la UAB,

i de la doctora Carmen Bernabé Ubieta, Professora titular de Nou Testament de la Universitat de Deusto. El primer va dissertar sobre *l'ànima i la resurrecció: entre la teoria de la informació i les neurociències* i la segona ens va parlar sobre *El duelo a la certesa de la presència resuscitada de Jesús de Nazaret*. Al final de les seves exposicions es va obrir un torn de preguntes dels assistents. Al migdia, a la mateixa aula, fra Lluís Solà va dirigir la pregària de Sexta corresponent al dia.

Després d'un dinar de germanor a l'Hostatgeria, a la tarda els assistents van escoltar tres experiències sobre la mort i la confiança de la resurrecció a càrrec del doctor Joan Vinyes, del doctor Jorge Campamá i del senyor Miquel Mora i Previ, director de l'obra de Ca'n Eva, una institució d'acompanyament al dol. El primer, que va emocionar profundament als assistents, va relatar la seva experiència de malalt de càncer des de feia cinc anys i com, atesa la seva fe creient,

i conscient que li queda poc temps de vida, contemplava la mort sense por i amb una total confiança en la misericòrdia de Déu. Miquel Mora, que va perdre una filla a causa del càncer quan aquesta tenia 18 anys, ens va exposar com, a parer seu i d'acord amb l'experiència, la mort ens obre a la vida. Finalment el doctor Jorge Campamá, en tant que metge intensivista i amb molta experiència en la cura dels malalts terminals, ens va parlar de la seva visió i la seva esperança en l'enllà de la mort.

En acabades les exposicions es va procedir a una taula rodona coordinada pel doctor Francesc Torralba que va ser molt participativa durant gairebé una hora. Amb el resum del més essencial de la jornada, a càrrec del mateix Francesc Torralba, es va posar fi a la trobada amb la pregària de Vespres de la comunitat cistercenca.

Cristòfol-A. Trepat

CONCERT SOLIDARI

Els aiguats de finals d'octubre de 2019 amb la crescuda sobtada del riu Francolí van causar importants destrosses a la Conca de Barberà (en especial als municipis de Vimbodí, l'Espluga i Montblanc) fins al punt d'haver de lamentar la pèrdua de sis vides humanes. Coincidint amb el VII

Festival Internacional d'orgue de Poblet, la comunitat cistercenca, en solidaritat amb tots els afectats, va programar un concert extraordinari coincidint amb el dia de Santa Cecília, el dia 22 de novembre, amb l'objectiu de recaptar fons destinats a la reconstrucció dels danys materials i a l'ajut a les persones afectades. D'aquesta manera la comunitat pobletana va voler contribuir a la solidaritat envers la comarca i mostrar a tots els afectats el seu suport.

Ens van oferir el concert de manera desinteressada l'organista Juan de la Rubia i la soprano Marta Mathéu amb peces de Johann Sebastian Bach, Felix Mendelssohn, Johannes Brahms i Richard Wagner.

El concert va comptar amb la presència de l'aleshores molt honorable president de la Generalitat Quim Torra i la senyora Teresa Cunillera, anterior delegada del govern a Catalunya entre d'altres autoritats municipals i autonòmiques. L'Església abacial es va omplir de gom a gom. El concert va resultar extraordinari, d'una gran bellesa i molt del gust dels assistents que el van aplaudir amb entusiasme.

Cristòfol-A. Trepat

TRASPÀS DE FRA MARC (ANICET) VALLÈS I ROVIRA

Va morir a Poblet el dia 7 de febrer de 2021

Anicet Vallès i Rovira va néixer a Figueres el 13 de gener de 1937, en plena guerra civil. Era el desè dels onze fills del notari Evarist Vallès. Va estudiar a la Salle, i fou també jugador de futbol de la Unió Esportiva Figueres. El 1959, tal com va dir el P. Abat Octavi en l'homilia del seu funeral, «la tramuntana de l'Esperit» el va portar a Poblet. Hi professà com a monjo el 13 de març de 1960, i rebé el nom de Marc.

El 20 d'agost de 1966 va rebre l'ordenació diaconal, servei que va exercir durant

molts anys amb notable dedicació. Al monestir va ser també infermer de la comunitat, i hostatger durant un temps. Per encàrrec de l'abat Maur Esteva va tenir cura de l'escriptor Josep Pla en els darrers dies de la seva vida (1981). Entre 1995 i 1996 va formar part de la comunitat monàstica del Mas Blanc, però retornà de seguida a Poblet.

El coneixia molta gent per la seva afabilitat i per les peculiars visites que feia del monestir, de les quals en va publicar la guia: *Visita guiada al monestir de Santa Maria de Poblet*, Poblet 2001. Després de complir els 80 anys la seva salut va començar a minvar, i morí serenament a la infermeria del monestir, a les primeres hores del dia 7 de febrer de 2021, acompanyat del P. Abat que li recitava a cau d'orella el salm 26: «El Senyor m'il·lumina i em salva», salm amb què també el vam acomiadar en la seva missa exequial, que va tenir lloc el 8 de febrer de 2021, presidida pel P. Abat.

Lluís Solà

LA COMUNITAT DE POBLET A AITONA, BRESSOL DE SANTA TERESA JORNET I DEL BEAT FRANCESC PALAU

El dijous 13 de febrer de 2020 Aitona va rebre la visita institucional del P. Abat de Poblet, Octavi Vilà, i d'un bon grup de monjos. Els acompanyava també el bisbe de Lleida, monsenyor Salvador Giménez. La trobada, promoguda per l'Ajuntament, tenia com a objectiu donar a conèixer a la comunitat de Poblet el projecte de turisme religiós «Aitona, bressol de sants» que el consistori impulsa al municipi des de l'any 2018.

Rosa Pujol, alcaldessa d'Aitona, valorava la visita de l'abat i la comunitat de Poblet i emmarcava aquesta acció en la voluntat de l'equip de govern *de teixir nous llaços amb les comunitats religioses de les terres de Lleida per tal de dignificar, preservar i difondre el patrimoni religiós material i immaterial únic que atresora el nostre territori. Comptar amb la presència de l'abat i dels germans del Monestir de Poblet —comentava l'alcaldessa— és un goig i una alegria per a una vila que sempre*

ha rebut i rebrà amb els braços oberts comunitats com aquesta que són arreu un veritable testimoni d'amor, dedicació, altruisme i solidaritat, com ho són, també, les nostres Germanetes dels Ancians Desemparats. Un actiu essencial del nostre poble i una institució sempre al servei de les persones que pateixen, els desafavorits i els que més ho necessiten.

La visita va començar a migdia amb una missa a la capella de la Llar Santa Teresa Jornet de les Germanetes dels Ancians Desemparats, seguida del dinar amb les Germanetes. Els monjos van poder visitar la Casa Museu de la Congregació, la Casa Natal de Santa Teresa Jornet i, encara, la Cova del beat Francesc Palau i Quer, nascut, com santa Teresa Jornet, a Aitona.

(Fotografia i extracte del text publicat a la web de l'Ajuntament d'Aitona, <http://www.aitona.cat/>)

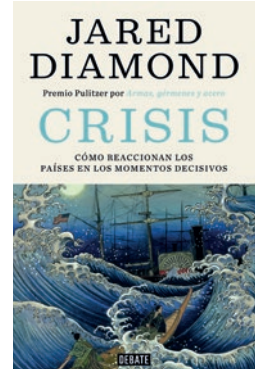
INVITACIÓ A LA LECTURA

Títol: **CRISIS**

Autor: Jared Diamond

Editorial: Debate

Jared Diamond va néixer a Boston, Estats Units, el 1937. És doctor en Fisiologia per la Universitat de Harvard (1958) i en Biofísica per la Universitat de Cambridge (1961). Actualment exerceix de professor de Geografia i Ciències del Medi Ambient a la Universitat de Califòrnia, a Los Angeles (UCLA). És també un reconegut escriptor i ha publicat més de sis-cents articles en revistes especialitzades com *Discover*, *Natural History*, *Nature* i *Geo*. És un autor molt llegit arreu del món. Ha escrit llibres tan importants com *Armes, gèrmens i acers* (Debate 1977, guardonada amb el premi Pulitzer l'any 1978), *Col·lapse* (Debate 2006) i *Societats Comparades* (Debate 2016). L'obra que avui ens ocupa, *Crisis*, és el seu darrer llibre.

Aquest assaig està estructurat en tres capítols i un epíleg. El primer capítol tracta sobre les crisis personals. Basant-se en la seva pròpia experiència, l'autor defineix els punts que qualsevol persona que es trobi en una situació difícil hauria de valorar per tal de superar-la. Aquests punts són els següents: 1) reconeixement de trobar-se en una situació de crisi; 2) acceptació de la responsabilitat personal en l'acció; 3) identificació i delimitació dels problemes que han de ser solucionats; 4) obtenció de l'ajut material i emocional d'altres persones o grups; 5) adopció d'altres persones com a model de resolució de problemes; 6) fortalesa de l'ego; 7) autoavaluació honesta; 8) experiència de les crisis personals anteriors; 9) paciència; 10) flexibilitat; 11) valors centrals personals; i 12) absència de constrnyiments personals. Tots els punts estan desenvolupats de forma tan amena i aclaridora que el lector fàcilment els comprèn i els interioritza.

Seguidament explica els factors que incideixen en el desenllaç de les crisis nacionals, seguint el patró dels dotze punts anteriors, però amb notables diferències com, per exemple, el primer punt consistent en el consens nacional, és a dir, el país reconeix que es troba en una situació de crisi; i també en el punt 6: l'ego personal passa a ser la identitat nacional la que ha de tenir fortalesa.

El segon apartat posa en pràctica els punts esmentats i ens narra les crisis esdevingudes en set països, molt coneguts per l'autor: Finlàndia, Japó, Xile, Indonèsia, Alemanya, Austràlia i els Estats Units. Jared Diamond explica que el motiu de la seva elecció és perquè els ha visitat sovint en diversos períodes de temps i parla les seves llengües. Aquest capítol és extraordinàriament interessant, de tal manera que després de llegir-lo es comprèn perfectament la història del país al·ludit.

El tercer apartat és un salt al futur. Coneixent les crisis passades vaticina una perspectiva molt probable de dos països: el Japó i els Estats Units. Pel que fa al Japó valora les seves fortaleeses, com són l'elevada inversió que el país destina a investigació i desenvolupament

(I+D) a fi d'impulsar la innovació; però també avalua els punts negatius, com el deute públic. D'aquesta manera ens dibuixa la realitat i l'esdevenir del país nipó.

Seguidament tracta sobre el seu país, els Estats Units. Reconeix la gran riquesa que posseeix i el privilegiat lloc geogràfic en què està situat, però també hi entreveu un greu deteriorament en la cultura política de la negociació i de l'acord polític. Segons la seva apreciació, el problema

més preocupant és que *qualsevol partit polític que obtingui el poder, bé el Govern de la nació o els governs estatals, manipuli de manera creixent el cens de votants, ompli els tribunals amb jutges afins i empri aquests tribunals per impugnar els resultats electorals i després, apel·lant a la seguretat, recorri a la policia, la Guàrdia Nacional, la reserva de l'exèrcit o al propi exèrcit per reprimir l'oposició política*. El mateix autor es lamenta del malversament de tot el que tenen i de com els mateixos nord-americans estan acabant amb la seva hegemonia.

Finalment, en aquest capítol, es pregunta quin futur espera al nostre planeta. Després d'estudiar nombroses variables, identifica quatre problemàtiques: la detonació de les armes nuclears, el canvi climàtic, l'esgotament dels recursos de forma global i les desigualtats mundials. Cada una d'elles està desenvolupada de forma esperançadora; sabem els problemes que patim, però també demostra que hi ha solucions. L'autor explica clarament en aquest apartat que el coneixement és imprescindible per trobar les solucions adients.

Acaba aquesta esplèndida obra amb un epíleg molt emotiu, on ens prepara per rebre les lliçons sobre un futur pròxim. És un llibre extraordinari, per la saviesa de l'autor, pel contingut tan extens i complex i per la profunditat amb què aborda els temes. I el que destaca més en tot l'escrit és la tendresa que Jared Diamond transmet quan explica els esdeveniments i tracta els conflictes.

Tots els llibres que Jared Diamond ha publicat són molt interessants i instructius, però el que fa que aquesta obra sigui tan especial avui, és la situació política en què ens trobem, situació que podem solucionar. Queda, però, poc temps i tot depèn del bon encert de les decisions polítiques.

(Lina Zulueta)

AMB POBLET AL CAP I AL COR

El Pare Bernat Morgades i el seu temps (1911-1963)

El monestir de Poblet, saquejat i abandonat des del 1835, amb motiu de les lleis desamortitzadores, va recuperar la vida monàstica l'any 1940 gràcies a la vinguda de quatre monjos cistercencs italians. Uns mesos després, quan ja planava sobre els refundadors l'ordre d'abandonar l'empresa, hi arribava la primera vocació catalana en més d'un segle: el sacerdot de la Congregació de la Missió (els membres de la qual són coneguts popularment com a Pares Paüls) Bernat Morgades i Òdena, nascut a l'Espluga de Francolí (ordenat el 1936 abans de l'esclat de la guerra civil). En esclatar la guerra hagué de fugir a França, juntament amb mossèn Ramon Muntanyola i acabà essent sacerdot castrense en les files de l'exèrcit franquista, fet que el va portar a conèixer de primera mà la repressió en les zones ocupades. Durant la primera dècada de la vida renovada del monestir va ser un dels seus puntals tant en la represa espiritual com material del cenobi, essent subprior del P. Giovanni Rosavini, prior de la comunitat. Un cúmul de raons eclesiàstiques i ideològiques que aquest llibre analitza amb detall, va comportar la marxa de Poblet del pare Morgades.

El P. Morgades va errar durant tretze anys per França sense un monestir que l'acollís de manera definitiva, vivint un exi-

li de facto i retornant tant sols a Poblet ja malalt per morir-hi el setembre de 1963. El cas Morgades il·lumina des d'un angle fins ara desconegut les relacions entre Església i dictadura, entre catolicisme i catalanisme, des del final de la Guerra civil fins als primers anys 1960.

L'autor, el doctor Joan B. Culla i Clarà, és catedràtic d'Història Contemporània de la UAB. Ha publicat una vintena de llibres sobre aspectes socials i polítics de la Catalunya del segle XX així com sobre el conflicte israeliano-àrab. També unes interessants memòries (*La història viscuda*). Va rebre l'encàrrec d'aquesta obra, la seva primera cabussada en la història de l'Església, per part de la família Morgades. El resultat és aquesta biografia, un estudi rigorós i amè, que ha estat possible gràcies a l'accés a l'arxiu de la família Morgades i als

arxius de Poblet i de la Casa General de l'Orde Cistercenc a Roma.

Un llibre de gran interès per a tots els qui portem Poblet al cap i al cor.

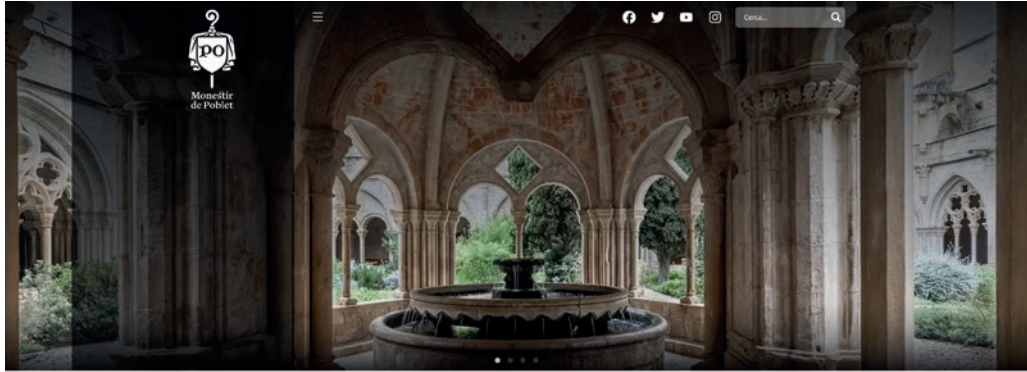
Cristòfol-A. Trepat

LA NOVA WEB DE POBLET

<https://www.poblet.cat>

«El porter —diu sant Benet a la Regla dels monjos— ha de tenir la cella vora la porta, perquè els qui arribin trobin sempre a punt qui els respongui» (RB 66,2).

Us donem la benvinguda a la nostra pàgina web: que la pau sigui amb vosaltres!

D'un temps ençà la web del monestir de Poblet s'ha començat a renovar a fons tot i que el procés encara no ha acabat. Tot i que encara no està acabada, el que podem veure-hi ara ha millorat molt respecte de la versió anterior. La presentació actual és més dinàmica, les imatges més grans i nítides, i el disseny està molt ben estructurat. Esperem que ben aviat hagi acabat del tot la renovació.

Quan accedim a la web ens trobem una pàgina de benvinguda clara i diàfana amb tres grans menús —VISITA'NS, HOMILIES i BOTIGA— que donen accés a diversos submenús. A més també hi apareix de manera destacada l'apartat NOTÍCIES —on, per exemple, podem conèixer la visita de l'abat general al monestir, el decés de fra Josep Biosca o bé informar-nos de les obres de manteniment de la nau principal de la basílica.

Dins del menú VISITA'NS s'hi troben quatre submenús: "comunitat monàstica", "el monument", "visita turística" i "actua-

litat". Hi destaca, visualment parlant, el submenú "el monument" amb una informació gràfica excel·lent de les diverses dependències del monestir. És de destacar dins de l'apartat "història del monument", en el subapartat "llegir més," els apunts de fra Lluís Solà sobre l'art del cenobi d'acord amb les lliçons impartides pel P. Jesús M. Oliver al noviciat durant el curs 1997-98.

A través de la web, en l'apartat BOTIGA, podem informar-nos del contingut ofert a la venda i ens hi podem registrar per poder comprar els seus productes en línia. Per a una comanda superior als 100 euros s'envia la compra sense càrrec per la tramesa.

Cal també esmentar la gran millora en imatge i so operada en les retransmissions en directe o en diferit de les eucaristies i d'algunes hores canòniques. És un gran pas per poder viure a distància i diàriament l'espiritualitat cistercenca. Un servei especialment valuós per als membres de la Germandat.

Cristòfol-A. Trepal.

INFORMACIÓ DEL MONESTIR DE POBLET

HORARI DE CULTES

FESTES DE PRECEPTE

5,15 h. MATINES
7,30 h. LAUDES
10 h. MISSA CONVENTUAL
12 h. MISSA PER AL POBLE
(capella de Santa Caterina)
19 h. VESPRES I EXPOSICIÓ
21 h. COMPLETES I SALVE

DIES FEINERS

5,15 h. MATINES
7 h. LAUDES
8 h. MISSA CONVENTUAL
18,30 h. VESPRES (15/9 al 14/6)
19 h. VESPRES (15/6 al 14/9)
20,30 h. COMPLETES I SALVE (15/9 al 14/6)
21 h. COMPLETES I SALVE (15/6 al 14/9)

HORARIS DE VISITA AL MONESTIR

- **Hivern (del 15 de setembre al 14 de juny):**
De dilluns a dissabte: de 10 h. a 12:30 h. i de 15 h. a 18 h.
Diumenges i festius: de 10:30 h. a 12:30 h. i de 15 h. a 18 h.
- **Estiu (del 15 de juny al 14 de setembre):**
De dilluns a dissabte: de 10 h. a 12:30 h. i de 15 h. a 18:30 h.
Diumenges i festius: de 10:30 h. a 12:30 h. i de 15 h. a 18:30 h.

*EL MONESTIR NO ES VISITA ELS DIES DE NADAL, SANT ESTEVE I CAP D'ANY.
REIS, DIJOUS I DIVENDRES SANT I DILLUNS DE PASQUA, TANCAT A LA TARDA.*

TELÈFONS I CORREUS ELECTRÒNICS:

MONESTIR-COMUNITAT: Tel. 977 870 089

WEB MONESTIR DE POBLET: www.poblet.cat

MONESTIR: info@poblet.cat

ADMINISTRACIÓ: admin@poblet.cat – Tel. 977 870 089 (ext. 259)

HOSTATGERIA INTERNA: hostatgeria.comunitat@poblet.cat

ARXIU TARRADELLAS: atarradellas@poblet.cat – Tel. 977 870 089 (ext. 234)

HOSTATGERIA EXTERNA: Tel. 977 300 350

<https://hostatgeriadepoblet.cat/>

CONSERGERIA (GUIES MONESTIR): Tel. i Fax: 977 870 254 – visita@poblet.cat

TRESORERIA GERMANDAT: germandatdepoblet@gmail.com

Monestir de Poblet